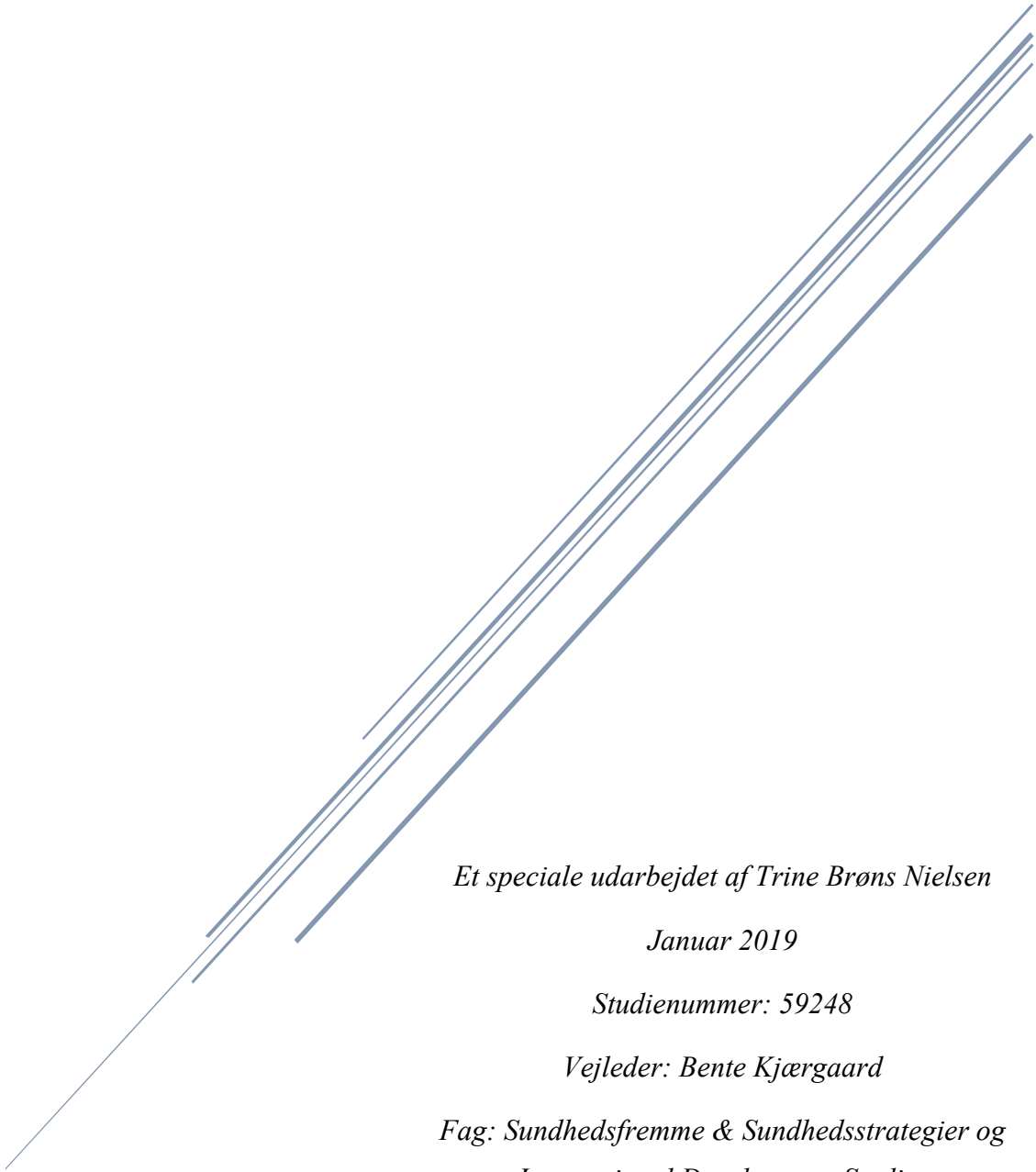

BARRIERER OG MULIGHEDER FOR EN SUND OG BÆREDYGTIG MOBILITET

*En kritisk diskursanalyse af udvalgte mobilitetsstrategier i
Århus kommune*

Et speciale udarbejdet af Trine Brøns Nielsen

Januar 2019

Studienummer: 59248

Vejleder: Bente Kjærgaard

*Fag: Sundhedsfremme & Sundhedsstrategier og
International Development Studies*

Antal anslag: 188.374

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. SUMMARY	1
2. BAGGRUND	3
2.1. EN KOMMUNAL INDSATS	4
2.2. AARHUS – EN SUND OG BÆREDYGTIG BY	5
2.3. ET SAMARBEJDE.....	6
3. PROBLEMFORMULERING	7
3.1. PROBLEMAFGRÆNSNING	8
3.2. ARBEJDSSPØRGSMÅL	9
4. VIDENSKABSTEORI	9
4.1. KRITISK REALISME – TO DIMENSIONER	9
4.2. VIRKELIGHEDENS DOMÆNER	10
4.3. BETYDNING FOR SPECIALET	11
5. METODOLOGI	11
5.1. CASESTUDIE	12
5.1.1. Valg af case	13
5.2. METODISK TILGANG	13
5.2.1. Litteratursøgning	14
5.2.2. Interview	15
5.2.3. Dokumentgenerering	16
6. TEORETISK RAMMESÆTNING.....	17
6.1. FAIRCLOUGHS KRITISKE DISKURSANALYSE	18
6.1.1. En kritisk realistisk teori	18
6.1.2. Diskursorden og diskurs	18
6.1.3. Tekster.....	19
6.1.4. Den sociale virkelighed.....	20
6.1.5. Hegemoni	22
6.1.6. Afrunding	23
6.2. SMART GOVERNANCE.....	23

6.2.1. Governance-begrebet	23
6.2.2. En ny og smart governance-tilgang	24
6.2.3. Whole-of-government.....	25
6.2.4. Samarbejde på tværs	27
6.2.5. Afrunding	28
6.3. EN ØKOSOCIAL SUNDHEDSMODEL.....	29
6.3.1. The Mandala of Health	29
6.3.2. Et sundt og bæredygtigt community.....	31
6.3.3. Økologiske sundhedsdeterminanter	32
6.3.4. Afrunding	34
7. ANALYSE.....	34
7.1. ANALYSESTRATEGI.....	34
7.1.1. Den tredimensionelle diskursmodel	34
7.1.1.1. Tekst	35
7.1.1.2. Diskursiv praksis	35
7.1.1.3. Social praksis	36
7.1.2. Afrunding	36
7.2. ORGANISERING.....	36
7.2.1. Teksternes producenter	36
7.2.2. De involverede aktører.....	39
7.2.3. Marked og evidens.....	42
7.2.4. Arbejdets karakteristika.....	46
7.2.5. Afrunding	48
7.3. SUNDHED OG BÆREDYGTIGHED.....	49
7.3.1. Begreberne i cykelhandlingsplanen	49
7.3.2. Begreberne i fodgængerstrategien	51
7.3.3. Et økosocialt perspektiv	53
7.3.4. Afrunding	55
7.4. BARRIERER OG MULIGHEDER	55
7.4.1. Samarbejdet.....	56
7.4.2. Tilgangen til bæredygtighed og sundhed.....	58
7.5. SAMMENFATNING AF ANALYSEAFSNIT	60
8. DISKUSSION.....	61
8.1. METODOLOGISK DISKUSSION	61
8.1.1. Forskningsdesign.....	61
8.1.2. Metoder	62

8.2. ANALYSE	64
8.2.1. <i>Fund</i>	64
8.3. SPECIALETS POTENTIALER.....	66
9. KONKLUSION	66
10. REFERENCER	69
11. BILAG.....	74

1. SUMMARY

Aarhus is a city in transformation and will soon become a major European city. It is expected that this transformation will increase the number of vehicles on the streets enormously and, thus, potentially affect the health of the citizens and the environment. Therefore, the city needs to come up with a plan to minimise these health and environmental problems they might face in the future. Due to the complexity of the problems, a solution will require a strong, inter-sectorial collaboration and an integration of both health and sustainability. Although inter-sectorial collaboration is already in focus, explorative interviews indicate that the different governmental departments in the city experience challenges with the inter-sectorial approach as a result of different ‘language’ and approaches across the sectors.

Thus, this master’s thesis aims to examine how Aarhus integrates health and sustainability in their current strategies for cycling and walking, and how these practices affect the possibilities and barriers to ensure a healthy and sustainable mobility. The study is based on Fairclough’s critical discourse analysis and is complemented with Kickbusch’s publications on Smart governance and Hancock’s eco-social understanding of health. As empirical material, I incorporate both documents and interviews.

Throughout the analyses, I identify the working structures as placed somewhere between ‘cooperation’ and ‘coordination’ which indicates a low degree of inter-sectorial collaboration. However, I find that the current work with the strategy for walking, compares to the first draw of the strategy for walking from 2014 and the strategy for cycling, demonstrates how the working structured have changed from almost no degree of inter-sectorial collaboration to almost ‘coordination’. This indicates a current trend and potentials for the working structures to become a strong version of inter-sectorial collaboration. In the analysis of the integration of health and sustainability, I find that both concepts reflect a social understanding of these, and hence, that neither the strategy for cycling nor walking is based on an eco-social approach which I therefore identify as a barrier. However, the biggest barrier and challenge to ensure a healthy and sustainable mobility is the appearance of a market discourse and the economic imperative in both strategies. Based on this, I argue that Aarhus needs to confront and transform this norm and discourse in order to create a healthier and more sustainable future.

As both the market discourse and the economic imperative are part of a bigger and global social trend, and therefore it is questionable whether Aarhus can even do a change, I argue that Aarhus’ role in

this bigger play is to put themselves in the leading position as the commander-in-chief and show other cities that the way forward is to implement an eco-social approach and strengthen the inter-sectorial collaboration. Doing so, they can be part of a bigger agenda in ensuring both a healthy and sustainable future for all life on earth.

Due to the complexity of the focus for the thesis and its methodological and theoretical limitations, the purpose of this thesis is, however, not to provide reader with a final conclusion to the research problem. Instead, it should be considered as an inspiration for further research.

2. BAGGRUND

Mulighederne for frit at transportere sig er af stor betydning for os. Det får vores dagligdag til at hænge sammen og er en vigtig del af det moderne liv og vores mobilitet. Det gør, at vi kan komme fra hjem til arbejde og videre til fritidsaktiviteter, og at vi kan tilbagelægge store afstande på relativt kort tid. Vi kan besøge familie i den anden ende af landet, og vi kan uden problemer rejse til den anden side af jorden for at opleve andre og anderledes kulturer og folkefærd. Derudover er transport afgørende for vores samfundsøkonomi. Vi fragter gods og varer indenfor og på tværs af landegrænser, og transport er dermed med til at sikre national og international handel (Arseni og Racioppi, 2018). Udover at være en vigtig funktion for driften af samfundet og for samfundsøkonomien påvirker transport i høj grad vores klima og sundhed.

Siden starten af 1990'erne er transportsektoren vokset betydeligt, hvilket har betydet, at den samlede udledning af CO₂ fra transportsektoren i Danmark er steget med 32 % fra 1990 til 2007. I dag udgør transportsektorens udledning af drivhusgasser en fjerdedel af Danmarks samlede udledninger, hvoraf personbiltransporten står for 59 % af transportsektorens samlede energiforbrug (Transport-Bygnings- og Boligministeriet, 2018:59-60). Dansk transportsektors belastning af klimaet i form af udledte drivhusgasser er imidlertid ikke kun et problem for en dansk lokal eller national kontekst, idet *"[e]missions anywhere affect people everywhere"* (FN, 2018). FN (2018) beskriver i den forbindelse, at klimaforandringer er en global udfordring, der ikke respekterer landegrænser, og at det derfor er alle, der skal reagere og arbejde sammen for at mindske udledningen af drivhusgasser, hvis vi vil sikre en bæredygtig fremtid.

De sundhedsmæssige konsekvenser er ligeledes betydelige. Luftforurening som følge af motordrevne køretøjer på vejene øger risikoen for en lang række sygdomme såsom cancer, respiratoriske og kardiovaskulære sygdomme (European Environment Agency, 2017:12). Derudover nævnes i et review fra 2013 omhandlende sundhedsskadelige effekter som følge af luftforurening, at der i flere studier ses en sammenhæng mellem luftforurening og udviklingen af diabetes, påvirkning af den neurologiske udvikling hos børn samt forekomsten af neurologiske lidelser blandt voksne (European Centre for Environment and Health, 2013:8-9).

En anden og mindre direkte sundhedskonsekvens ved transportsektoren drejer sig om den stigende tendens til fysisk inaktivitet og dets betydning for forekomsten af ikke-smitsomme sygdomme (Garrard, Rissel og Bauman, 2012; Hallal *m.fl.*, 2012). Fysisk inaktivitet er klassificeret som en af de

10 største risikofaktorer for den globale dødelighed. Ved at være regelmæssig fysisk aktiv¹ reduceres risikoen for en lang række ikke-smitsomme sygdomme² samt de bagvedliggende risikofaktorer for disse, blandt andre forhøjet blodtryk og overvægt (Pedersen og Andersen, 2011; World Health Organization, 2018c). Derudover fremmer fysisk aktivitet det mentale helbred, udsætter forekomsten af demens og forbedrer livskvaliteten (World Health Organization, 2018a:12). Prævalensen af fysisk inaktivitet stiger med indkomstniveauet, hvilket vil sige, at populationerne i højindkomstlande har tendens til at være mindre aktive end populationer i lav- og middelindkomstlande (Hallal *et al.*, 2012:8; World Health Organization, 2018). Denne forskel kan blandt andet forklares med, at den teknologiske udvikling i form af øget automatisering på arbejdspladser og i den enkeltes hverdag i højindkomstlande skaber rammer og forudsætninger, der får individer til at være mindre fysisk aktive. Derudover spiller urbanisering, kulturelle værdier og social ulighed også ind på et individs fysiske aktivitetsniveau (World Health Organization, 2018a:15).

På baggrund af førnævnte udfordringer med transportsektoren og herunder private motordrevne køretøjer arbejdes der både internationalt og nationalt på at finde løsninger til at mindske de sundheds- og klimamæssige udfordringer.

2.1. EN KOMMUNAL INDSATS

SST (2011) beskriver i publikationen *"Tænk sundhed ind i miljøet – et prioriteringsværktøj og inspiration til kommuners forebyggende indsats"*, hvordan sundhed og miljø er forankret i hinanden, og derfor at sundhedsaspekter bør implementeres i de kommunale miljøstrategier og -tiltag. Som følge af kommunalreformen i 2007 er det op til kommunerne at stå for både sygdomsforebyggelse og sundhedsfremme og for en lang række miljø- og klimamæssige opgaver samt at sammentænke sundhed og miljø i de kommunale politikker og strategier. Hvordan denne integration af sundhed og miljø skal foregå *"er ikke reguleret i detaljer i lovgivningen, og derfor er der et betydeligt spillerum for kommunerne"* (Sundhedsstyrelsen, 2011:15). SST (2011) beskriver dette som en mulighed for kommunerne til at gøre en forskel lokalt, nationalt og globalt inden for sundheds- og miljøområderne, men netop på grund af dette spillerum, kan det tænkes, at der i praksis er stor forskel på, hvordan

¹ Fysisk aktivitet defineres af WHO som *"[...] any bodily movement produced by skeletal muscle that requires energy expenditure"* (World Health Organization, 2018c)

² Ikke-smitsomme sygdomme er her oversat af WHO's begreb, *noncommunicable diseases (NCDs)*, som betegner en lang række kroniske sygdomme resulteret af en kombination af genetiske, fysiologiske, miljø- og adfærdsmæssige faktorer. Heraf er de mest almindelige kardiovaskulære sygdomme, cancer, kroniske respiratoriske sygdomme og diabetes (World Health Organization, 2018b)

kommunerne sammentænker miljø og sundhed i de konkrete transportpolitikker og dermed sikrer en sund og bæredygtig transport. Dette aspekt gør det derfor interessant at undersøge en kommunal kontekst og dens tilgang til at løse transportsektorens udfordringer for klimaet og borgernes sundhed, hvilket leder frem til følgende afsnit.

2.2. AARHUS – EN SUND OG BÆREDYGTIG BY

Aarhus er en by i vækst. Det er Danmarks andenstørste kommune og by (Danmarks Statistik, 2018). Det er en by, der arbejder mod at være bæredygtig, og hvor alle er sunde og trives (Aarhus Kommune, 2018b), men det er samtidig en by, der i øjeblikket overgår fra stor by til europæisk storby. Dette kan ifølge kommunen selv resultere i 20.000 flere biler på vejene frem mod år 2030, hvilket kan få store konsekvenser for byens bæredygtige udvikling, klimaet samt borgernes sundhed, hvis ikke byen formår at finde alternativer til borgernes brug af private motordrevne køretøjer (Teknik og Miljø, 2018).

I Aarhus kommunes mobilitetsplan fra 2018 udarbejdet af magistratsafdelingen Teknik og Miljø beskrives, hvordan målet om bedst mulig mobilitet skal sammentænkes med målsætninger inden for områderne: vækst, miljø, byliv og sundhed. Dette skal sikre, at mobiliteten øges uden at gå på kompromis med byens vækst, dens bæredygtige udvikling samt borgernes sundhed. Dette gøres blandt andet ved at prioritere og fastlægge mål for aktive transportformer såsom cykling og gang. At få borgerne til at gå eller cykle i stedet for at tage bilen er ifølge mobilitetsplanen med til at fremme både deres mentale og fysiske helbred samt at skabe *”et renere, sikrere og mere bæredygtigt Aarhus”* (Teknik og Miljø, 2018:6).

Fokus på aktive transportformer synes gennemgående i flere af kommunens politiske strategier og planer. I kommunens klimaplan 2016-2020 pointeres de klimamæssige gevinster i form af mindsket udledning af CO₂ ved forbedret infrastruktur for cykler samt ved at motivere og inspirere borgerne til at tage cyklen i stedet for bilen (Aarhus Kommune og Teknik og Miljø, n.d.). På samme måde fremhæves aktive transportformer i kommunens sundhedspolitik, hvor der arbejdes for, at *”fysisk aktivitet og bevægelse bliver en naturlig del af flere aarhusianeres hverdag”*, og at *”omgivelserne inspirerer og motiverer til bevægelse og at flere transporterer sig aktivt”* (Aarhus Kommune og Sundhed og Omsorg, 2015:12). I samme publikation beskrives, hvordan sundhed skal tænkes ind i kommunens andre strategier og politikker, hvis sundhedspolitikens målsætninger skal nås. På samme måde påpeges i Mobilitetsplanen nødvendigheden af samspil med andre planer og fagområder for at skabe et mobilitetssystem, der er i balance med de forskellige målsætninger for byen (Teknik og Miljø, 2018). Dette indikerer, at flere af kommunens afdelinger arbejder mod samme mål om at

skabe en sund og bæredygtig mobilitet, hvilket er i tråd med flere internationale institutioners anbefalinger herom.

2.3. ET SAMARBEJDE

WHO og FN har gennem deres respektive europæiske afdelinger tilbage i 2002 etableret *Transport, Health and Environment Pan European Programme* (THE PEP), som er et tværstatsligt policy-instrument med formålet at fremme sunde og bæredygtige transportstrategier (UNECE and World Health Organization Regional Office for Europe, 2015). Et andet og vigtigt formål med THE PEP er at mindske de konflikter og udfordringer, der kan opstå, når forskellige sektorer arbejder mod at nå FN's bæredygtige verdensmål (SDGs). I den forbindelse beskrives, hvordan en transportsektors mål om at effektivisere fragt og persontransport ved at forbedre infrastrukturen som en del af SDG 9 (FN, 2015) kan resultere i øget mængde motordrevne køretøjer på vejene og dermed have negativt effekt på klima og sundhed. Samtidig kan dårlig infrastruktur og planlægning af den offentlige transportsektor resultere i et øget behov for motordrevne køretøjer, der ligeledes har store sundheds- og miljøkonsekvenser (Arseni and Racioppi, 2018:9). Dette illustrerer kompleksiteten ved transportsektoren samt vigtigheden af at inddrage andre sektorer i arbejdet for at nå målene om en sund og bæredygtig transport og mobilitet. Dette underbygges yderligere i litteraturen, hvori der beskrives, hvordan et horisontalt og tværsektorielt samarbejde mellem de relevante aktører og afdelinger samt en vertikal integration af de forskellige politikker og strategier på tværs af forskellige niveauer af beslutningstagere er med til at minimere de førnævnte transport- og mobilitetsrelaterede udfordringer for sundheden og klimaet (Schweizer, Racioppi and Nemer, 2014:7; Holm, Kjærgaard and Jelsøe, 2015:88).

Den tværsektorielle tilgang er noget, der arbejdes ud fra i Aarhus kommune. I eksplorative pilotinterview med Christina Fruergaard fra magistratsafdelingen Sundhed og Omsorg samt Gustav Friis fra Teknik og Miljø i Aarhus kommune pointeres netop det tværsektorielle samarbejde som et vigtigt led i deres daglige arbejdsgange. Christina beskriver i den forbindelse, hvordan de fra sundhedsforvaltningen kommer med input til de forskellige strategier fra de andre forvaltninger og på den måde er med til at opkvalificere arbejdet, samt hvordan blandt andre sundhedschefen, Otto Ohrt, er med i forskellige styregrupper i mobilitetsprojekter og -strategier, der egentlig hører til og udarbejdes under Teknik og Miljø, jf. bilag 1. På samme måde forklarer Gustav i relation til projektet Smart Mobilitet, som han har arbejdet med i en 4-årig periode fra 2014 til 2017, hvordan aktører fra Sundhed og Omsorg har siddet med i projektgruppen for projektet og dermed har haft mulighed for at sige til, når projektet har haft positive indvirkninger på den gældende sundhedsstrategi, jf. bilag 2.

Helt konkret har det ”givet en ny legitimitet til projekterne eller et nyt drive, der faktisk spillede ind i flere forskellige dagsordener end bare én. Så næsten lige meget hvilket resultat, vi [projektgruppen for Smart Mobilitet] kom ud med, har der været nogen, der kunne bruge det til et eller andet” (Gustav, jf. bilag 2)

Ved første øjekast kan det derfor tyde på, at Teknik og Miljø og sundhedsforvaltningen ikke er præget af de samme udfordringer med at arbejde tværsektorielt, som beskrevet tidligere ofte er tilfældet i en dansk kontekst. Der er dog udtalelser i pilotinterviewene, der peger på, at der fortsat er udfordringer i samarbejdet. Christina peger på sproget som en potentiel udfordring. Hun udtaler: ”Det [sproget] er nærmest som tysk og dansk. Eller det er det jo ikke, men vi har jo ”Teknik og Miljøsk” og noget ”sundheds”, og de to sprog skal vi bare være gode til at kunne oversætte til hinanden” (Christina, jf. bilag 1). Hun tilføjer hertil, at de i sundhedsforvaltningen arbejder målrettet med at sætte sig ind i de andre magistratsafdelingers dagsordener og kerneopgaver for dermed at kunne sætte det i relation til den fælles dagsorden om sundhed.

Gustav nævner ikke eksplicit sproget som en udfordring, men han beskriver, hvordan for eksempel en tæt dialog mellem sundhedskonsulenterne på rådhuset og ham selv sikrer, at de nye mål og visioner for den kommende sundhedspolitik inddrages i udarbejdelsen af blandt andet fodgængerhandlingsplanen. Dette indikerer, at sprog og kommunikation også spiller en rolle i hans forståelse af potentielle udfordringer i samarbejdet.

Hvis sprogene mellem forvaltninger er så forskellige, som Christina påpeger, hvordan sikrer de så, at det er den samme sundhedsforståelse og forståelse af bæredygtighed, de arbejder ud fra? Hvordan får de forvaltningernes forskellige agendaer til at spille sammen, og hvad betyder det for integrationen af bæredygtighed og sundhed og dermed for at skabe sund og bæredygtig mobilitet?

3. PROBLEMFORMULERING

På baggrund af ovenstående afsnit er det derfor relevant at undersøge Aarhus kommunes mobilitetsstrategier, og hvordan de er med til at sikre en sund og bæredygtig mobilitet for byens borgere. Dette leder frem til følgende problemformulering:

Hvordan integreres sundhed og bæredygtighed i udvalgte mobilitetsstrategier i Aarhus Kommune, og hvilke muligheder og barrierer for en sund og bæredygtig mobilitet kan identificeres hermed?

3.1. PROBLEMAFGRÆNSNING

Dette afsnit har som formål at præcisere og begrunde afgrænsninger, som jeg har foretaget i specialet, og som naturligvis præger opgavens struktur og indhold. Afgrænsningerne og valgene baseres på eksplorative pilotinterview gennemført i specialeopstarten samt ud fra overvejelser om tilgængelighed til relevant empiri.

På baggrund af positive erfaringer fra Smart Mobilitet afprøver mobilitetsafdelingen og sundhedsforvaltningen i Aarhus kommune nogle nye arbejdsstrukturer, hvor det tværsektorielle samarbejde er i fokus. Dette gælder blandt andet for arbejdet med en fodgængerstrategi, som i skrivende stund er ved at blive udarbejdet men endnu ikke er færdig eller politisk godkendt, hvor sundhedschefen sidder med i styregruppen. Selvom der i styregruppen sidder aktører med fra både Sundhed og Omsorg samt Teknik og Miljø, er arbejdsgruppen kun besat af aktører fra Teknik og Miljø. I pilotinterviewet forklares dette med, at Gustav dækker både Sundhed og Omsorg samt Teknik og Miljø. Den nye arbejdsstruktur omkring fodgængerstrategien og Gustavs dobbeltrolle som repræsentant for både Sundhed og Omsorg samt Teknik og Miljø i arbejdsgruppen gør derfor fodgængerstrategien relevant at anvende som case til at besvare den overordnede problemformulering, og den vil derfor inddrages. Idet den endnu ikke er udarbejdet, foreligger der endnu ingen færdig strategi, jeg kan inddrage. Jeg har dog fået adgang til strategien fra 2014, som er udgangspunkt for arbejdet med den nye udgave. Den blev ikke politisk godkendt og er derfor heller ikke et officielt eller offentliggjort dokument.

Idet fokus er at undersøge hvilke muligheder og barrierer, der er i forhold til at sikre en sund og bæredygtig mobilitet i Aarhus kommune, har jeg valgt også at inddrage cykelhandlingsplanen 2017. Dette gøres for at undersøge og sammenligne, hvordan organisering af og diskursordener udspiller sig i de udvalgte mobilitetsstrategier.

Jeg afgrænser specialet til blot at inddrage kommunens perspektiv. Derved udelader jeg borgernes, private organisationers og andre institutioners perspektiver velvidende, at kommunen ikke er eneste ansvarlig aktør for at sikre sund og bæredygtig mobilitet i Aarhus. Jeg afgrænser mig derudover også fra andre kommuner og regioner for at kunne gå i dybden med en bestemt kontekst. Kommunens perspektiv indskrænkes yderligere til magistratsafdelingerne Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg, da det er disse afdelinger, der arbejder direkte med henholdsvis klima og sundhed. Derved inddrager jeg ikke kommunens andre afdelinger, selvom jeg forventer, at de ligeledes spiller ind og er med til at præge diskursordenerne og de sociale praksisser. Grundet specialets tidsmæssige

begrænsning og omfanget af antal anslag vurderes dette nødvendig, da emnet ellers ville være for altomfattende.

3.2. ARBEJDSPØRGSMÅL

Ovenstående problemafgrænsning fører til formuleringen af nedenstående arbejds spørgsmål:

1. Hvordan struktureres og organiseres arbejdet omkring udarbejdelsen af henholdsvis fodgængerstrategien og cykelhandlingsplanen, og hvordan afspejles det i diskursordenerne omkring strategierne?
2. Hvordan inddrages sundhed og bæredygtighed i disse, og hvordan kan det anskues ud fra en økosocial sundhedsforståelse?
3. I hvilken grad og hvordan påvirker de sociale praksisser, der ses i relation til kommunens mobilitetsstrategier, mulighederne og barriererne for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet?

Disse skal ses som en hjælp til at besvare specialets problemformulering samt til at strukturere analysen.

4. VIDENSKABSTEORI

Nærværende speciale tager udgangspunkt i kritisk realisme. Det er en videnskabsteoretisk retning, der udspringer af Roy Bashkars filosofiske overvejelser om, hvorvidt samfundet kan studeres på samme måde som naturen. I bogen *The Possibility of Naturalism* diskuterer Bashkar mulighederne og komplikationerne ved at anvende enten en ren naturalistisk eller fænomenologisk tilgang til at undersøge den sociale virkelighed og konkluderer, at begge tilgange i sig selv er utilstrækkelige (Bashkar, 2015). Han peger i stedet på kritisk realisme som et tredje og nødvendigt udgangspunkt for at forstå den sociale verden. Nedenstående underafsnit har som formål at præsentere kritisk realisme og dets hovedpunkter. Afsnittet afrundes med et underafsnit, der kort belyser videnskabsteoriens rolle i specialet, og som leder hen til metodologiafsnittet.

4.1. KRITISK REALISME – TO DIMENSIONER

Der er to dimensioner, der er vigtige for forståelsen af kritisk realisme: den intransitive og den transitive dimension. Bashkar (2015) betegner dem også for henholdsvis filosofisk ontologi og filosofisk sociologi, hvilke skal forstås som de ontologiske og epistemologiske aspekter.

Den intransitive dimension relaterer sig til ontologien bag kritisk realisme og omhandler de objekter, der produceres viden om. Disse vidensobjekter skal ses som *“the real things and structures, mechanisms and processes, events and possibilities of the world”* (Bashkar, 1998:22), og det er disse, som videnskaben har til formål at undersøge og udforske. Desuden eksisterer den intransitive dimension uafhængigt af og påvirkes ikke af den viden, der er om objekterne (Bashkar, 2015:9-11).

Den viden, der er om objekterne, betegnes den transitive dimension, og den er modsat den intransitive dimension foranderlig og påvirkelig af tidligere viden og hændelser. Den kommer til udtryk gennem de teorier, modeller, paradigmer og metoder, der anvendes af de forskellige videnskabelige skoler på et givent tidspunkt (Bashkar, 1998; Buch-Hansen og Nielsen, 2008). Det er derfor det epistemologiske aspekt af kritisk realisme, og videnskab betragtes her som en social proces, der har som mål at producere viden om de underliggende strukturer og mekanismer; altså den intransitive dimension (Bashkar, 2015:15).

De to dimensioner vægtes af Bashkar ikke lige højt, og han beskriver i den forbindelse, at det er *“menneskeheden, som er det kontingente fænomen i naturen, og viden, som i forhold til helheden så at sige er tilfældig”* (Bashkar citeret i Buch-Hansen og Nielsen, 2008:23). Dette betyder, at den intransitive dimension, det vil sige det ontologiske aspekt, er det, der er det mest interessante inden for kritisk realisme.

4.2. VIRKELIGHEDENS DOMÆNER

Udover de to førnævnte dimensioner beskriver Bashkar (1998), hvordan virkeligheden udgøres af tre overlappende virkelighedsdomæner: *det virkelige*, *det faktiske* og *det empiriske*. Til at illustrere dette er indsat et billede af Bashkars model herfor, jf. Figur 1. Ud fra denne model tydeliggøres det, at det virkelige domæne er det mest omfattende, og at det derfor indeholder både mekanismer, begivenheder og erfaringer. Det faktiske domæne er begrænset til begivenheder og erfaringer, og det empiriske indebærer kun erfaringer af virkeligheden. Ved kun at fokusere på for eksempel det empiriske domæne, som ifølge Bashkar er det, som naturvidenskaben gør i kraft af dets entydige fokus på observerbare fænomener, er der derved aspekter af virkeligheden, som ikke undersøges; altså virkelighedens mekanismer og begivenheder.

	<i>Domain of Real</i>	<i>Domain of Actual</i>	<i>Domain of Empirical</i>
<i>Mechanisms</i>	√		
<i>Events</i>	√	√	
<i>Experiences</i>	√	√	√

Figur 1: Bashkars (1998:42) model over de tre virkelighedsdomæner

Modellen viser ikke, at erfaringer og begivenheder er mindre virkelige end mekanismer og strukturer, men formålet er derfor i stedet at illustrere, at de virkeligheder, der belyses inden for det empiriske eller faktiske domæne er mindre og ikke lige så dybe, som er tilfældet ved det virkelige domæne (Bashkar, 1998). Disse tre niveauer af virkeligheden *"not naturally or normally in phase"* (Bashkar, 1998:42), men det er netop videnskabens sociale aktiviteter, der kan sammenkæde dem. Netop ved at undersøge disse sociale aktiviteter og sociale begivenheder er det derfor muligt at få et indblik i det virkeligt og dybe domænes underliggende strukturer og mekanismer.

4.3. BETYDNING FOR SPECIALET

Ovenstående præsentation af kritisk realisme er naturligvis en forsimplet fremstilling af Bashkars filosofiske overvejelser om den sociale virkelighed, og der er følgelig en lang række aspekter, jeg yderligere kunne have inddraget. Dette har jeg bevidst udeladt, idet afsnittet i stedet skal anskues som springbræt og videnskabsteoretisk afsæt for specialets metodologi og overordnede formål, som præsenteres i nedenstående afsnit. Derudover vil videnskabsteorien blive afspejlet i valg af teorier og analysestrategier, hvorfor jeg har vurderet, at en videre indføring i Bashkars begreber ikke er nødvendig, da disse ikke inddrages i specialets teori- eller analyseafsnit. Det videnskabsteoretiske afsnit skal derfor anses som en introduktion til den forståelse af virkeligheden, der afspejles i specialet.

5. METODOLOGI

Undersøgelsen er en kvalitativ analyse af muligheder og barrierer for at skabe en sund og bæredygtig mobilitet i Aarhus Kommune, hvor fodgængerstrategien og cykelhandlingsplan anvendes som cases. Specialets forskningsdesign er derfor et casestudie, der giver mulighed for at gå i dybden med en udvalgt kontekst. Grundet specialets tidsmæssige begrænsninger samt omfanget tages der udgangspunkt i en enkelt case.

Specialet har som formål at undersøge, hvordan sundhed og bæredygtighed inddrages i de udvalgte mobilitetsstrategier, samt at undersøge de muligheder og barrierer for en sund og bæredygtig

mobilitet, der affødes heraf. Dette gøres ved at anvende en kritisk diskursanalyse, hvilken præsenteres i afsnit 6.1. Faircloughs kritiske diskursanalyse. Ved at undersøge de konkrete begivenheder omkring mobilitetsstrategierne på det faktiske domæne, er det muligt at få indblik i de strukturer og mekanismer, der udspiller sig på det dybe og virkelige domæne. Denne viden skal bruges som input til yderligere forskning inden for samme emne men i andre kontekster.

Forskningsdesignet bærer præg af en abduktiv tilgang, hvor forudgående eksplorative pilotinterview er med til at fokusere problemfeltet, præcisere problemstillingen. Disse pilotinterview har dermed været afgørende for valg af case. Første del af undersøgelsen er derfor en induktiv proces, der er med til at bestemme valg af teori og fokus for undersøgelsen. De efterfølgende forskningsmetoder baseres på disse fund og teoretiske overvejelser, men idet de stadig befinder sig inden for de kvalitative og udforskende tilgange, bevæger de sig mellem deduktion og induktion.

5.1. CASESTUDIE

Casestudiedesignet er relevant at anvende i undersøgelsen af et komplekst fænomen. Det er en kvalitativ forskningstilgang, der udforsker en eller flere cases ved anvendelse af multiple metoder (Creswell *m.fl.*, 2007:245). Formålet med dette design er derfor at undersøge casen i sin helhed og den kontekst, det befinder sig i, for dermed at opnå dybdegående forståelse og skabe et nuanceret billede heraf (Flyvbjerg, 2015; Launsø, Rieper og Olsen, 2017:99-100). Casestudiet er desuden særdeles relevant at anvende, idet det videnskabsteoretiske udgangspunkt for specialet er kritisk realisme. Ved at gennemføre et casestudie er det muligt at undersøge de underliggende mekanismer med udgangspunkt i de specifikke effekter og udfald, der forårsages af mekanismerne. Denne viden kan transcenderes ud til lignende kontekster og situationer med samme udfald og dermed være med til at generere ny teori (Ackroyd og Karlsson, 2014). Der er ikke en fast struktur eller tilgang til casestudiet, hvilket sikrer en åbenhed over for nye informationer undervejs i forskningen, som forskeren kan benytte og inddrage i den videre undersøgelse af casen (Launsø, Rieper og Olsen, 2017:102).

Ovenstående forhold afspejles derfor i valg af metoder for nærværende speciale. De anvendte metoder bestemmes ud fra casens karakter og ud fra kontekstens muligheder. Det vil sige, at jeg som forsker udvælger metoder, der er mulige at gennemføre i forhold til den givne case og dens kontekst, men som samtidig er relevante at anvende. Dette skaber følgelig en række muligheder for specialet, idet jeg ikke er bundet af en bestemt metode, men i stedet kan følge den abduktive tilgang og forme mit casestudie derefter.

5.1.1. VALG AF CASE

Som beskrevet i ovenstående afsnit er de eksplorative pilotinterview med til at fokusere problemfelt og problemstilling, og de har dermed betydning for valg af case. Disse interview er løst og åbent strukturerede, hvori jeg præsenterer respondenten for udvalgte spørgsmål, temaer eller komplekse problemer, der er omdrejningspunktet for samtalen. Fundene danner derefter grundlag for søgning efter ny information og perspektiver (Kvale and Brinkmann, 2015:159), og de åbner derfor op for anvendelse af andre metoder til at belyse problemstillingen. De eksplorative pilotinterview består af to individuelle interview af Gustav Friis og Christina Fruergaard fra henholdsvis Teknik & Miljø samt Sundhed & Omsorg i Aarhus Kommune. De er udvalgt gennem søgning på kommunens hjemmeside samt identificeret som kontaktpersoner for forskellige projekter og arbejdsgrupper, der arbejder med aktiv mobilitet, sundhed og bæredygtighed. Interviewene finder sted på respondenternes arbejdspladser og optages med smartphone. Selvom det eksplorative interview med dets åbne og løst strukturerede format har som formål at udforske temaer og afgrænse problemfeltet, er det stadig nødvendigt at udarbejde en interviewguide, der skal hjælpe mig til at holde fokus og komme omkring de emner, jeg har planlagt ud fra forudgående litteratursøgninger. Guiden beskriver temaer, mine overvejelser herom samt spørgsmål, der fungerer som afsæt for samtalen, jf. bilag 3. Den skal derfor agere som et hjælpemiddel til at holde interviewet i gang og komme omkring de udvalgte temaer (Tinggaard og Brinkmann, 2015), men samtidig er den udarbejdet så løst, at det er muligt for respondenten og interviewereren at komme ind på andre eller nye temaer, hvis samtalen åbner op for det. Idet interviewene er et led i valg af case, transskriberes kun de dele eller sektioner med udsagn, der er relevante for den valgte case. Sidste afsnit i problemfeltet er baseret på disse forudgående interview, og de er med til at udpege fodgængerstrategien og cykelhandlingsplanen i Aarhus Kommune som case for specialet.

5.2. METODISK TILGANG

For at besvare specialets problemformulering og tilhørende arbejdsspørgsmål anvender jeg en kombination af flere metoder. Denne metodekombination kommer i nærværende speciale til udtryk som triangulering, der defineres som *"a validity procedure where researchers search for convergence among multiple and different sources of information to form themes or categories in a study"* (Creswell og Miller, 2000:126). Trianguleringen har derfor som formål at øge validiteten af studiet, men den bidrager også til at gå i dybden med og undersøge forskellige aspekter af casen for til sidst at skabe et samlet billede af denne og slutteligt besvare problemformuleringen.

Empirien indhentes løbende gennem specialeprocessen, hvilket strækker sig over en tidsperiode på cirka tre måneder. Empirien fusioneres i analyseafsnittet ved at anvende Faircloughs kritiske diskursanalyse, som beskrives yderligere i afsnit 6.2, samt ved at inddrage Hancocks teori om en økosocial sundhedsmodel samt Kickbuschs et al. beskrivelser af Smart Governance.

Litteratursøgning er anvendt i opstarten af specialeprocessen i forbindelse med udarbejdelsen af problemfelt og problemformulering. De anvendte metoder drejer sig om interview og dokumentanalyse. Fra start har planen været, at disse skulle suppleres af observationer af nogle af arbejdsgangene omkring fodgængerstrategien. Jeg har i den forbindelse i starten af specialeprocessen fået lov til at deltage i et styregruppemøde for fodgængerstrategien, der skulle foregå i den sidste halvdel af specialeprocessen, som desværre i sidste øjeblik er blevet aflyst, og jeg har efterfølgende ikke fået mulighed for at observere andre møder. Dette betyder, at jeg har måttet begrænse min empiri til interview og dokumenter. Nedenstående underafsnit præsenterer hver af de forskellige metoder, og hvordan de er anvendt i nærværende speciale.

5.2.1. LITTERATURSØGNING

Litteratursøgningen er udført for at identificere eksisterende forskning og litteratur om emnet samt for at finde frem til områder, der ikke er belyst tilstrækkeligt. Dette gøres for at sikre, at emnet er relevant, at det ikke duplikerer andres arbejder, samt at fejl og faldgruber fra tidligere forskning ikke gentages (Hart, 2001). Denne del af litteratursøgningen udføres forud for og undervejs i udarbejdelsen af problemfeltet, og den er derfor med til at forme de eksplorative pilotinterview, der danner baggrund for den endelige problemformulering og fokus. Denne del er derfor ikke direkte med i metodetrianguleringen omkring casen.

Litteratursøgningen er foretaget i REX, som indeholder materialer fra både Det Kongelige Bibliotek i København, Roskilde Universitetsbibliotek samt eksterne databaser såsom JSTOR, Web of Science og EBSCO (REX, n.d.). Derudover har jeg også søgt på Aarhus Universitets biblioteksdatabase, AU Library, som ligeledes har adgang til eksterne søgedatabaser samt mange millioner publikationer (Aarhus Universitet, 2019). Der er her søgt på en lang række søgeord, såsom *health promotion*, *health*, *sustainability*, *sustainable development* og *integration*, enkeltvis og i kombination med hinanden ved brug af boolske operatorer såsom AND og OR. Ud fra søgeresultaternes overskrifter er artikler identificeret som relevante eller ikke relevante for emnet. Abstracts fra de relevante artikler er derefter læst i gennem og ud fra dette valgt, om de inddrages i problemfeltet eller ej. Yderligere litteratur er desuden fundet gennem referencerne i litteraturen fra den første litteratursøgning, og deres relevans er ligeledes vurderes gennem overskrift, abstract og endelig gennemlæsning.

5.2.2. INTERVIEW

Der findes en lang række forskellige interviewtyper med hver sine hensigter, og det er derfor vigtigt at klargøre hvilken type, der anvendes. For nærværende opgave er det semistrukturerede forskningsinterview relevant at benytte. Det er en kvalitative metode, der har samtalen i fokus, og hvis formål er at beskrive og forstå sammenhængen mellem det italesatte og de underliggende strukturer eller betingelser, som det italesatte udspiller sig i (Launsø, Rieper and Olsen, 2017:137). Ved at anvende det semistrukturerede element sikres respondenterne et vist spillerum inden for det overordnede tema og spørgsmål og får dermed mulighed for at fortælle og beskrive de vinkler og perspektiver, som vedkommende finder mest interessante (Brinkmann, 2014:38-39; Tanggaard and Brinkmann, 2015:37-38). Jeg sørger dermed for, at interviewet forbliver relevant for undersøgelsen, og jeg gøres samtidig også selv mere aktiv i samtalen som vidensproducent end ved det ustrukturerede interview. Undervejs i opgaven henviser jeg til disse interview ved betegnelsen 'dybdegående interview'.

Respondenterne til de er udvalgte ud fra de eksplorative interview, hvor jeg har valgt at geninterviewe Gustav grundet hans engagement, interesse for emnet samt dobbeltrolle i fodgængerstrategien. Ud fra dette interview har jeg vurderet, at sundhedschefen, Otto Ohrt, er relevant at interviewe, idet han er Sundhed og Omsorgs repræsentant i styregruppen for fodgængerstrategien.

Det dybdegående interview af Gustav har fundet sted ved et fysisk møde i Aarhus kommunes magistratsafdeling for Teknik og Miljø. Interviewet af Otto er derimod udført over telefon, på trods af, at et fysisk møde oprindeligt var planen. Dette skyldes vanskeligheder med at aftale et møde med Otto grundet en fyldt kalender. Interview er aftalt gennem en anden medarbejder, Eva, fra Sundhed og Omsorg.

Forud for udførelsen af de dybdegående interview udarbejdes interviewguides, som ifølge Tanggaard og Brinkmann (2015:38) *"kan være mere eller mindre styrende for selve interviewet og mere eller mindre teoristyret afhængig af den forforståelse, man har af, hvad interviewet skal omhandle"*. Interviewguides er vedhæftet som bilag 6. Interviewguides er baseret på den litteratursøgning, jeg har udført i forbindelse med problemfeltet, samt gennem de eksplorative pilotinterview med Gustav og Christina. Derudover formes de anvendte interviewguides også af de forudgående interview.

Undervejs i interviewene anvendes forskellige typer af interviewspørgsmål, for eksempel opfølgende, sonderende eller specificerende spørgsmål. Dette gøres for at facilitere respondenterne til at uddybe og udvide sine svar (Kvale and Brinkmann, 2015:190-191). Hvilke typer af interviewspørgsmål præciseres ikke forud interviewet men afhænger i stedet af samtalens afvikling og flow, og der vil

derfor anvendes dem, der findes mest relevante i øjeblikket. Hvilke spørgsmål, jeg har gjort brug af, kan ses i bilag 4 og 5.

Interviewene optages via smartphone og transskriberes efterfølgende. Idet analysen baseres på en kritisk diskursanalyse, ville det være relevant med en transskription, der viser alle facetter af det talte sprog, herunder toneleje, tonefald, stemmevolumen, men da jeg ikke har en lingvistisk baggrund og erfaring med dette, har jeg i stedet valgt at lade mig inspirere af Kuckartz forslag til transskription (Kuckartz, 2014:123-128). Dette er en simplere transskription, men jeg vurderer alligevel, at det er tilstrækkeligt til min følgende analyse. Som Tanggaard og Brinkmann (2015:45) beskriver, er det vigtigste for transskriptionen, at man er så konsistent som muligt og på forhånd fastlægger sig nogle regler for denne. Nedenstående punkter beskriver de punkter, som transskriptionen baseres på:

- Alle talte ord transskriberes.
- Pauser undervejs i sætninger eller mellem sætninger på et sekund markeres med en parentes efterfuldt af tre punktummer, (...). Pauser længere end et sekund anføres X sekunder i parentes, (X sekunder).
- Ord, der udtales med betydeligt tryk på, markeres med understregning, eksempel.
- Stemninger og situationelle elementer undervejs beskrives i en parentes med fed skrift, **(eksempel)**.
- Udbrud og lyde såsom ”øhh” og ufuldendte ord udelades fra både respondent og interviewer, medmindre de vurderes at have en betydning for det sagte og situationen. Dette gøres for at skabe en mere sammenhængende tekst til analysen.
- Ikke-verbale aktiviteter beskrives i dobbeltparantes, ((eksempel)).
- Respondenter beskrives med forbogstaver i for- og efternavn, og interviewer med I.

Ovenstående transskriptionsregler er derfor med til at sikre en konsistent og letlæselig transskription af interviewene, men de sikrer samtidig, at de vigtige elementer for efterfølgende analyse er medtaget. Jeg fungerer både som interviewer og transskribent, og jeg hører desuden interviewene igennem minimum 2 gange for at sikre, at de transskriberes ordret, og at alle komponenter medtages.

5.2.3. DOKUMENTGENERERING

Udover de udførte interview anvendes den kritiske diskursanalyse på udvalgte dokumenter fra Aarhus kommune. Disse er identificerede ud fra de eksplorative pilotinterview samt ved *sneboldmetoden*, hvilket vil sige, at indbyrdes referencer mellem dokumenter forfølges (Lynggaard, 2015:157). Ifølge Lynggaard (2015) er en kombination af disse tilgange fordelsagtig, idet dokumenter, som ikke nødvendigvis er tilgængelige eller refereres til i andre dokumenter, kan identificeres hos aktørerne og

dermed inddrages. I forhold til nærværende speciale anser jeg desuden denne fremgangsmåde nødvendig, idet jeg blandt andet ønsker at undersøge en strategi, altså fodgængerstrategien, der endnu ikke er udarbejdet, og der derfor ikke foreligger endelige eller publicerede dokumenter herom.

Fremgangsmåden for generering af dokumenter til specialet er baseret på søgninger på Aarhus kommunes hjemmeside, hvorigennem jeg har fundet frem til Aarhus mobilitetsstrategi fra 2018. I denne har jeg fundet henvisninger til cykelhandlingsplanen fra 2017, som jeg finder relevant at inddrage. Jeg har ligeledes fundet referencer til publikationen Smart Mobilitet fra 2017 og til Smart Mobilitets hjemmeside, hvori jeg har fundet frem til projektleder for projektet, Gustav Friis fra Teknik og Miljø samt mobilitetsafdelingen i Aarhus kommune. Han har i de gennemførte interview refereret og givet mig adgang til en række dokumenter, jeg anser som relevante at inddrage.

De dokumenter, der udover de udførte interview anvendes som empiri, drejer sig om:

- Aarhus Kommune (2017) *8000 fordele ved at cykle. Cykelhandlingsplan 2017*. Aarhus.
- Aarhus Kommune (2014) *Mere gang i Aarhus. Fodgængerstrategi for Aarhus Kommune, 2014*. Aarhus.

Fodgængerstrategien er endnu ikke en byrådsvedtaget plan og er derfor ikke et formelt dokument, som udtrykker byrådets holdning. Denne skal derfor efter aftale med Jesper Frandsen, projektleder på fodgængerstrategien i Aarhus Kommune, behandles fortroligt og udekukkende ses som forslag, der alene afspejler embedsværkets holdninger. Grundet fortrolighedsaspektet har jeg ikke lov til at offentliggøre den, hvorfor den ikke vedhæftes eller kan findes ved søgning efter publikationen. Selvom planen oprindeligt er fra 2014, anvendes den af arbejdsgruppe og styregruppe som udgangspunkt for udarbejdelsen af den aktuelle fodgængerstrategi. Det er derfor en publikation, der ikke blot skal ses som en 2014-udgave, men derimod en publikation, der både repræsenterer det tidligere og nuværende arbejde hermed.

6. TEORETISK RAMMESÆTNING

I dette afsnit præsenteres specialets udvalgte teorier. Teorierne er bestemt ud fra de eksplorative interview samt ud fra empirien, hvilket derfor afspejler det induktive aspekt af casestudiets abduktive tilgang. Underafsnittene har desuden som formål at præsentere de begreber og teoretiske rammer, der vil blive anvendt i analysen af empirien.

I første afsnit, 6.3. En økosocial sundhedsmodel præsenteres Faircloughs kritiske diskursanalyse, som både kan anskues som teoretisk og metodisk afsæt. Dernæst følger en introduktion til Smart governance i afsnit 6.2. Smart governance som trækker på Kickbuschs arbejde hermed. Slutteligt

præsenterer jeg Hancocks økosociale sundhedsmodel, som skal anvendes i analysen af, hvordan sundhed og bæredygtig inddrages i strategierne.

6.1. FAIRCLOUGHS KRITISKE DISKURSANALYSE

Nærværende speciale anvender Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse som analysestrategi for den indsamlede empiri. Idet de teoretiske og metodologiske elementer ikke kan anskues isoleret og uafhængige af hinanden (Chouliaraki og Fairclough, 2010:1215), har dette afsnit derfor som formål at præsentere Faircloughs sociale diskursteori, hvorfor analysestrategien først præsenteres senere i opgaven.

6.1.1. EN KRITISK REALISTISK TEORI

Fairclough henter inspiration fra både lingvistikken og samfundsvidenskaben i formuleringen af den kritiske diskursanalyse. Han forsøger med denne tilgang at forene styrkerne ved de lingvistiske analyser af specifikke mundtlige eller skrevne tekster med samfundsvidenskabens indsigter i sprogets sociale natur og dets placering i nutidens samfund. Formålet med den kritiske diskursanalyse er derfor at analysere relationen mellem diskurser og ikke-diskursive elementer i den sociale virkelighed og dermed forsøge at forstå de komplekse relationer mellem disse (Fairclough, 2010:357).

Kritisk diskursanalyse læner sig op ad et socialkonstruktivistisk perspektiv, der anser sprog og diskurser som vigtige elementer i konstruktionen af den sociale verden. Dette aspekt anerkender Fairclough, men pointerer, at der er andre bagvedliggende kontekstuelle faktorer, der har betydning for dette, hvilket giver indtryk af en mere realistisk verdensopfattelse. Han udtrykker i den forbindelse følgende: *"[...] whether our representations or construals have the effect of changing its construction depends upon various contextual factors – including the way social reality already is, who is construing it, and so forth"* (Fairclough, 2003:8-9). Dette placerer Fairclough inden for en kritisk realistisk videnskabsteoretisk ramme, idet han mener, at der på trods af verdenens socialkonstruktivistiske dimensioner alligevel er en virkelighed, som er uafhængig af menneskets forestillinger derom, og som har betydning for de sociale handlinger, der udspiller sig deri.

6.1.2. DISKURSORDEN OG DISKURS

En diskursorden defineres af Fairclough (2003; 2010) som den sociale organisering og kontrol af sproglig variation og skal ses som en kombination af forskellige diskurser, genrer og stile. Det er derfor ikke blot et tekstuel fænomen, men det dækker både diskursive og ikke-diskursive elementer. En diskursorden er derfor det sproglige aspekt af et netværk af sociale praksisser. Grundet både de komplekse sociale og lingvistiske aspekter er diskursordener således relativt stabile og vedvarende.

Netop det relative element i deres stabilitet gør en transformation af disse mulig (Fairclough, 2003:220).

Faircloughs opfattelse af *diskurs* bærer præg af den førnævnte syntese mellem lingvistik og samfundsvidenskab. Diskurs refererer både til det mundtlige og skriftlige sprogbrug samt andre semiotiske elementer såsom fotos og non-verbal kommunikation. Derudover anskuer Fairclough sproget som en social praksis og ikke blot noget, der er isoleret til det enkelte individ eller en bestemt situation. Indenfor den kritiske diskursanalyse skal diskurs derfor forstås som "*en måde at handle på, en form, hvori folk kan agere i forhold til verden og særligt i forhold til hinanden, og en måde at repræsentere verden på*" (Fairclough, 2008:17). Diskurser er derfor forskellige repræsentationer af den sociale verden. Fairclough (2003) beskriver endvidere, hvordan sproget er dialektisk forbundet med de andre dele af den sociale kontekst, det befinder sig i. Det betyder, at sproget er både socialt konstitueret og socialt konstituerende. Diskurser bliver derfor både formet og præget af de underliggende sociale strukturer, institutioner og situationer, de befinder sig i, men de er samtidig med til at reproducere eller transformere den sociale praksis, de er en del af (Fairclough, Mulderrig og Woda, 2011:394-395). Spændingsfeltet og relationen mellem diskurserne og de andre aspekter af de sociale praksisser, som de indgår i, er derfor vigtige at adressere, hvilket er det, som den kritiske diskursanalyse beskæftiger sig med.

6.1.3. TEKSTER

For at analysere og derigennem forstå relationen mellem diskurser og ikke-diskursive elementer i det sociale foretages den kritiske analyse med udgangspunkt i tekster. Tekster skal i denne sammenhæng forstås bredt og inkluderer både den talte interaktion, den skrevne tekst samt den televisuelle tekst (Fairclough, 2010:359). Tekster afhænger derfor af og influerer den kontekst, de befinder sig i, og skal ses som vigtige dele af de sociale begivenheder, der finder sted. Fairclough (2010) beskriver i den forbindelse, hvordan tekster som dele af sociale begivenheder skal ses som spændingsfelter mellem de sociale praksisser samt strukturer og de sociale aktørers muligheder for at tale, skrive, læse og fortolke dem. Tekster skal derfor forstås som multifunktionelle og med tre overordnede meningstyper: *handling*, *repræsentation* og *identifikation*. Ved at udføre den lingvistiske analyse af tekstens specifikke afsnit eller teksten som hele er det muligt at pege på de tre meningstyper. Nedenstående definition af de tre begreber baseres på samme tekstafsnit af Fairclough (2003:26-28).

Repræsentation refererer til det, som teksten repræsenterer. Hvis teksten for eksempel handler om et kausalt forhold mellem X og Y, vil repræsentationen derfor være en relation mellem de to enheder. *Handling* omhandler måder at handle på og fortæller ofte noget om den sociale relation. Når X

forelæser om kritisk diskursanalyse på et universitet, viser handlingen, at X formidler viden til de studerende. Tekstens handling kan derfor beskrives som formidlende, forklarende og informerende. *Identifikation* beskriver, hvordan tekstens skal forstås og identificeres. Fortæller teksten, at X handler korrekt, er der tale om et udsagn og en definition, men hvis forelæseren siger, at X bør handle således, er der i stedet tale om en vurdering eller en dom.

I forlængelse heraf beskrives, hvordan de tre meningstyper skal ses som en del af en teksts eksterne relationer, der defineres som "*their relations with other elements of social events, and more abstractly, social practices and social structures*" (Fairclough, 2003:36). Derudover indebærer de eksterne relationer også en teksts relationer til andre tekster, hvilket beskrives som tekstens *intertekstualitet*. Det handler således om, hvordan tekster inkorporerer elementer fra andre tekster. Dette kan gøres enten eksplicit og specifikt ved at citere en person eller gengive, hvor man har et udsagn fra, eller mere vagt og ikke-specifikt, hvor udsagnets oprindelse ikke præciseres (Fairclough, 2003:47-48).

Udover de eksterne relationer besidder en tekst også interne relationer. Dette drejer sig i stedet om de lingvistiske elementer og deres relationer til hinanden, herunder de grammatiske, vokabulære, fonologiske og semantiske komponenter (Fairclough, 2003:36-37).

Imellem de eksterne og interne relationer befinder *interdiskursivitet* sig, der beskrives som et medium mellem selve teksten og dens sociale kontekst. Interdiskursivitet henviser til, hvordan tekster inddrager forskellige diskurser, genrer og stile fra andre tekster og diskursordener, og hvordan sociale aktører dermed i nogle tilfælde formår at transformere de sociale praksisser, sociale begivenheder og sociale strukturer, de indgår i. Interdiskursivitet er derfor både en del af en teksts eksterne og interne relationer, og det skal ses som det niveau, hvori relationer mellem diskurser, genrer og stile analyseres (Fairclough, 2003, 2010).

På baggrund af dette er tekster og deres interdiskursivitet udgangspunktet i den kritiske diskursanalyse og dermed også udgangspunkt for nærværende speciale i form af interview, eksisterende mobilitetsstrategier samt andre relevante dokumenter.

6.1.4. DEN SOCIALE VIRKELIGHED

Den sociale virkelighed og dens underliggende strukturer og mekanismer er omdrejningspunktet for kritisk realisme og dermed også for den kritiske diskursanalyse. Jeg har tidligere i afsnittet berørt sociale praksisser, sociale strukturer og sociale begivenheder. Dette afsnit har som formål at specificere disse begreber og deres relationer til hinanden. Fairclough (2003) belyser dette i kapitel

2: “*Texts, social events and social practices*”. Følgende afsnit tager derfor udgangspunkt i dette kapitel.

Sociale strukturer beskrives af Fairclough (2003) som abstrakte enheder, der er med til at definere et potentiale eller en række af muligheder. At det betegnes som potentialer, peger tilbage på den sociale virkeligheds dialektiske forhold til sproget. Selvom den sociale virkelighed blandt andet består af underliggende strukturer, er de ikke udelukkende determinerende for de begivenheder, der finder sted. I stedet har både de sociale praksisser og de sociale aktører lige så stor indflydelse på de sociale begivenheder. De *sociale praksisser* artikulerer en række sociale elementer forbundet med dele af den sociale virkelighed, de optræder i. Det drejer sig om diskursive og ikke-diskursive aspekter såsom handling, sociale relationer, personer, den materielle verden og diskurser. De *sociale begivenheder* forekommer sjældent præcis som de sociale praksisser foreskriver, idet de ofte sker på tværs af flere sociale praksisser samt påvirkes af de sociale aktører, men de sociale praksisser er med til at forme og påvirke de givne begivenheder. Dette sker blandt andet gennem diskurser, genrer og stile.

Genre refererer til det diskursive aspekt af en bestemt social handling eller kommunikativ begivenhed (Fairclough, 2003:65-86; 2010). Genrer er derfor de former, som tekster opstår i, og de kan være mere eller mindre abstrakte. De mest abstrakte former for genrer drejer sig blandt andet om fortællinger, beskrivelser, samtaler og argumentationer, hvorimod møder, rapporter og interview er mere konkrete. Genrer optræder ikke kun alene men derimod ofte med andre genrer i såkaldte *genrekæder*. Disse kæder består af forskellige genrer, der regelmæssigt forbindes på tværs af tid og rum og derigennem muliggør, at sociale begivenheder sammenkædes med sociale praksisser for eksempel på tværs af lande og over tid.

Stil vedrører individets måde at være på. Det vil sige, at det beskriver, hvordan individet identificerer sig på og bliver identificeret på af andre (Fairclough, 2010). Et individs stil kommer blandt andet til udtryk gennem ordvalg samt samspillet mellem det talte sprog og kropssproget (Fairclough, 2003:162).

Genrer og stile som dele af den sociale praksis samt de underliggende sociale strukturer påvirker dermed de *sociale aktører*. På trods af dette har sociale aktører alligevel betydning for de begivenheder, der finder sted. Dette skyldes, at de besidder egen kausal magt og potentialer, og de sociale aktører kan derfor være med til at transformere en social praksis eller sociale strukturer.

Som ovenstående viser, bestemmes den sociale virkelighed derfor af det dialektiske samspil mellem strukturer, praksisser, begivenheder og aktører. Sproget er her en mulighed for at undersøge dette samspil, idet det indgår i både de sociale strukturer, de sociale praksisser og de sociale begivenheder

på forskellig vis. Ved at analysere diskurser om sundhed og bæredygtighed samt spændingsfeltet mellem disse og de sociale praksisser, der er en del af udarbejdelsen af mobilitetsstrategier i Aarhus kommune, er det derfor muligt at undersøge de underliggende sociale strukturer og praksisser. Kritisk diskursanalyse giver derfor mulighed for at undersøge aspekter af det dybere og virkelige domæne, som er beskrevet i det videnskabsteoretiske afsnit.

6.1.5. HEGEMONI

Nye diskurser fremkommer ikke spontant men er i stedet et resultat af relationerne mellem eksisterende diskurser (Fairclough, 2010). Hvordan disse diskurser artikuleres eller reartikuleres afspejler de indbyrdes relationer og skal ses som en del af en hegemonisk kamp (Fairclough, 2008:53). Dette betyder, at der for eksempel i en organisation som Aarhus kommune foregår en magtkamp, altså en hegemonisk kamp, mellem de herskende og nye diskursordener samt mellem de underliggende sociale strukturer og praksisser.

Aarhus kommunes organisatoriske strukturer kan desuden beskrives som hegemoniske strukturer, som baseres på og reproducerer specifikke magtrelationer mellem organisationens grupper af aktører (Fairclough, 2010). Diskurser, der hersker over længere tid samt bliver accepteret og anvendt af flere sociale grupper i organisationen, kan defineres som hegemoniske. I nogle tilfælde bliver disse diskurser så herskende, at de reartikuleres og anvendes i andre organisationer, kontekster eller områder. Dette beskrives som *rekontekstualisering* (Chouliaraki og Fairclough, 2010; Fairclough, 2010). Når rekontekstualiseringen påvirker, hvordan de sociale aktører handler og interagerer, bliver diskurserne inkorporeret i organisationens sociale praksisser og begivenheder. Dette betegner Fairclough (2010) som *operationalisering* af diskurser, og det har dermed betydning for de genrer og stile, der kan identificeres i analyser af teksterne.

Et andet vigtigt aspekt af de hegemoniske kampe omhandler ideologier. Ideologier skal ses som forskellige konstruktioner af virkeligheden, der optræder i de sociale begivenheder og strukturer, og som *"bidrager til produktion, reproduktion og transformation af dominansrelationer"* (Fairclough, 2008:46). Ideologier kan derfor være med til at forme og forandre magtrelationer i de diskursive praksisser, som de optræder i. Samtidig er det ikke alle diskursive praksisser og diskurser, der er ideologisk investerede. Ideologier hænger sammen med et samfunds grupperinger af for eksempel køn og klasse, men *"hvis mennesker er i stand til at se bort fra de grupperinger, er de også i stand til at sætte sig ud over ideologien"* (Fairclough, 2008:51). Mennesker kan derfor både optræde som en ideologisk 'effekt', men de har samtidig mulighed for at agere aktivt og frit af disse ideologier og dermed omstrukturere de positionerede praksisser og strukturer.

Analysen af diskursordener relateret til sundhed og bæredygtig i Aarhus kommune vil derfor også omhandle organisationens hegemoniske kampe mellem diskurser og ideologier samt deres betydninger for at skabe en sund og bæredygtig mobilitet.

6.1.6. AFRUNDING

Afsnittet præsenterer Faircloughs kritiske diskursanalyse, som kan anses både som en teori og metode, der kobler lingvistikken med samfundsvidenskaben. 'Tekster' dækker ifølge Fairclough både over det talte og det skrevne sprog samt visuelle og semiotiske elementer. Idet sproget indgår i både sociale strukturer, sociale praksisser og sociale begivenheder, er sproget derfor en vigtig tilgang for at afdække det dialektiske samspil mellem strukturer, praksisser, begivenheder og aktører. En kritisk diskursanalyse af både interview og dokumenter med strategierne giver derfor mulighed for at få indblik i de underliggende strukturer og mekanismer, der påvirker disse.

6.2. SMART GOVERNANCE

Dette afsnit har som formål at præsentere begrebet *smart governance* som en ny governance-tilgang i forhold til udarbejdelsen af sundhedspolitik og bygger på Ilona Kickbuschs arbejde hermed. Afsnittet indledes først med definition af *governance* og *governance for health*, hvorefter der følger en argumentation for nødvendigheden af en ny governance-tilgang til arbejdet med sundhed. Dette leder frem til præsentationen af *smart governance* og dets tilhørende begreber.

6.2.1. GOVERNANCE-BEGREBET

Der eksisterer flere forskellige definitioner af begrebet *governance*, men idet jeg baserer dette teoriafsnit på Kickbuschs arbejde, finder jeg det relevant at trække på hendes og hendes medforfatters definition heraf. Overordnet set kan *governance* forstås som de måder, hvorpå et samfund styres, og hvordan dets magt og ressourcer distribueres. *Governance* omhandler derfor regeringens og andre sociale organisationers interaktioner, deres forhold til indbyggerne samt de beslutningsprocesser, der er involveret i et samfunds komplekse struktur (Kickbusch og Gleicher, 2012:2,15).

I forbindelse med definitionen af *governance*-begrebet beskriver Kickbusch og Gleicher (2012,2014) en ny form for *governance*, nemlig *governance for health*, blandt regeringer og andre aktører, der har som formål at få samfund og lande til at opfatte sundhed som en forudsætning til at opnå trivsel, skabe et succesfuldt samfund og en blomstrende økonomi (Kickbusch og Gleicher, 2014:3). I 2012-publikationen uddyber Kickbusch og Gleicher (2012:3) dette til at indebære *governance*-tilgangene: *whole-of-government* samt *whole-of-society*. Denne nye form for *governance* kan ses som det seneste

skridt i en udvikling fra først den bureaukratiske public management fra slutningen af det 19. århundrede og frem til new public managements begyndelse i 1970'erne og dets indflydelse på starten af det 21. århundrede og altså nu den nye form med tiltag såsom *whole-of-government* og *whole-of-society* (Kickbusch og Gleicher, 2012:24).

Ifølge Kickbusch og Gleicher (2012) er der tre kontekstuelle faktorer, der nødvendiggør en ændring i måden, hvorpå governance tidligere er udført. Den første faktor handler om øget global indbyrdes afhængighed som et resultat af globaliseret verden. Dette har betydning for den kontekst, hvori regeringer opererer, samt for den type problemer, der opstår. For eksempel har en konflikt og krig i et land ikke kun indflydelse på det lands indbyggeres trivsel og sundhed, men det påvirker i høj grad også andre lande, der har indgået politiske samarbejder hermed, samt øger det globale ansvar for at håndtere en potentiel øget flygtningestrøm.

Den anden faktor, der underbygger behovet for en ændret governance-tilgang, handler om kompleksiteten af de sundhedsproblemer, der finder sted. Dette skyldes i høj grad WHO's definition af sundhed som værende ikke blot fravær af sygdom men derimod en tilstand af fuldkommen fysisk, psykisk og socialt velvære (WHO, 1946), men den komplekse forståelse af sundhed, der er betinget af en lang række sociale sundhedsdeterminanter samt andre komplekse systemer i samfundet såsom transportsektor, urbanisering samt forskellige coping-strategier bestemt af samfundets økonomi, magt og ressourcer, spiller ligeledes ind på dette (Kickbusch og Gleicher, 2012:9-12).

Den sidste faktor er synlig i civilsamfundets nye rolle i forhold til at sikre befolkningens sundhed. Kickbusch og Gleicher (2012:12-13) udtaler, "*[i]f governance for health is to be effective, it must be participatory and include but go beyond expert opinion*". Dette vil sige, at løsningen af samfundets sundhedsproblematikker indebærer, at der inddrages så mange perspektiver fra både lægmænd samt eksperter som muligt for at sikre, at alle dimensioner omkring udfordringen belyses. Dette medfører, at et sundhedsproblem ikke længere kan forventes at blive løst af en enkelt sektor, men at det i stedet kræver inddragelse af en lang række forskellige aktører.

Dette leder frem til præsentationen af den nye governance-tilgang til sundhed, der forsøger at inkorporere disse aspekter.

6.2.2. EN NY OG SMART GOVERNANCE-TILGANG

Smart governance er udviklet for at løse de største sundhedsudfordringer og såkaldte 'wicked problems'. Denne tilgang forudsætter, at sundhed sammenkædes eksplicit med velvære som et socialt og fælles mål, og at alle dele af både regering og samfund arbejder sammen for at nå de fælles mål

ved en synergi af tilgangene *whole-of-government* og *whole-of-society* (Kickbusch og Behrendt, 2013:6).

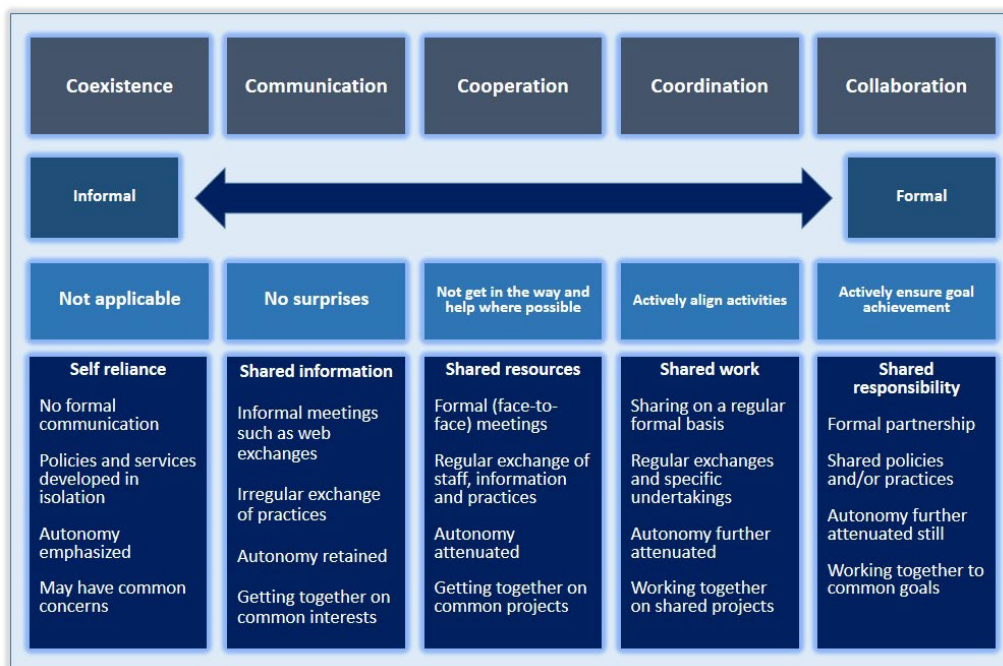
Whole-of-society-tilgangen anerkender, at komplekse problemstillinger ikke kan løses blot ud fra *whole-of-government*, men at det også indebærer involvering af og samarbejde med resten af samfundet såsom private aktører, civilsamfundet og andre politiske spillere (Kickbusch og Gleicher, 2012:28-31). Tilgangen kan ses som en form for *collaborative governance*, hvor der arbejdes ud fra en fælles strategi, som alle aktører investerer ressourcer og kompetencer i (Kickbusch og Behrendt, 2013:15-16). Idet jeg fokuserer på Aarhus kommunes arbejde med mobilitetsstrategier, og jeg derfor ikke inddrager civilsamfundet, private aktører eller andre organisationer, uddyber jeg ikke denne tilgang yderligere. Jeg finder derimod *whole-of-government* tilgangen langt mere relevant for specialets fokus og målgruppe, hvorfor denne præciseres. I dette afsnit præsenterer jeg derfor først begrebet *whole-of-government*, hvorefter *collaboration*, der er en dimension af smart governance, præciseres. Slutteligt opsummeres de vigtigste pointer af teorien, som jeg anvender i analysen af empirien.

6.2.3. WHOLE-OF-GOVERNMENT

Whole-of-government-tilgangen kan ses som en diffusion af vertikal og horisontal governance. Dette indebærer arbejde både på tværs af de forskellige regeringsniveauer og governance-områder samt horisontalt ud i alle sektorer (Kickbusch og Gleicher, 2012:27). Ansvar for at løse en given problemstilling kan være isoleret til én sektor eller optræde som et delt ansvar mellem sektorer. Nedenstående figur er et kontinuum over det tværsektorielle samarbejde og viser relationen mellem de forskellige sektorer.

Kickbusch og Behrendt (2013) beskriver, at i tilfælde, hvor en opgave kan isoleres til en sektor, hvor afhængigheden af andre sektorer er lav, og man følgelig opnår et lige så godt resultat, som ved en stærk tværsektoriel tilgang, er det oplagt at tilskrive én sektor ansvaret herfor. Ved problemstillinger, der er vanskelige at tillægge en bestemt sektor, og som i øvrigt er tilfældet ved de fleste sundhedsudfordringer, kræver det derimod, at ansvaret er fordelt mellem de sektorer, som problemstillingen vedrører.

De tre samarbejdsformer, *cooperation*, *coordination* og *collaboration*, hører alle under det tværsektorielle samarbejde, og der ses derfor en eller anden form for delt ansvar. Under arbejdsformerne *communication* og *coexistence* er ansvaret netop isoleret til én sektor, og det hører derfor ikke under et stærkt tværsektorielt samarbejde (Kickbusch og Behrendt, 2013:12-13).

Figur 2: Kontinuum over samarbejdsformer. Kilde: Kickbusch og Behrendt (2013).

Figur 2 viser ligeledes de forhold, der gør sig gældende ved de respektive tværsektorielle tilgange. *Coexistence*, der oversættes direkte på dansk til sameksistens, er en uformel tilgang, hvor kommunikation på tværs ikke er formaliseret og politikker og strategier udvikles isoleret i de forskellige afdelinger, men hvor der trods alt kan være fælles interesser og bekymringer. Tilgangen *communication*, på dansk kommunikation, indebærer en vis form for formalisering og anerkendelse af en tværsektoriel tilgang. Det, der karakteriserer denne tilgang, er deling af information. Dette sker gennem uformelle møder og udvekslinger af praksisser gennem forskellige medier, som skabes på baggrund af fælles interesser.

Cooperation, som egentlig oversættes direkte til samarbejde på dansk, kræver dog en mere fyldestgørende definition, da ordet 'samarbejde' ligeledes er det danske ord for begrebet 'collaboration', som inddrages i modellen. I The Cambridge Dictionary defineres *cooperation* som: "the act of working together with someone or doing what they ask you" (Cambridge Dictionary, uden år, b). Samme forståelse reflekteres i modellen, der beskriver, hvordan cooperation indebærer, at de involverede aktører ikke kommer i vejen for hinandens arbejder, og at de hjælper hinanden, når det er muligt. Dette forudsættes af en formaliseret arbejdsgang i form af fysiske møder, udveksling af personale, information og praksisser samt at mødes over fælles projekter.

I den koordinerede tilgang, *coordination*, tilpasses og indlejres aktiviteter i hinanden. Arbejdsgangen er betydelig mere formaliseret end ovenstående tilgange, hvilket ses ved, at ansvar og opgaverne deles mere mellem aktørerne, og at de arbejder sammen om og skaber fælles projekter.

Sidste aspekt i modellen, *collaboration*, defineres af The Cambridge Dictionary som "*the situation of two or more people working together to create or achieve the same thing*" (Cambridge Dictionary, uden år, a). Dette pointerer tilgangens vigtigste aspekt: nemlig at aktørerne arbejder mod samme mål, og aktivt forsøger at sikre, at målene nås. *Collaboration* indebærer derfor den højeste grad af formalitet og delt ansvar, hvilket udtrykkes i form af et formaliseret partnerskab samt fælles politikker og praksisser.

Ovenstående beskrivelse illustrerer kompleksiteten og de forskellige grader af whole-of-government tilgangen samt de forhold, der karakteriserer disse. Afsnittet viser, at der ikke er en entydig eller specifik definition af tilgangen, men i stedet hvordan begrebet skal forstås som et kontinuum over tværsektorielle tilgange.

6.2.4. SAMARBEJDE PÅ TVÆRS

I rapporten "*Governance for health in the 21st century: a study conducted for the WHO Regional Office for Europe*" beskriver Kickbusch og Gleicher (2012:45-68) fem dimensioner af smart governance: *collaboration, engagement, a mixture of regulation and persuasion, independent agencies and expert bodies* samt *adaptive policies, resilient structures and foresight*. Jeg vælger her blot at uddybe *collaboration*; det vil sige tidligere models sidste tværsektorielle tilgang (jf. Figur 2). Det skyldes, at de andre aspekter ikke er relevante for nærværende speciale, idet der tages udgangspunkt i Aarhus Kommune, og der kun inddrages aktører fra kommunen. Som der udtrykkes i rapporten, "*The power to initiate smart governance for health lies mainly with ministries*" (Kickbusch og Gleicher, 2012:71), hvorfor ikke alle dimensioner af smart governance kan inkorporeres i kommunen. Dette er derfor ikke en refleksion af min personlige holdning til governance-formernes vigtighed, men det skal i stedet forstås som en afgrænsning af teorien grundet specialets fokus og metodologi.

Collaboration, eller samarbejde, handler om, hvordan staten og resten af samfundet co-govern. Det forudsætter, at der bygges broer mellem forskellige politiske områder, professionelle felter, akademiske discipliner, regeringsniveauer, governance-niveauer, hvilket vil sige på både lokalt, regionalt, nationalt og globalt niveau, samt mellem samfundets offentlige, private og civile sektorer (Kickbusch og Gleicher, 2012:45).

Hvorvidt et tværsektorielt samarbejde bliver succesfuldt, afhænger af, om at der skabes en fælles agenda og mål uanset aktørernes forskellige interesser. Derudover skal aktørerne opnå konsensus om, at sundhed og trivsel er de overordnede sociale mål. Kickbusch og Behrendt (2013:10) beskriver i den forbindelse, at det ikke kan forventes, at de involverede sektorer og organisationer har samme

prioriteringer og forventninger til arbejdet, hvorfor forhandlinger mellem parterne er essentielt for at sikre et stærkt samarbejde og en fælles agenda.

Derudover er kontinuerlig dialog også et parameter, der har betydning for samarbejde. Det er vigtigt, at de involverede aktører løbende er i dialog og arbejder tæt sammen om formuleringerne af de konkrete mål for at sikre et fælles sprog og forståelse og dermed mindske misforståelser, der potentielt kan hindre samarbejdet (Kickbusch og Gleicher, 2012:48). Dette er i tråd med et andet og vigtigt aspekt af samarbejdet; nemlig forståelse af hinanden og hinandens arbejdsgange. Herunder hører også en klar uddelegering af arbejdsopgaver, så alle aktører er indforståede med hinandens opgaver (Kickbusch og Gleicher, 2012:49).

Et sidste aspekt, der er med til at afgøre, om samarbejdet bliver succesfuldt eller ej, handler om tillid. Ifølge Kickbusch og Gleicher (2012:49) skal de involverede aktører og sektorer have tillid til hinanden og til værdien i det tværsektorielle samarbejde, så de har modet til at kaste sig ud i det. Tilliden opbygges løbende gennem informations- og vidensdeling, demonstration af kompetencer, gode intentioner og opfølgninger. Dette hænger følgelig ligeledes sammen med ovenstående forudsætninger i form af kontinuerlig dialog og gensidig forståelse af hinanden.

Udover aspekter, der skaber succes, beskrives i samme publikation ligeledes en række potentielle hindringer og barrierer for det tværsektorielle samarbejde, hvilke blandt andet drejer sig om konflikter og uenighed om mål, strukturer eller institutioner, der besværliggør, at aktørerne kan bryde med silo-tænkningen, asymmetri i teknisk niveau eller ekspertise i forhold til at bidrage til samarbejdet, ulige magtrelationer, samt forskellige etiske og filosofiske forståelser om, hvordan et problem bedst løses (Kickbusch og Gleicher, 2012:51).

6.2.5. AFRUNDING

Sidste aspekt af figur 4: *kontinuum over de forskellige tværsektorielle tilgange*, altså 'collaboration', beskrives som en af de fem dimensioner i smart governance. Det vil sige, at smart governance, som er den mest optimale tilgang for at løse 'wicked problems', hvilke mobilitetsstrategier hører under, indebærer, at der arbejdes ud fra tilgangen 'collaboration'. Som jeg har beskrevet i foregående afsnit, præges denne af formaliserede arbejdsgange, delt ansvar, aktive forsøg på at sikre, at mål nås, samt deling af politikker, strategier og praksisser.

Selvom fokus for dette teoriafsnit er på smart governance-dimensionen 'collaboration' og på den tværsektorielle tilgang, whole-of-government, anerkender jeg, at begrebets andre aspekter er lige så vigtige for smart governance og for at løse et samfunds komplekse sundhedsproblematikker. På grund

af specialets fokus afgrænser jeg mig til at anvende den del af teorien, som jeg har redegjort for ovenfor.

6.3. EN ØKOSOCIAL SUNDHEDSMODEL

Dette afsnit har som formål at præsentere læser for Trevor Hancocks humanøkologiske forståelse af sundhed og sundhedsfremme. Med et fokus på communities, omgivelser og økonomi og deres indbyrdes relationer giver teorien et bud på, hvordan byer og samfund kan gøres både sunde og bæredygtige. Idet jeg ønsker at undersøge, hvordan Aarhus Kommune sikrer sund og bæredygtig mobilitet, finder jeg denne teori relevant at inddrage.

Første afsnit, 6.3.1. The Mandala of Health, skal anskues som baggrund for Hancocks økosociale sundhedsmodel, hvorfor jeg ikke trækker direkte på den i analyseafsnittet. Jeg vurderer dog, at dette er nødvendigt for at give læser en fyldestgørende præsentation heraf. Herefter følger en introduktion til den økosociale model, der inddrager både bæredygtigheds- og sundhedsbegrebet. Slutteligt redegøres for de økologiske sundhedsdeterminanter som en udvidelse af sundhedsforståelsen og det sundhedsfremmende arbejde.

6.3.1. THE MANDALA OF HEALTH

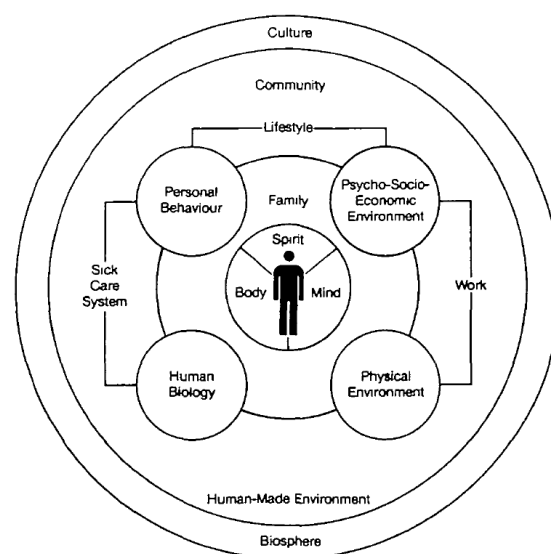
Hancocks humanøkologiske sundhedsforståelse tager udgangspunkt i *The Mandala of Health*³, som er udarbejdet af Hancock selv i samarbejde med Fran Perkins i starten af 1980'erne. Modellen er en mandala, som er et cirkulært symbol på universet, og den baseres på to bærende principper; *ecological sanity* og *social justice*⁴. *Ecological sanity*, som direkte oversat til dansk betyder *økologisk fornuft*, refererer til den forståelse af, at menneskets sundhed afhænger af et sundt, stabilt og sikkert økosystem. Alle aktiviteter eller hændelser, der påvirker økosystemet, er en potentiel trussel for menneskets sundhed. Det andet princip, *social justice* eller social retfærdighed, indebærer, at sundhed bør distribueres på baggrund af social retfærdighed fremfor markedets egne retfærdighedsprincipper (Hancock, 1985:4).

I sundhedsmodellen er individet og dets sundhed i centrum. Figur 3 illustrerer *The Mandala of Health* og dets forskellige systemer og sundhedsdeterminanter. Mandalaen består af flere lag af systemer, der ekspanderer fra midten, altså individet, og ud mod de ydre lag bestående af først individets

³ Jeg har valgt at bibeholde den engelske betegnelse, da en dansk oversættelse ændrer ordlyden og potentielt forståelsen af begrebet. Begrebet inddrages desuden primært i starten af teoriafsnittet som baggrund for den økosociale sundhedsfremmemodel, hvorfor jeg ikke ser det nødvendigt at oversætte det til dansk.

⁴ For ikke at ændre ordlyd eller forståelse af begreberne vælger jeg at beholde de engelske betegnelser. Jeg sikrer mig i efterfølgende beskrivelse på dansk at tydeliggøre meningen for læser.

familie, dernæst et community⁵, det vil sige fællesskab, samt dets menneskabte miljø og slutteligt samfundet og det naturlige miljø i form af kultur og biosfære (Hancock, 1993:42). Derudover vises de fire faktorer, der direkte påvirker sundheden: 1) menneskets biologi, der består af kroppens fysiologiske og anatomiske forhold, 2) personlig adfærd, der ses både i form af generelle personlige karakteristika, såsom at tage chancer, samt kost, rygning, alkoholvaner og brug af sikkerhedssele i bil, 3) det psykosociale miljø såsom socioøkonomisk status og 4) det fysiske miljø, for eksempel hjemmets eller arbejdets fysiske forhold og tilstande (Hancock, 1985;

THE MANDALA OF HEALTH

Figur 3: The Mandala of Health. Hancock (1993:42)

Hancock og Perkins (1985). Hancock og Perkins (1985) pointerer ligeledes gennem modellen, hvordan aspekter såsom livsstil, det medicinske system og arbejdet influerer individets sundhed. Alle disse faktorer befinder sig inden for individets community og de menneskabte omgivelser samt fysiske indretninger, der påvirker individets helbred. Dette drejer sig blandt andet om samfundets transportsystemer, energisystemer og agrikultur. Uden om individets community og de menneskeskabte indretninger er kulturen og biosfæren, som skal forstås som naturens balance. Disse er i konstant interaktion med hinanden og cirkelns indre elementer, hvilket er det aspekt, der gør det til en model over det menneskelige økosystem og dets betydning for individets sundhed (Hancock og Perkins, 1985:9). Denne sundhedsmodel lægger derfor lige så stor vægt på de sociale sundhedsdeterminanter, der repræsenteres i modellens øvre halvdel, og de mere naturvidenskabelige sundhedsdeterminanter illustreret i modellens nedre halvdel, hvilket gør det til en holistisk sundhedsmodel (Hancock, 1985:3).

Som jeg har pointeret i starten af afsnittet, fungerer præsentationen af The Mandala of Health som baggrund for det følgende afsnits model over et sundt og bæredygtigt community.

⁵ Jeg vælger at beholde det engelske udtryk 'community'. Det oversættes direkte til fællesskab på dansk, men for ikke at risikere en anden forståelse end det oprindelige, anvender jeg fremover blot 'community'.

6.3.2. ET SUNDT OG BÆREDYGTIGT COMMUNITY

I artiklen “*Health, human development and the community ecosystem: three ecological models*” præsenterer Hancock (1993) en model, der udspringer af *The Mandala of Health*. Med denne model, der illustrerer sammenhængen mellem et community's økosystem og dets sundhed, forsøger han at integrere koncepterne om sundhed og bæredygtig udvikling i en community-kontekst. Selve kernen for modellen er individets sundhed og udvikling, der er i direkte relation til det omkringliggende community, miljø og økonomi. Til hver af de tre faktorer hører tre kvaliteter, der skal være til stede for at sikre den bedst mulige sundhed hos samt udvikling af individet. Nedenstående afsnits beskrivelse af hver af de underliggende kvaliteter baseres på Hancocks (1993:44-45) definitioner heraf. Figur 4 viser modellens opbygning og forskellige komponenter. Under community hører kvaliteterne *convivial*, *liveable* og *equitable*. Et community er derfor nødt til at være *convivial*, altså selskabeligt, hvilket sikres ved, at dets medlemmer er glade og lever i harmoni med hinanden. Derudover skal et community være *liveable*, hvilket betyder beboeligt. Dette indebærer, at byen er struktureret og indrettet på en måde, der underbygger det selskabelige aspekt samt sikrer et miljø, hvori medlemmerne kan leve deres daglige liv. Slutteligt gøres et community *equitable* ved, at dets medlemmer behandles retfærdigt og lige, samt at de basale behov er opfyldt.

Figur 4: Hancocks (1993) model over et community's økosystem og dets sundhed.

Økonomiens kvalitet, *adequately prosperous*, pointerer nødvendigheden af, at tilstrækkelig velstand er til stede for at sikre, at alle medlemmer kan nå et tilfredsstillende sundhedsniveau. Dette forudsætter naturligvis, at velstanden er distribueret retfærdigt og dermed er *equitable*. Den sidste nødvendige kvalitet ved økonomien er, at den er *sustainable*; altså bæredygtig. En retfærdig distribution af velstanden er med til at sikre en social bæredygtighed, men derudover skal økonomien også være miljømæssigt bæredygtig.

Den sidste faktor, der har betydning for individets sundhed og udvikling, er miljøet og omgivelserne, der illustreres i modellen i form af *environment*. Ifølge denne skal miljøet både være *liveable*, hvilket vil sige, at både det byggede og det naturlige miljø er beboelige. Derudover skal miljøet være

bæredygtigt, altså *sustainable*, hvilket indebærer, at natur og dyreliv bevares, så diversiteten sikres. Slutteligt påpeger Hancock (1993), at miljøet skal være *viable*, det vil sige levedygtigt, for individet. Dette indebærer et stabilt klima, ren luft og rent vand, samt fødekilder såsom planter og dyr.

I artiklen "*Healthy Communities Must Also Be Sustainable Communities*" fra 2000 uddyber Hancock nogle af ovenstående begreber, hvilke jeg finder relevante at præsentere i forbindelse med beskrivelsen af ovenstående model. Deri beskrives de byggede miljøer som de miljøer og omgivelser, der er bygget af mennesker til mennesker (Hancock, 2000:152). Dette adskiller sig fra de naturlige miljøer, hvorfor de to former for miljøer indebærer forskellige sundhedsmæssige risici. At kunne adskille dem fra hinanden er derfor essentielt i arbejdet med at fremme en populations sundhed. Derudover skelner Hancock mellem miljømæssig bæredygtighed og social bæredygtighed. Social bæredygtighed indebærer jobtilgængelighed, sikre kvarterer, mulighed for uddannelse, tilstrækkelig transportsektor og sundhedsvæsen samt lige muligheder for befolkningen til at kunne forbedre livskvaliteten. Den miljømæssige bæredygtighed handler derimod om bevaring af naturens ressourcer og især at mindske nationers og byers økologiske fodaftryk (Hancock, 2000:152-153).

I Figur 4 pointeres således en række vigtige og nødvendige kvaliteter, som både community, miljøet og økonomien skal besidde for at sikre et individs og et community's sundhed og udvikling. Det, der adskiller denne sundhedsforståelse fra tidligere forståelser, er især Hancocks fokus på økosystemer og på både de menneskeskabte, byggede miljøer og naturlige miljøer, der omgiver individet. I en artikel fra 2015 diskuterer Hancock, at netop denne forståelse er nødvendig at få implementeret i nutidens sundhedsfremme blandt andet grundet uundgåelige og allerede igangværende klimaforandringer og deres betydninger for den menneskelige sundhed. I den forbindelse udtrykker han, hvordan "*we need to rethink our approach to the determinants of health*", og at dette indebærer, at vi udvider de sociale og økonomiske sundhedsdeterminanter til også at omhandle de økologiske sundhedsdeterminanter (Hancock, 2015:e252). Det følgende afsnit har derfor som formål at beskrive de økologiske sundhedsdeterminanter og deres betydning for en ny og nødvendig sundhedsfremmepraksis.

6.3.3. ØKOLOGISKE SUNDHEDSDETERMINANTER

Alle jordens arter – mennesket inklusiv – er afhængige af mange økologiske processer og naturressourcer. Det er netop forholdet mellem en af disse arter og dets omgivende miljøer, der udgør et økosystem. Disse livsunderstøttende systemer har derfor afgørende betydning for arternes sundhed, velbefindende og ikke mindst overlevelse. Det er disse systemer, der betegnes de økologiske sundhedsdeterminanter (Hancock, 2015; Hancock, Spady og Soskolne, 2015). De mest åbenlyse

livsnødvendige ressourcer drejer sig om ilt, vand og føde. Hvis en art ikke har adgang til disse, vil den ikke overleve særlig længe. Derudover omfatter de økologiske sundhedsdeterminanter også økologiske processer såsom jordens ozonlag, kvælstof-fosfor-forhold, frugtbar jord, ferskvand og det marine økosystem. Specifikt for mennesket er ressourcer til at bygge ly og lave værktøj, vedvarende energikilder samt et relativt stabilt globalt klima afgørende for vores sundhed og derfor ligeledes en vigtig del af de økologiske sundhedsdeterminanter (Hancock, 2015:e252-e253; Hancock, Spady og Soskolne, 2015:17).

Hancock (2011;2015) og Hancock, Spady og Soskolne (2015) beskriver, hvordan der ses en betydelig nedgang i klodens økosystemer grundet overbefolkning, industrialisering, forurening, fødevareproduktion samt overforbrug af naturens ressourcer. Idet naturens processer har så stor indvirkning på så mange parametre både lokalt, regionalt og globalt, har denne nedgang i jordens økosystemer potentiale til at blive en af de største samfunds- og sundhedsudfordringer i det 21. århundrede (Hancock, 2015:e253). Ifølge Hancock, Spady og Soskolne (2015:13-14) er det derfor nødvendigt, at både de naturlige og de sociale systemer anerkendes som afgørende for et individs sundhed, og at disse ikke anskues hvert for sig men i stedet som et samlet socio-økologisk system.

Accepten, anerkendelsen og implementeringen af de økologiske sundhedsdeterminanter på lige fod med de sociale sundhedsdeterminanter får følgende betydning for det sundhedsfremmende arbejde. For at sikre en bæredygtig, retfærdig og sund fremtid kræver en økosocial sundhedsfremmetilgang, at sundhedsfremme ikke blot er fokuseret på mennesket og dets sundhed men i stedet har alt livs sundhed som fokus. Hancock, Spady og Soskolne (2015:80) betegner dette for "*a combination of anthropocentrism and ecocentrism/biocentrism*". Derudover indebærer den økosociale sundhedsfremme etiske aspekter såsom retten til et sundt miljø og sunde omgivelser samt inter-generationel retfærdighed, hvilket vil sige, at sundhedsfremmere har en moralsk forpligtelse til at sikre, at fremtidige generationer kan leve et anstændigt og sundt liv. Desuden bør det etiske aspekt, *environmental justice*, ligeledes medtænkes i det sundhedsfremmende arbejde. Dette betyder, at tiltagene skal sikre, at udsatte grupper og lokale samfunds økosystemer ikke ødelægges og dermed øger sundhedsrisiciene for disse grupper (Hancock, Spady og Soskolne, 2015:80-81).

Inddragelsen af disse etiske aspekter forudsætter, at organiseringen omkring det sundhedsfremmende arbejde ændres, så samarbejdspartnere fra andre sektorer inddrages. Det betyder blandt andet, at sundhedsprofessionelle i langt højere grad forventes at arbejde sammen med aktører, der arbejder med de økologiske og biofysiske aspekter af byplanlægning, agrikultur samt miljø- og energipolitikker (Hancock, Spady og Soskolne, 2015:64).

6.3.4. AFRUNDING

Ovenstående afsnit præsenterer læser for Hancocks humanøkologiske syn på sundhed og sundhedsfremme. Denne forståelse adskiller sig fra andre sundhedsforståelser på grund af dens fokus på økosystemer samt på de byggede og naturlige miljøer, som individet befinder sig i. I kraft af vores samtidss uundgåelige og igangværende klimaforandringer må sundhedsdeterminanterne derfor udvides til også at omfatte de økologiske sundhedsdeterminanter. Dette har betydning for det sundhedsfremmende arbejde, som i stedet for blot at have mennesket i fokus har alt livs sundhed i fokus, og hvis etiske principper derfor udvides til også at omhandle fremtidige generationer samt hele klodens levende væsener.

7. ANALYSE

Som jeg har pointeret tidligere i opgaven, består analysen af en kritisk diskursanalyse af cykelhandlingsplanen, fodgængerstrategien, de eksplorative pilotinterview af mobilitetsmedarbejder Gustav Friis og Christina Fruergaard, samt de dybdegående interview af Gustav Friis og sundhedschef Otto Ohrt.

På trods af fodgængerstrategiens fortrolighed og uformelle karakter har jeg fået lov af projektleder Jesper Frandsen samt mobilitetschefen til at anvende strategien i min analyse. Dette medfører, at denne ikke kan vedlægges som bilag eller findes frem til ved online søgning. Desuden skal læser være opmærksom på, at den udelukkende er et udtryk for embedsværkets idéer og forslag til en fodgængerstrategi, hvorfor de eventuelle citater og lignende, jeg indsætter, ikke er en del af strategiens endelige eller officielle format.

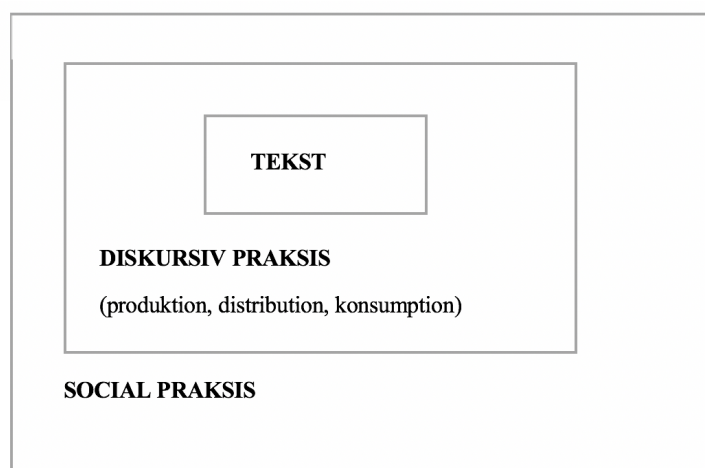
7.1. ANALYSESTRATEGI

De forskellige afsnit struktureres ud fra Faircloughs tredimensionelle diskursmodel, som jeg præsenterer nedenfor. Her redegør jeg ligeledes for de nøglebegreber, der anvendes i analysen af empirien. Beskrivelsen af den tredimensionelle diskursmodel baseres på kapitel 1 "*En social teori om diskurs*" i Faircloughs (2008) bog *Kritisk Diskursanalyse*, hvorfor følgende underafsnit ikke indeholder yderligere referencer, medmindre der citeres direkte fra bogen.

7.1.1. DEN TREDIMENSIONELLE DISKURSMODEL

Figur 5 er en model over de tre dimensioner, som kritisk diskursanalyse består af. Som modellen illustrerer, og hvilket er effekten af det dialektiske forhold mellem sproget og dets sociale kontekst, skal de imidlertid ikke ses som tre separate dimensioner men i stedet som værende i konstant

påvirkning af hinanden. Dette vil nærværende analyse derfor også bære præg af, hvilket tydeliggøres gennem de respektive analyseafsnit. Her vil hvert afsnit inddrage *tekst*, *diskursiv praksis* og *social praksis*, hvor afsnittene til en start primært trækker på tekstdimensionen og efterfølgende bevæger sig ind på de diskursive og sociale praksisser.

Figur 5: Faircloughs (2008:29) tredimensionelle diskursmodel

7.1.1.1. *Tekst*

Tekstdimensionen betegnes også for den beskrivende del og indebærer en tæt sprog- og tekstanalyse. Det er derfor en udelukkende lingvistisk analyse af tekstens elementer. Denne danner udgangspunkt for analyserne af den diskursive og sociale praksis, og den vil blive anvendt i den samlede argumentation for de identificerede diskursordener om sundhed og bæredygtighed i mobilitetsstrategier i Aarhus kommune. Denne dimension udgøres af en tekstnær analyse af de transskriberede interview og empiriske dokumenter, der struktureres omkring tekstens vokabular, grammatik, kohæsion og tekststruktur. *Vokabular* henviser til tekstens valg af individuelle ord. *Grammatik* er en analyse af en sætnings grammatiske opbygning. *Kohæsion* omhandler de måder, hvorpå ledsætninger og sætninger forbindes, og hvordan disse ligeledes sammenkædes til længere tekstpassager. *Tekststrukturen* refererer til en teksts forskellige makrotræk og opbygning og har derfor at gøre med tekstens genre.

7.1.1.2. *Diskursiv praksis*

I modsætning til tekstdimensionen indebærer den diskursive praksis en mere fortolkende analyse af de sproglige elementer og trækker på teksternes specifikke karaktertræk i form af udsagnskraft, kohærens og intertekstualitet. *Udsagnskraft* henviser til tekstens handlingskomponent. Det er en del af den sociale handling og fortæller noget om dens interpersonelle betydning. Det kan for eksempel være ved at fortolke en sætning til at være et løfte eller et spørgsmål. *Kohærens* omhandler måden,

hvorpå teksten som helhed giver mening på. Dette afhænger både af de tekstuelle og formelle markører, der knytter de forskellige sætninger og afsnit sammen, men kohærens afhænger i lige så høj grad af de fortolkende principper. *Intertekstualitet* er berørt i afsnit 6.1.3. Tekster, og det vil derfor ikke blive uddybet yderligere i dette afsnit. Desuden vil jeg ligeledes analysere teksternes interdiskursivitet. Dette gøres blandt andet ved at inddrage teorier om Hancocks forståelser bæredygtighed og sundhed, som er redegjort for i teoriafsnittet.

7.1.1.3. Social praksis

Den tredje dimension, social praksis, skal ligesom den diskursive praksis ses som et fortolkende element i diskursmodellen. Den kan ifølge Fairclough berøre flere forskellige niveauer af social organisering. I dette tilfælde anser jeg det relevant at undersøge den situationelle og institutionelle kontekst; altså de udvalgte strategier for aktiv mobilitet i Aarhus kommune. Analysefund fra både tekstdimension og diskursiv praksis inddrages i analysen af den sociale praksis, som jeg belyser ud teoriafsnittene: 6.3. En økosocial sundhedsmodel og 6.2. Smart governance.

7.1.2. AFRUNDING

I de følgende afsnit følger analysen, som består af fire underafsnit:

7.2. Organisering, 7.3. Sundhed og bæredygtighed, 7.4. Barrierer og muligheder samt 7.5. Sammenfatning af analyse. Heraf har de tre første som formål at belyse henholdsvis første, andet og tredje arbejdsspørgsmål. Det sidste underafsnit samler op på hvert afsnits analysefund og præsenterer dem samlet for at besvare opgavens problemformulering.

7.2. ORGANISERING

Dette afsnit har som formål at besvare første arbejdsspørgsmål, og det indebærer derfor en analyse af kommunens måde at organisere arbejdet omkring mobilitetsstrategierne, samt hvordan det afspejles i diskursordenerne. Afsnittet er bygget op omkring fire underafsnit, hvoraf de to første, 7.2.1. Teksternes producenter samt 7.2.2. De involverede aktører kan tilskrives tekstdimensionen i den tredimensionelle diskursmodel. Det tredje afsnit, 7.2.3. Marked og evidens er en analyse af den diskursive praksis, og det fjerde afsnit, 7.2.4. Arbejdets karakteristika indeholder analysen af den sociale praksis.

7.2.1. TEKSTERNES PRODUCENTER

Dokumentet med cykelhandlingsplanen præsenterer Aarhus Kommunes overordnede mål og fokusområder for cykeltrafikken i kommunen. Det er et offentligt dokument, der kan findes via

kommunens hjemmeside (Aarhus Kommune, 2018a), hvilket peger på kommunen som overordnet producent heraf. På planens forside er kommunens logo synlig. Logoet, som blandt andet indeholder kommunens våbenskjold, er *"det gennemgående element, der definerer Aarhus Kommune som afsender"* (Aarhus Kommune, 2018c), og det er derfor med til at underbygge antagelsen om Aarhus Kommune som producent.

Et aspekt ved dokumenterne, der er vigtig at fremhæve i analysen, er titlerne. Titlernes tekststruktur og vokabular her betydning for, hvordan titlerne læses og forstås og dermed også for, hvem teksterne henvender sig til og er produceret af. Begge dokumenters titler bærer præg af samme tekststruktur; en todelt titel, hvor første del er skrevet med markant større skriftstørrelse end anden del.

Billede 1 viser øverste del af cykelhandlingsplanens forside, hvor titlen er placeret. Den første del af titlen, *"8000 FORDELE VED AT CYKLE"*, er trykt med hvid skriftfarve og skrevet med ét ord ad gangen ned ad forsiden, hvor '8000' er skrevet med større skriftstørrelse end resten af teksten. Dette leder blikket frem til anden del af titlen: *"CYKELHANDLINGSPLAN 2017"*, der er skrevet med hvid skriftfarve i en separat grøn tekstboks. Ordet 'cykelhandlingsplan' nævnes her, hvilket peger på, at dokumentet befinder sig inden for en politisk genre.

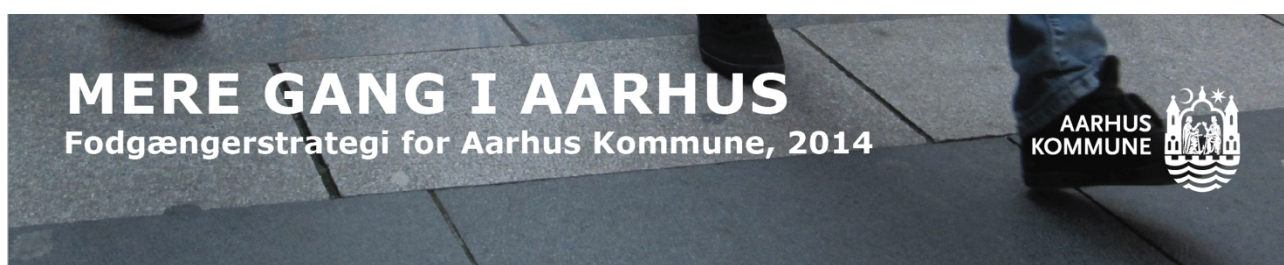

Billede 1: Udsnit af forsiden som illustration af titel på cykelhandlingsplan. Kilde: Aarhus Kommune (2017) 8000 fordele ved at cykle. Cykelhandlingsplan 2017. Aarhus.

Der ses ikke en direkte kohæsion med producenten af teksten, idet Aarhus Kommune ikke nævnes eksplicit. Titlen er alligevel kohærent med de andre elementer grundet brugen af '8000' i titlen, da

8000 er postnummeret for Aarhus Kommune. Baggrundsbilledet er ligeledes kohærent med både titel og producent, da det er et billede af cyklister på Frederiksgade i Aarhus. Derudover kan titlens første del anskues som et intertekstuel element, der skaber en direkte reference til Aarhus Cykelby. På deres hjemmeside beskrives nemlig, at '8000 fordele ved at cykle' er "*Aarhus Cykelbys kampagneslogan. Sloganet refererer både til byens postnummer og til, at der er rigtig mange gode grunde til at bruge cyklen som transportmiddel i Aarhus*" (Aarhus Cykelby, uden år). På denne måde gøres Aarhus Cykelby ligeledes til en producent for dokumentet. I kolofonen under indholdsfortegnelsen på side 3 samt på sidste side specificeres producenterne til at omfatte Teknik & Miljø⁶ samt Center for Byudvikling og Mobilitet. Dette indikerer, at planen er udarbejdet inden for samme sektor i kommunen; nemlig under magistratsafdelingen for Teknik og Miljø. Dette tydeliggøres under det uddybende interview med Gustav, der beskriver cykelhandlingsplanen som et "*Teknik og Miljø-dokument*" (Gustav Friis, bilag 5), hvor arbejdsgruppen kun har været besat af aktører fra Teknik og Miljø. Selvom cykelhandlingsplanen formelt er udarbejdet inden for Teknik & Miljø, skinner det imidlertid ikke igennem i dokumentet. Udover på side 3 samt på sidste side nævnes 'Teknik & Miljø' ikke i dokumentet. Derimod nævnes 'Aarhus Kommune' 40 gange undervejs i de forskellige tekstpassager, hvilket forstærker indtrykket af Aarhus kommune som en samlet og fælles producent af dokumentet.

På fodgængerstrategiens forside Aarhus findes ligeledes kommunes logo, hvilket peger på kommunen som overordnet producent af strategien. Denne antagelse underbygges af titlen, der ses nederst på forsiden ved siden af logoet. Billede 2 viser tekststrukturen for fodgængerstrategiens titel samt kommunens logo.

*Billede 2: Billede af fodgængerstrategiens forside som illustration af Aarhus kommunes logo samt titlen på dokumentet.
Kilde: Aarhus Kommune (2014)*

Første del, som lyder "*MERE GANG I AARHUS*", er placeret over anden del af titlen og kan forstås på to måder; enten som udtrykket 'gang i den', der vil sige 'fuld fart på' eller 'høj aktivitet' (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, uden år), eller ordret: at forekomsten af 'gang' i Aarhus skal

⁶ Teknik & Miljø er en af kommunens seks magistrater, hvorunder Center for Byudvikling og Mobilitet hører til (Aarhus Kommune, 2018e)

øges. Denne del af titlen fortæller derfor ikke præcis, hvad fokus for dokumentet er, udover 'Aarhus' er den kontekst, hvor det skal finde sted. Vokabularet trækker her på et hverdagssprog, som kan læses af og henvender sig til alle.

Anden del af fodgængerstrategiens titel, "*Fodgængerstrategi for Aarhus Kommune, 2014*", præciserer, hvordan første del af titlen skal forstås. Ordet 'fodgængerstrategi' viser, at der er tale om en strategi for fodgængere, og det peger dermed på, at dokumentets fokus er at øge forekomsten af gang. Aarhus kommune ekspliciteres desuden i anden del af titlen, hvilket fremhæver kommunen som både producent og kontekst for strategien. At Aarhus kommune er producent af dokumentet tydeliggøres yderligere i kolofonen på side 2. Her står, at strategien er udgivet af "*Aarhus Kommune, Center for Byudvikling og Mobilitet*", og at den er udarbejdet af Rambøll⁷ i samarbejde med Aarhus kommune, hvilket peger på Aarhus kommune som både producent af og vigtig aktør for strategien.

Derudover er brugen af ordet 'strategi' sammensat med 'fodgænger' i titlens anden del med til at placere strategien i en politisk genre, hvilket har betydning for konsumtionen af teksten samt den primære målgruppe, som dokumentet henvender sig til. I modsætning til første dels hverdagssprog trækker anden del af titlen derimod på et politisk vokabular, der pointerer, at dokumentet har en politisk funktion og derfor henvender sig til politiske aktører.

I forordet til fodgængerstrategien specificeres producenterne til at omfatte magistratsafdelingerne for Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg. Dette udtrykker Gustav ligeledes i det uddybende interview, hvor han forklarer, at fodgængerstrategien har to ben at gå på: et fra Teknik og Miljø samt et fra Sundhed og Omsorg, jf. bilag 5. Dette indikerer, at fodgængerstrategien udarbejdes i et samarbejde mellem Sundhed og Omsorg samt Teknik og Miljø, og det er derfor et aspekt, som adskiller sig fra cykelhandlingsplanen.

7.2.2. DE INVOLVEREDE AKTØRER

I cykelhandlingsplanen ses et varieret brug af pronominer samt sætninger i aktiv og passiv modus. Allerede i indledningen er det tydeligt, hvordan Aarhus Kommune skriver sig direkte ind i teksten, og det gøres ligeledes andre steder i dokumentet. Eksempler herpå er følgende formuleringer såsom "*I Aarhus har vi (...)*", "*Vores valg af transport (...)*", "*men det forudsætter, at vi (...)*" samt "*Vi skal fokusere på (...)*" (Aarhus Kommune, 2017:5,34). Dette gør teksten personlig og troværdig, idet

⁷ Rambøll, som er en international ingeniør- og rådgivningsvirksomhed, der "*leverer videnbaserede helhedsløsninger inden for byggeri, transport, byudvikling, vand, miljø og sundhed, energi og management consulting*" (Rambøll, uden år), gøres dermed til endnu en producent af strategien, men idet den ikke nævnes yderligere i dokumentet eller i interviewene, vurderer jeg, at den ikke spiller en så stor rolle for mit fokus, hvorfor jeg udelader at adressere virksomheden yderligere.

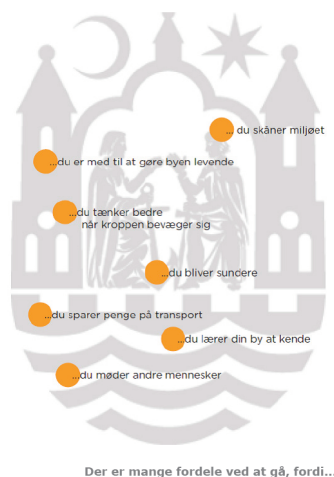
Aarhus Kommune involverer sig direkte i teksten. Derudover medfører brugen af pronominerne 'vi' og 'vores', at Aarhus kommune identificerer sig med læseren, hvilket skaber en oplevelse af fællesskab.

Denne oplevelse af fællesskab forstærkes af et af indsatsområderne i planen, *"Sammen om cykling"*. Som overskriften for indsatsområdet indikerer, mener Aarhus Kommune, at *"skabe de rette rammer for cyklister samt promovering af cykling og cykelkultur er en fælles indsats på tværs af kommunen, men kan også ske gennem samarbejdet med eksterne interessenter"* (Aarhus Kommune, 2017:36). En af de eksterne interessenter drejer sig om byens erhvervsliv for eksempel i form af hoteller, mindre private virksomheder samt de offentlige arbejdspladser. Cykelhandlingsplanen henvender sig derfor ikke blot til aktører, der er ansat under kommunen, men derimod også til andre individer, virksomheder og organisationer, der på en eller anden måde er involveret i Aarhus.

I fodgængerstrategien anvendes ligeledes personlige førstepersonpronominer såsom 'vi' og 'vores', som på samme måde som i cykelhandlingsplanen skaber en følelse af fællesskab og nærvær. Brugen af disse ses især i afsnittet 'Vision og mål', hvor sætningen *"[v]i oplever byen på en helt andet måde, end når vi færdes i f.eks. en bil"* (Aarhus Kommune, 2014:7) er et eksempel herpå. Hvor fællesskabsfølelsen i cykelhandlingsplanen er gennemgående og forstærkes af dokumentets forskellige afsnit, er det derimod ikke samme oplevelse med fodgængerstrategien.

Nedenstående billede er af en figur fra strategien, der har som formål at beskrive de *"mange fordele ved at gå"* (Aarhus Kommune, 2014:9). Billedet viser, hvordan pronominet 'du' i stedet for tidligere brug af 'vi' er anvendt i udsagnene i figuren. Teksten er stadig personlig, idet producenten henvender sig direkte til læser, men brugen af 'du' skaber en vis distance mellem producent og læser, hvorfor teksten ikke bærer præg af samme grad af fællesskabsfølelse som i cykelhandlingsplanen.

Desuden beskrives, hvordan disse indsatser suppleres til sidst i strategien af en liste med *"gode råd, som medarbejderne i de enkelte forvaltninger kan anvende, når de arbejder med fysiske projekter i byrummet"* (Aarhus Kommune, 2014:9), hvilket peger på, at kommunens interne afdelinger og forvaltninger er modtagerne af dokumentet. Dette adskiller sig ligeledes fra cykelhandlingsplanen, idet dennes modtagere er både private og offentlige aktører i og uden for kommunen.

Billede 3: "Der er mange fordele ved at gå". Kilde: Aarhus Kommune (2014:9)

Under hvert afsnit herom præsenteres indsatser, der kan igangsættes for at understøtte indsatsområderne, og som kommunens forvaltninger kan vælge at gennemføre sammen med andre eller alene. I forbindelse med beskrivelsen af de respektive indsatser nævnes de centre, der har ansvaret for indsatserne, hvilket i 19 ud af 21 tilfælde drejer sig om Center for Byudvikling og Mobilitet (CBM) og Center for Byens Anvendelse (CBA). Under afsnittet om indsatsområdet "Ophold og faciliteter" på side 26 udpeges Sundhed og Omsorg som ansvarligt center for indsatsen "Udnyttelse af ventetid til bevægelse og oplevelser", og centeret ansvarlig for sidste indsats ekspliceres ikke. I modsætning til cykelhandlingsplanerne nævnes Sundhed og Omsorg dermed direkte i fodgængerstrategien, og de tildeles eksplicit en del af ansvaret sammen med Teknik og Miljø for at nå strategiens mål. Dette samarbejde pointeres ligeledes i interviewene med både Gustav og Otto. I det dybdegående interview fortæller Gustav, hvordan arbejdet med fodgængerstrategien er struktureret omkring en styregruppe, hvilken han beskriver som "den ledelsesmæssige forankring" i strategien, og en arbejdsgruppe, som er med til at identificere og prioritere udfordringer og projekter samt finder ud af, hvordan strategien skal formuleres (Gustav, bilag 5, s. 10). Han forklarer ligeledes, at arbejdsgruppen er besat af repræsentanter fra to underafdelinger inden for magistratsafdelingen for Teknik og Miljø; mobilitetsafdelingen samt afdelingen 'Vand og Natur'⁸. Gustav er repræsentant for mobilitetsafdelingen, men derudover spiller han "en dobbeltrolle ift. også at dække Sundhed og Omsorgs-områder" (Bilag 5, s. 2), hvorfor Sundhed og Omsorg på denne måde ligeledes er repræsenteret i arbejdsgruppen. Styregruppen består af tre aktører; mobilitetschefen, driftschefen

⁸ Gustav udtaler i det dybdegående interview på side 2: "Og der er en arbejdsgruppe, som består af 'grønne områder' (...), 'natur og miljø, tror jeg, de hedder", hvorfor det ikke er helt klart, hvilken afdeling han refererer til. På kommunens hjemmeside beskrives, at "[i] Plan og Miljø har vi afdelingerne Mobilitet, Byggeri, Vand og Natur, Virksomheder og Jord samt Plan" (Aarhus Kommune, 2018d), hvorfor jeg antager, at der er tale om afdelingen 'Vand og Natur'.

samt sundhedschefen, som er Otto. Ifølge Gustav (Bilag 5, s. 6) adskiller dette sig fra det første arbejde med fodgængerstrategien tilbage i 2014, hvor Sundhed og Omsorg ikke var en formaliseret del af styregruppen, selvom de var med til at udarbejde strategien.

Ud fra cykelhandlingsplanen og interviewene har jeg identificeret Aarhus kommune, herunder Teknik og Miljø og Sundhed og Omsorg, byens erhvervsliv og dets borgere samt Aarhus Cykelby som aktører, der sættes i forbindelse med den nuværende cykelhandlingsplan. I fodgængerstrategien drejer det sig derimod blot om aktører inden for kommunen i form af Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg.

7.2.3. MARKED OG EVIDENS

Overskriften til indledningen i cykelhandlingsplanen, *"Aarhus – på vej til at blive en rigtig cykelkommune"*, indikerer, at en forandring er ved at finde sted i kommunen. Dette ses blandt andet ved sætningens sidste del, *"på vej til at blive en rigtig cykelkommune"*, som er en præpositionsforbindelse, der fortæller noget om en nær-fremtidssituation. Derudover har vokabularet også indflydelse på dette. I stedet for at tale om cykeltrafikken som et fænomen til stede i Aarhus beskrives Aarhus kommune ved det sammensatte substantiv, 'cykelkommune', hvis cyklende borgere identificeres som 'hverdagscyklister', 'superpendlere' og 'motionscyklister' (Aarhus Kommune, 2017:5). På samme måde ses en gennemgående tendens til at sammensætte substantiver i dokumentet, og der skabes dermed et nyt fælles sprog med eget cykelvokabular, der kendetegner Aarhus' fremtid. Som del af dette cykelvokabular anvendes blandt andre følgende ord: 'cykelparkering', 'cykelparkeringsnorm', 'cykelkultur', 'cykeladfærd', 'cykelfestival', 'cykelbibliotek' og 'cykelby'.

Cykelvokabularet er ikke det eneste fremtrædende vokabular, der optræder i cykelhandlingsplanen. Under afsnittet 'Adfærd og kommunikation' anvendes udtryk såsom *"stærkt brand"*, *"rationelt valg"*, *"brugerdrevet innovation"*, *"markedsføring"*, *"promovere"*, *"designmanual"* og *"innovative tiltag"*. Disse ord optræder alle inden for branding og markedsføring, hvorfor jeg refererer til dette vokabular som markedsføringsvokabularet. Under afsnittet 'Adfærd og kommunikation' beskrives, at *"Aarhus som cykelby er et stærkt brand, som cykelhandlingsplanen skal medvirke til at fremhæve yderligere"*, og at dette brand *"skal være med til at fremme cyklisme"* (Aarhus Kommune, 2017:34-35). Cykelvokabularet kobles her til markedsføringsvokabularet, og cykelhandlingsplanen gøres dermed til et redskab i branding af Aarhus som cykelby. Teksten repræsenterer derfor mere end blot en handlingsplan for at fremme cykling. Den repræsenterer også promoveringen og branding af byen, og teksten får derfor andre formål end blot at få flere til at cykle; den skal også 'sælge' byen som en cykelkommune. Fairclough (2003:33-34) diskuterer netop dette fænomen og pointerer,

hvordan det at aktivt promovere og 'sælge' sig selv er en form for governance inden for nykapitalismen⁹, som kombinerer de typiske genrer inden for lokalpolitik med en form for business- eller markedsgenre. Cykelhandlingsplanen er derfor et eksempel på, hvordan forskelligartede genrer kombineres og derigennem skaber en ny form for genre.

De vokabularer og genrer, som cykelhandlingsplanen trækker på, viser, at dokumentet i høj grad præges af en markedsdiskurs. Kombinationen af de forskellige vokabularer kan ifølge Fairclough anskues som en form for prospektiv interdiskursivitet (2003:35), idet kommunen anvender tiltag og praksisser, der normalt associeres med markedsføring og branding, for at rekontekstualisere og operationalisere diskurserne i andre organisationer og kontekster.

Som jeg har beskrevet i afsnit 6.1.5. Hegemoni, er rekontekstualisering og operationalisering aspekter af en hegemonisk magtkamp mellem diskursordener, de underliggende sociale strukturer samt praksisser, hvorfor cykelhandlingsplanen kan anskues som del af en hegemonisk magtkamp mellem nye diskursordener, hvilket den politiske diskurs hører under, og nye diskursordener i form af markedsdiskursen, som præger planen.

I fodgængerstrategien ses ligeledes en blanding af genrer og vokabularer. Fodgængerstrategiens forord samt passager i afsnittet, der præsenterer strategiens "*Vision og mål*" (Aarhus Kommune, 2014:5,7) kan karakteriseres som narrative teksttyper, der har som formål at fortælle og forklare, hvad gang betyder, gør og kan for det enkelte menneske. Der trækkes her på et hverdagsprog, fortællingen er subjektiv og fortalt ud fra fortællers perspektiv, og der anvendes eksempler, hvortil læser let kan relatere sit personlige liv. I forordet inddrager rådmanden for Teknik og Miljø, Bünyamin Simsek, et livsfilosofisk citat af Dalai Lama, "*Selv den længste rejse begynder med et skridt*", og fortæller efterfølgende: "*Citatet var nok ikke møntet på aarhusianernes transportvaner, men jeg synes, det er meget rammende, for alle ture starter – og slutter – jo med en gåtur*" (Aarhus Kommune, 2014:5). Både citatet, som har en iboende filosofi og fortælling i sig selv, og det efterfølgende udsagn besidder karakterer, der peger på en narrativ teksttype. For det første skriver rådmanden sig direkte ind i teksten ved at anvende pronominet 'jeg'. Dette har den virkning, at teksten fremstår subjektiv og fortalt ud fra rådmandens perspektiv. For det andet anvendes adverbier i form af 'nok' og 'jo', som begge er typiske ord i hverdagssproget. Teksten gøres dermed genkendelig og let for læser at konsumere. Derudover kan de nævnte udsagn anskues som en del af en længere fortælling, der fortsætter i de

⁹ Fairclough (2003:219-220) anvender betegnelsen 'nykapitalisme' fremfor 'globalisering', idet han mener, at globalisering fundamentalt er et resultat af udviklingen af kapitalismen frem til det 21. århundrede.

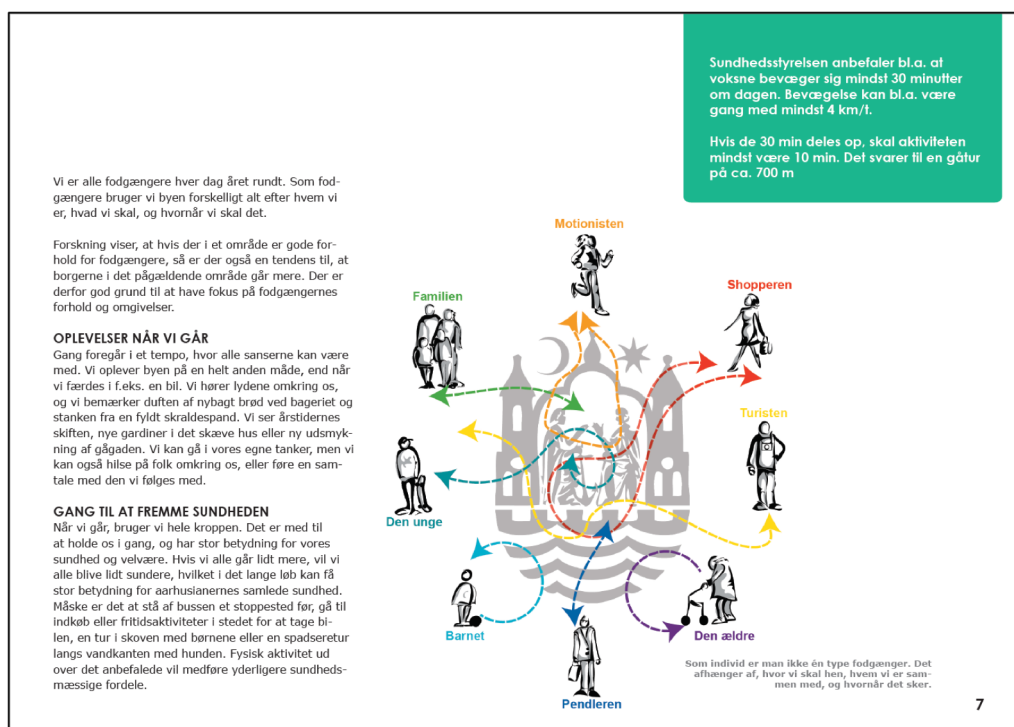
efterfølgende tekstpassager, og der trækkes her på eksempler og oplevelser, som de fleste individer har oplevet. Følgende citat viser, hvordan teksten bygges op som en fortælling:

”Vi hører lydene omkring os, og vi bemærker duften af nybagt brød ved bageriet og stanken fra en fyldt skraldespand. Vi ser årstidernes skiften, nye gardiner i det skæve hus eller ny udsmykning af gågaden. Vi kan gå i vores egne tanker, men vi kan også hilse på folk omkring os, eller føre en samtale med den vi følges med”

(Aarhus Kommune, 2014:7)

Dette peger på, at fodgængerstrategien trækker på fortællingen som genre, hvilket adskiller sig betydeligt fra cykelhandlingsplanens brug af et markedsvokabular og som markedsgenre, men det er imidlertid ikke eneste genre, som jeg identificerer i fodgængerstrategien.

Fejl! Henvisningskilde ikke fundet. viser anden side i afsnittet ”Vision og Mål” og er medtaget for at eksemplificere tekstens brug af forskellige genrer. De første tre linjer i afsnittet er en fortælling om, at vi alle er fodgængere, hvorfor denne ligesom ovenstående eksempler kan anskues som en narrativ teksttype, der inddrager læser, fortælles ud fra førstepersonspronomen, er præget af subjektivitet og derfor hører under fortælling som genre.

Billede 4: Eksempel på genreblanding i fodgængerstrategien. Billedet illustrerer tekstpassager fra afsnittet ”Vision og mål”.
 Kilde: Aarhus Kommune (2014:7)

I kontrast til den narrative teksttypes subjektive og personlige format anvendes andre steder i strategien et mere formelt og upersonligt sprog. Denne kontrast er illustreret på **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**, hvor der ses et skifte i både vokabular og grammatik fra den første tekstpassage, som jeg har analyseret i foregående afsnit, til den efterfølgende tekstpassage. I stedet for brug af personlige pronominer anvendes det relative og indefinitte pronomen, 'der', hvilket gør teksten upersonlig. Dette indikerer, at der her trækkes på en anden genre end fortællingen. Samme tendens ses desuden i afsnittene med de forskellige indsatser, der præsenteres til hvert indsatsområde. Vendinger såsom *"designmanual for udformning af fodgængerarealer"*, *"tilgængelighed i kommunale bygninger og offentlige rum"* og *"trafiksikkerhedsrevisioner"* (Aarhus Kommune, 2014:13,22) illustrerer, hvordan der trækkes på et politisk og byplanlægningsmæssigt vokabular, hvilket er med til at forstærke dokumentets politiske genre. Derudover kendetegnes disse mere formelle og upersonlige tekstpassager ved, at de er skrevet i passiv form og ud fra tredjepersonsperspektiv.

I sætningen *"[f]orskning viser, at hvis der i et område er gode forhold for fodgængere, så er der også en tendens til, at borgerne i det pågældende område går mere"* (Aarhus Kommune, 2014:7) anvendes ord såsom 'forskning' og 'tendens', hvilket i lyset af sætningernes grammatiske karakteristika giver indtrykket af et formelt sprog. Dette forstærkes af en tekstboks i højre hjørne, se Billede 4, som indeholder en intertekstuel reference til Sundhedsstyrelsens anbefalinger for fysisk aktivitet, og hvor der ligeledes her gøres brug af et formelt sprog og fortælles ud fra tredjepersonsperspektiv. Udover Sundhedsstyrelsens anbefalinger om fysisk aktivitet er der flere eksempler på direkte og indirekte intertekstuelle referencer til andre tekster, som inddrages aktivt i teksten. Dette drejer sig blandt andet om statistiske elementer såsom søjle- og cirkeldiagrammer over forskellige forhold i relation til aarhusianernes gangvaner samt beskrivelse af et forskningsprojekt, der beskæftiger sig med samme emne.

Fodgængerstrategien anvender derfor i høj grad et videnskabsvokabular, som placerer den indenfor den akademiske tekstgenre, samt et byplanlægningsmæssigt vokabular som del af en politisk genre, der alle præges af en objektiv og formel tekststruktur, og hvis funktioner er at argumentere for og overbevise læser om tekstens indhold. Måden, hvorpå dette forsøges, er ved at anvende forskellige former for evidens og videnskab som del af argumentationen, hvorfor jeg vurderer, at teksten trækker på en evidensdiskurs.

Selvom den narrative teksttype fremstår som en kontrast hertil, finder jeg den alligevel kohærent med den akademiske genre og videnskabsvokabularet. Fairclough (2003:85) beskriver, hvordan den narrative teksttype kan have en *"explanatory intention"*. Han sætter det eksplicit i relation til

governance, idet en bestemt begivenhed, i dette tilfælde 'gang', fortælles ud fra et bestemt perspektiv med henblik på at præge og styre den sociale praksis i en bestemt retning. I forhold til fodgængerstrategien finder jeg denne funktion relevant at tillægge de narrative tekstpassager, idet der blandt andet heri ekspliciteres, at strategien er lavet for at skabe "*mere gang i Aarhus*" (Aarhus Kommune, 2014:5). Dette indikerer, at teksten har et formål om at skabe en ændring i nuværende praksis og dermed præge de sociale praksisser, der ses i forbindelse med arbejdet med mobilitetsstrategierne, i en bestemt retning. Dette er i tråd med funktionen af den akademiske genre, hvorfor den narrative teksttype, på trods af sine forskelligheder fra den akademiske genre, alligevel er med til at forstærke evidensdiskursen.

7.2.4. ARBEJDETS KARAKTERISTIKA

Som jeg har belyst i afsnit 6.2. Smart governance beskriver Kickbusch og Behrendt (2013) fem arbejdsformer, der befinder sig på kontinuummet over det tværsektorielle samarbejde. I følgende analyse af cykelhandlingsplanens og fodgængerstrategiens arbejdsstrukturer trækker jeg på dette kontinuum for at klassificeres mobilitetsstrategiernes respektive arbejdsformer.

I afsnit 7.2.1. Teksternes producenter beskrives, at cykelhandlingsplanen er udarbejdet under magistratsafdelingen for Teknik og Miljø og ud fra en ren Teknik og Miljø-arbejdsgruppe, men interviewene med Gustav og Otto indikerer samtidig, at et samarbejde med Sundhed og Omsorg har fundet sted. Som sagt udtrykker Gustav, at cykelhandlingsplanen primært skal ses som et Teknik og Miljø-dokument, som er udarbejdet af aktører fra samme sektor og altså ikke tværsektorielt, men han forklarer ligeledes i det uddybende interview, at der ligger et "*latent samarbejde*" bag mellem Sundhed og Omsorg og Teknik og Miljø (Bilag 5, s. 4). På samme måde beskriver Otto, hvordan han og nogle af sine medarbejdere har været involveret i udarbejdelsen af planen og forsøgt at "*kvalificere cykelhandlingsplanen ud fra en sundhedsvinkel*" (Bilag 6, s. 2). Derved får den førnævnte fællesskabsfølelse, der ses i form af både vokabular og grammatik gennem dokumentet, samt markedsdiskursordenen, som planen trækker på, cykelhandlingsplanen til at fremstå som et fælles projekt, der involverer mange forskellige aktører i branding af Aarhus som en cykelkommune. Det tyder derfor på, at cykelhandlingsplanen er udarbejdet ud fra en eller anden form for samarbejde på tværs af kommunens sektorer.

Ud fra kontinuummet kan arbejdet omkring cykelhandlingsplanen imidlertid ikke karakteriseres ved en høj grad af formalitet eller tværsektoriel tilgang, da hverken styregruppe eller arbejdsgruppe har været besat af andre aktører end fra Teknik og Miljø. Ud fra både Ottos og Gustavs udsagn om, at også input fra Sundhed og Omsorg har spillet en rolle i udarbejdelsen af planen, argumenterer jeg for,

at arbejdet herom er baseret på 'cooperation', som er at finde midt på kontinuumet som en lav grad af tværsektorielt samarbejde, jf. Figur 2. Dette kan ikke identificeres udelukkende ud fra dokumentet med cykelhandlingsplanen, idet markedsdiskursordenen får kommunen til at fremstå som en mere fælles og forenet aktør, end interviewene antyder.

Fodgængerstrategien baseres derimod på et mere officielt samarbejde mellem Sundhed og Omsorg og Teknik og Miljø, idet der i både arbejdsgruppe og styregruppe sidder repræsentanter fra begge afdelinger. Dette samarbejde ekspliciteres endda i forordet til strategien, hvor der beskrives, at strategien er *"udarbejdet i et samarbejde mellem Magistratsafdelingerne for henholdsvis Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg"* (Aarhus Kommune, 2014:5).

Organiseringen af arbejdet med fodgængerstrategien i form af styre- og arbejdsgruppe med aktører fra både Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg og ekspliciteringen af samarbejdet mellem disse i dokumentet peger på, at samarbejdet omkring fodgængerstrategien befinder sig i den formelle ende af kontinuummet, jf. Figur 2. Dette skyldes, at disse kan beskrives som formaliserede og fælles praksisser, hvor arbejdet koordineres og finder sted på tværs af afdelingerne. Ifølge Kickbusch og Behrendt (2013) er netop denne form for formelle praksisser og partnerskaber en del af den yderste tværsektorielle samarbejdsform: 'collaboration'. Udsagn fra interviewene sætter imidlertid spørgsmålstegn ved, om samarbejdet kan klassificeres sådan. I det dybdegående interview forklarer Gustav, hvordan en del af fokus i arbejdsgruppen er at få flere til at være fysisk aktive og være medlemmer af foreninger. Han udtaler:

"For udover at vi gerne vil have flere til at gå, så vil vi også gerne have flere ældre til at (...). Det er jo så Sundhed og Omsorgs målsætning med at få flere ældre til at være aktive og være medlemmer af foreninger [...]. Så det er nogle af de ting, som hvor vi snakker rigtig meget med Sundhed og Omsorg. Både at have sundhedsmålsætninger og mobilitetsmålsætninger." (Gustav, bilag 5, s. 2)

I ovenstående citat anvender Gustav ordene 'sundhedsmålsætninger' og 'mobilitetsmålsætninger', hvilket får målsætningerne for strategien til at fremstå fragmenterede og opdelte i forhold til de involverede sektorer. På samme måde forklarer han, at den dobbeltrolle, han har i arbejdet med fodgængerstrategien, indebærer at *"dække Sundhed og Omsorgs-områder"* og gennem dialog med dem sikre, *"hvad de gerne vil have"* (Bilag 5, s. 2). I disse udsagn omtales Sundhed og Omsorg i tredjeperson og ved pronominet 'de', hvorved Gustav ud fra dette udsagn skaber en distance mellem sig selv og Sundhed og Omsorg, hvilket underbygger opfattelsen af en opdeling af sektorerne. Interviewet med Otto viser samme tendens. Da jeg spørger ind til, hvordan der sikres, at Gustav

repræsenterer Sundhed og Omsorg bedst muligt, udtaler Otto: *"Jamen der tager Gustav altid en bilateral snak med Eva. Det er så Eva ovre fra os af. Så på den måde er de jo linkede i hverdagen"* (Bilag 6, s. 4). Her anvendes igen personlige pronominer i form af 'os' og 'de', hvilket underbygger opfattelsen af opdelingen af sektorerne. I forlængelse heraf udtaler Gustav ligeledes, hvordan han har tillid til, *"at de tager vores perspektiver med"* (Bilag 6, s. 4), hvilket på samme måde gennem brugen af 'vores perspektiver' begrundet fragmenteringen af kommunen.

Ovenstående peger endvidere på, at fodgængerstrategien er bygget op om afdelingernes forskellige målsætninger, der inkorporeres i samme strategi, fremfor en fælles målsætning på tværs af sektorerne. I dokumentet med fodgængerstrategien beskrives desuden, hvordan *"strategien implementeres bredt og aktivt inddrages i kommunens arbejde"* (Aarhus Kommune, 2014:5), hvilket tyder på en ambition om en høj grad af formalitet og samarbejde på tværs. Interviewene og dokumentet får imidlertid ikke arbejdet med strategien til at fremstå som 'collaboration', idet planen ikke bærer præg af fælles målsætninger. I stedet anser jeg strategien for at befinde sig et sted mellem 'cooperation' og 'coordination', idet arbejds- og styregrupper indikerer en vis grad af formaliseret samarbejde på tværs af Sundhed og Omsorg samt Teknik og Miljø.

Da fodgængerstrategien ikke er færdigudarbejdet, kan det selvfølgelig ikke udelukkes, at arbejdet på sigt opnår 'coordination' – måske endda 'collaboration'. Evidensdiskursen, der præger strategien, kan nemlig anskues som del af en hegemonisk kamp, hvori der argumenteres for vigtigheden af en fodgængerstrategi, og hvor der trækkes intertekstuel på første udkast af strategien fra 2014, som ifølge Gustav aldrig blev politisk godkendt (Bilag 5, s. 1). Dette er endvidere med til at forklare, hvorfor fællesskabsfølelsen blandt kommunens aktører heri adskiller sig fra cykelhandlingsplanen, og hvorfor denne præges af en evidensdiskurs, da fodgængerstrategiens sociale praksisser befinder sig midt i en hegemonisk magtkamp om at overbevise kommunens andre aktører og byrådet om at blive politisk godkendt.

7.2.5. AFRUNDING

Analysen af kommunens måde at organisere sig på i forhold til de udvalgte mobilitetsstrategier peger på, at arbejdet omkring cykelhandlingsplanen kan karakteriseres som 'cooperation', der befinder sig midt på kontinuummet over tværsektorielt samarbejde og kan anskues som en lav grad af tværsektorielt samarbejde på trods af, at der trækkes på en markedsdiskursorden, der skaber en oplevelse af fællesskab. Arbejdsstrukturen i fodgængerstrategien fremstår mere formaliseret, hvilket afspejles i, at Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg repræsenteres i både styregruppe og arbejdsgruppe. Brugen af evidensdiskursen og måden, hvorpå Teknik og Miljø samt Sundhed og

Omsorg positionerer sig på overfor resten af kommunens afdelinger, får imidlertid strategien til at fremstå mindre fælles end cykelhandlingsplanen, hvorfor samarbejdet placerer sig et sted mellem 'cooperation' og 'coordination'.

7.3. SUNDHED OG BÆREDYGTIGHED

Dette analyseafsnit har som formål at besvare andet arbejdsspørgsmål, hvor igennem jeg ønsker at undersøge, hvordan sundhed og bæredygtighed inddrages i mobilitetsstrategierne, og hvordan det kan anskues ud fra en økosocial tilgang. Undervejs i afsnittet trækker jeg både på foregående afsnits analysefund samt anvender Hancocks definitioner af både sundhed og bæredygtighed løbende. Selvom overgangen mellem modellens dimensioner derfor bliver mere flydende, benytter jeg mig stadig af den tredimensionelle diskursmodel som overordnet struktur for afsnittet, men læser vil samtidig opleve, at jeg i afsnit 7.3.1. Begreberne i cykelhandlingsplanen samt 7.3.2. Begreberne i fodgængerstrategien springer mellem tekstdimensionen og den diskursive praksis. Sidste del af analysen, afsnit 7.3.3. kan anskues som en samlet analyse af de nuværende sociale praksisser baseret på de to foregående afsnit, hvori jeg inddrager den økosociale sundhedsmodel, som jeg har præsenteret i afsnit 6.3. En økosocial sundhedsmodel

7.3.1. BEGREBERNE I CYKELHANDLINGSPLANEN

Der er stor forskel på, hvordan sundhed og bæredygtighed adresseres i forbindelse med fodgængerstrategien og cykelhandlingsplanen. I cykelhandlingsplanen er hverken 'sundhed' eller 'bæredygtighed' en betydelig del af tekstens vokabular, og selv ved nærlæsning af teksten for identificering af ord, der peger på et sundhedsmæssigt eller bæredygtighedsmæssigt indhold, ændres denne opfattelse ikke.

På side 8 beskrives planens tre overordnede målsætninger. Under den første målsætning beskrives, hvordan valg af cykel *"fremfor andre transportmidler gavner fællesskabet i form af bedre fremkommelighed, mindre belastning på miljøet samt bedre sundhed"* (Aarhus Kommune, 2017:8). Sundhed beskrives her som én af tre overordnede gevinster ved at fremme cyklisme. I sætningens første del anvendes præpositionsforbindelsen *"fremfor andre transportmidler"*, hvilket er med til at forstærke udsagnskraften om, at valget af cyklen har positive effekter på fremkommelighed, miljø og sundhed. 'Bæredygtighed' nævnes her ikke direkte, men udsagnet 'mindre belastning på miljøet' peger på, at der ud fra Hancocks (2000:152-153) definitioner heraf er tale om en miljømæssig bæredygtighed fremfor en social bæredygtighed. Gustav pointerer imidlertid i interviewet, at selvom den miljømæssige bæredygtighed tidligere primært har været det, som Teknik og Miljø har beskæftiget sig med, er der i cykelhandlingsplanen ligeledes medtænkt den sociale bæredygtighed

(Bilag 5, s. 3-4). Han peger i den forbindelse på afsnittet 'Cykling året rundt', hvor både den miljømæssige og sociale bæredygtighed er medtænkt. Her beskrives, hvordan vedligeholdelse af cykelstier anses som afgørende for at få flere til at cykle, idet dårligt vedligeholdte stier øger risiko for punkteringer og uheld. At der her tænkes på driften af cykelstierne, pointerer vigtigheden af borgernes sikkerhed og muligheder for at kunne cykle, hvilket peger på en forståelse af bæredygtighed ud fra et socialt perspektiv. Senere i afsnittet beskrives imidlertid, hvordan flere områder uden for byområderne undtages flere af vedligeholdelsestiltag af hensyn til dyrelivet, hvorfor dette kan anskues som en gren af den miljømæssige bæredygtighed.

I cykelhandlingsplanen ses flere tendenser til, at den sociale bæredygtighed er medtænkt. Dette ses blandt andet i afsnittet 'Trafiksikkerhed og tryghed', hvor der beskrives, at *"[d]et skal være sikkert og trygt at være cyklist i Aarhus. Det bør være et grundvilkår for alle trafikanter at komme sikkert frem"* (Aarhus Kommune, 2017:40), hvilket suppleres med Gustavs udsagn om, at et fokuspunkt for cykelhandlingsplanen har været at skabe lige muligheder for alle borgere til at kunne cykle. Dette er derfor i tråd med den sociale bæredygtigheds aspekter om at skabe en tilstrækkelig transportsektor, gøre kvarterer sikre og skabe lige muligheder for borgerne (Hancock, 2000:152-153).

Naturens ressourcer og det økologiske fodaftryk, som Hancock (2000) beskriver som vigtige aspekter af den miljømæssige bæredygtighed, ekspliciteres udover ovenstående eksempel med dyrelivet ikke direkte i planen. I stedet kan der argumenteres for, at det er implicit i teksten i form af det, den repræsenterer. I udsagnet *"konkurrencedygtigt transportalternativ til især privatbilen"* (Aarhus Kommune, 2017:24) pointeres, at cyklen kan ses som et alternativ til privatbilen, hvilket kan anskues som en del af en større social begivenhed; nemlig, som Gustav forklarer, i tråd med kommunens klimaplaner og klimamålsætninger om blandt andet at være CO₂-neutrale i 2030 (Bilag 5, s. 4). Selvom den miljømæssige bæredygtighed heri ikke beskrives direkte, vurderer jeg alligevel, at det kan ses som et intertekstuel og interdiskursivt element i planen i relation til kommunens klimaplaner. Dette medfører, at planen til en vis grad formår at inkorporere den miljømæssige bæredygtighed.

Cykelhandlingsplanen præges i høj grad præget af markedsvokabularet, som jeg har pointeret i foregående analyseafsnit. Dette underbygges blandt andet af udsagnet ovenfor, hvor adjektivet 'konkurrencedygtigt' er med til at beskrive cyklen som transportalternativ. Dette ses ligeledes i planens forskellige indsatsområder, hvor hverken 'sundhed' eller 'bæredygtighed' nævnes, men hvor der i stedet anvendes vendinger såsom *"hurtig, direkte og sikkert kørsel"*, *"lettere, hurtigere og mere sikkert"* samt *"nemmere og mere intuitivt at finde rundt som cyklist"* (Aarhus Kommune, 2017:11). Disse udsagn anvender ligeledes adjektiver til at beskrive de forskellige mål og gevinster ved cykelhandlingsplanen, og hvilke der endda i de sidste to eksempler gradbøjes, hvilket forstærker

udsagnskraften heraf. Brugen af disse ord giver læser et indtryk om, at kommunen ønsker at effektivisere, forbedre og optimere cykling, hvilket kan ses som en del af det førømtalte markedsvokabular.

I citatet, *"Cyklister kan desuden glæde sig over, at de generelt lever længere end "ikke cyklister", og de har flere sunde leveår"* (Aarhus Kommune, 2017:8), trækkes der intertekstuelt og interdiskursivt på begrebet 'sunde leveår', som er en indikator for et individs restlevetid uden langvarig belastende sygdom grundet eksponering for en given risikofaktor (Juel, Sørensen og Brønnum-Hansen, 2006:34). Det er en måde at kvantificere sundhed, og det anvendes derfor som mål for en befolkningssundhed samt ses i sundhedsøkonomiske beregninger, hvorfor det på samme måde som ovenstående eksempler kan anskues som en del af markedsvokabularet.

Udover vokabularet afspejles vigtigheden af markedet ligeledes i tekstens grammatik. I ovenstående udsagn anvendes adverbiet 'desuden', der har som funktion at skabe kohætion med de foregående sætninger, men som samtidig giver en opfattelse af, at producent først til slut er kommet i tanke om det, hvilket får det til at fremstå mindre vigtigt end de foregående markedspotentialer. Det samme er tilfældet i udsagnet: *"understøtte brugen af kollektiv trafik og cykeltrafik og dermed reducere trængsel på vejnettet – og fremme en miljømæssig mere bæredygtig transport"* (Aarhus Kommune, 2017:42). Her anvendes en bindestreg sammen med 'og' for at skabe kohætion mellem sætningens første og sidste del, men ligesom tilfældet med adverbiet 'desuden' får bindestregen 'den miljømæssige mere bæredygtige transport' til at fremstå mindre vigtig end den resterende del, idet sætningen opdeles. Sundhed og bæredygtighed fremstår derfor ikke som de væsentligste effekter eller mål ved cykelhandlingsplanen men derimod sekundære til markedet.

7.3.2. BEGREBERNE I FODGÆNGERSTRATEGIEN

I fodgængerstrategien inddrages sundhed og bæredygtighed ligeledes, hvor der allerede i forbindelse med forordet ses en tekstboks, hvori der står *"Fodgængerstrategi fordi:"* efterfulgt af underpunkterne: *"Det er sundt at gå", "Det er billigt at gå", "Det er miljørigtigt at gå", "Der er mange gode grunde til at gå..."* (Aarhus Kommune, 2014:4). Anvendelsen af konjunktionen 'fordi' forbinder overskriften på tekstboksen med de efterfølgende punkter, hvilket indikerer, at Aarhus Kommune ser en sammenhæng mellem fodgængerstrategien, sundhed, miljø og økonomi. Samme kobling er endvidere illustreret på Billede 3, hvor Aarhus Kommune (2014:9) præsenterer en række fordele ved at gå. Her beskrives blandt andet, hvordan gang er med til at skåne miljøet, forbedre ens sundhed og får en til at spare penge på transport. 'Bæredygtighed' nævnes her ikke direkte, men grundet brugen af ordet 'miljørigtigt' og 'miljø' finder jeg alligevel, at det kan anskues ud fra

Hancocks (2000) definition af miljømæssig bæredygtighed. Sundhed og miljømæssig bæredygtighed anvendes derfor sammen med et økonomisk aspekt som en del af argumentationen for, at gang skal prioriteres.

Dette ses ligeledes i afsnittet 'Tryghed og sikkerhed', hvor Aarhus kommune argumenterer for, at trygge og sikre omgivelser skal prioriteres, idet de er væsentlige parametre for, hvorvidt et individ vælger at gå fremfor at benytte andre transportmidler. I den forbindelse udtales, at *"[s]tørre sikkerhed kan betyde færre uheld med fodgængere og dermed sparede sundhedsudgifter for det offentlige, ligesom øget tryghed kan betyde flere gåture og dermed øget sundhed i befolkningen"* (Aarhus Kommune, 2014:21). Der trækkes her igen på den videnskabelige og statistiske genre og vokabular, idet der blandt andet påvises en direkte kausalitet mellem sikkerhed, forekomsten af uheld samt sundhedsudgifter. Derudover ses en direkte kobling mellem sundhed og økonomi i det sammensatte substantiv 'sundhedsudgifter'. Både den statistiske og videnskabelige genre samt anvendelsen af 'sundhedsudgifter' kobler hermed igen sundhed til et økonomisk aspekt og formål, hvilket peger på, at der trækkes på samme markedsgenre som i cykelhandlingsplanen. Dette underbygges endvidere senere i strategien under indsatsen *"Udnyttelse af ventetid til bevægelse og oplevelser"*, hvor der foreslås, at ventetid i Midtbyen eller ved omstigningspunkter kan udnyttes og bruges på bevægelse og aktiviteter. Navnet på selve indsatsen påpeger, at ventetid skal 'udnyttes', hvilket viser en forståelse af, at det er noget negativt, der skal undgås og i stedet bør optimeres og effektiviseres. Dette er i tråd med tidligere omtalte markedsvokabular, der trækker på samme begreber og forståelser, hvorfor det peger på, at fodgængerstrategien trækker på markedsdiskursen ligesom cykelhandlingsplanen.

Som jeg har pointeret, anvendes begreberne sundhed og miljømæssig bæredygtighed i fodgængerstrategien, men der er ligeledes eksempler på, hvordan sundhed og social bæredygtighed nævnes i samme tekstpassager.

"Altså ét er jo at få skabt tilgængelighed og få skabt bevægelse i byen, men får vi egentlig også skabt det der, hvor de største barrierer er for at kunne komme ud og gå og bevæge sig. Det er jo det, som ligesom er den vinkel, jeg går ind i styregruppen med" (Otto, bilag 6, s. 1)

Ovenstående citat af Otto pointerer, at sundhed i fodgængerstrategien ikke blot handler om en fysisk tilstand, som ellers påpeges under strategien vision og mål, hvor Sundhedsstyrelsens anbefalinger om 30 min daglig fysisk aktivitet præsenteres, men at det i stedet handler om at skabe lighed i sundhed og skabe muligheder for de borgere, der har sværere ved at komme ud og gå. Dette tydeliggøres ligeledes senere i strategien under indsatsområdet 'Tilgængelighed', hvor der beskrives, at

”[t]ilgængelighed handler om, at skabe lige muligheder for at alle kan bevæge sig frit i byens rum” (Aarhus Kommune, 2014:13). Både Otto og Gustav betegner dette for lighed i mobilitet, hvilket Otto ligeledes angiver som det aspekt, han har været mest optaget af, *”fordi det er primært den, der går over mod sundhedsdelen”* (Bilag 6, s. 1). Ligesom jeg har pointeret i analysen af cykelhandlingsplanen, kan denne lighed i mobilitet beskrives som social bæredygtighed, hvorfor jeg finder, at fodgængerstrategien både anvender et miljømæssigt og socialt bæredygtighedsbegreb samt trækker på en bred forståelse af sundhed, der indebærer både den fysiske sundhed samt de sociale aspekter i form af lighed i sundhed.

Med ovenstående analyse viser jeg, at når sundhed og bæredygtighed nævnes og inddrages i cykelhandlingsplan og fodgængerstrategi, beskrives disse primært i forbindelse med markedsvokabularet, hvilket får dem til at fremstå sekundære til markedet og som et resultat heraf. Dette peger derfor på, der i begge tilfælde trækkes på samme markedsdiskurs som del af den overordnede diskursorden. Hvilke betydninger det har for den sociale praksis samt for at skabe en sund og bæredygtig mobilitet, præsenterer jeg i nedenstående afsnit.

7.3.3. ET ØKOSOCIALT PERSPEKTIV

Som jeg har vist i forgangne analyseafsnit, inddrages sundhed og bæredygtig i både cykelhandlingsplan og fodgængerstrategi. I begge tilfælde finder jeg, at der anvendes både et miljømæssigt og socialt bæredygtighedsbegreb samt trækkes på en bred forståelse af sundhed, der indebærer både den fysiske sundhed samt de sociale aspekter af sundhed.

I det dybdegående interview påpeger Gustav, at en væsentlig forskel på cykelhandlingsplan og fodgængerstrategien er den sundhedsforståelse, de trækker på. Han forklarer, at der i cykelhandlingsplanen er tale om *”den fysiske sundhed”*, der bygger på Sundhedsstyrelsens anbefalinger om fysisk aktivitet (Bilag 5, s. 4), men som jeg har påvist i ovenstående analyse, trækkes der ligeledes på et socialt aspekt i forhold til at skabe lige muligheder for alle, som kan ses i relation til den sociale bæredygtighed. Gustav forklarer, hvordan der tidligere har været en tendens til, at Teknik og Miljø primært har fokuseret på en miljømæssig bæredygtighed, men at dette er ved at ændre sig, hvorfor de derfor nu i forbindelse med udarbejdelsen af fodgængerstrategien *”undersøger [...] muligheden for at gå et skridt nærmere (...) det tema, der hedder lighed i mobilitet og lighed i sundhed”* (Bilag 5, s. 4).

Denne forandring afspejles ligeledes i cykelhandlingsplanens indledning, hvor Aarhus beskrives som *”[i]kke kun en cykelby – men også en cykelkommune”* (Aarhus Kommune, 2017:5). Dette indikerer et ønske om ikke blot at ændre social praksis og fremme cyklismen i selve byen men også i oplandet

og resten af kommunen. At Aarhus er ved at gennemgå denne udvikling, tyder på, at der har været og til dels stadig forefinder en hegemonisk magtkamp om de eksisterende sundhedsdiskurser og bæredygtighedsdiskurser. I stedet for udelukkende at have fysisk aktivitet samt de miljømæssige gevinster i fokus ved øget forekomst af cyklister i kommunen, ses der en tendens til, at de sociale dimensioner ved både sundhed og bæredygtighed vægtes højere. Dette ekspliciterer Otto ligeledes i interviewet, hvilket nedenstående citat viser:

”[E]t er jo at få skabt tilgængelighed og få skabt bevægelse i byen, men får vi egentlig også skabt det der, hvor de største barrierer er for at kunne komme ud og gå og bevæge sig. Det er jo det, som ligesom er den vinkel, jeg går ind i styregruppen med” (Otto, bilag 5, s. 1)

Dette illustrerer, at sundhedsdimensionerne i mobilitetsstrategierne handler mere om at skabe lighed i sundhed og mindske den sociale ulighed fremfor at få flere individer til at være fysisk aktive. Jeg finder det i tråd med WHO's beskrivelse af sociale sundhedsdeterminanter, som påvirker ulighed i sundhed (WHO, 2011). Det tyder derfor på, at nuværende sociale praksis omkring mobilitetsstrategierne trækker interdiskursivt på WHO's definition af de sociale sundhedsdeterminanter.

Selvom jeg i afsnit 7.3.1. argumenterer for, at den miljømæssige bæredygtighed medtænkes i fodgængerstrategien som argument for at fremme gang samt i cykelhandlingsplanen, hvor hensyn til dyrelivet prioriteres fremfor at sikre vedligeholdelse af en række stier i kommunens opland, finder jeg derudover ikke, at 'miljøet' inddrages i særlig høj grad. Dette tyder på, at det primært er de menneskeskabte og byggede miljøer, der tages højde for. Som jeg har pointeret i teoriafsnit 6.3. En økosocial sundhedsmodel påpeger Hancock, Spady og Soskolne (2015:13-14) nødvendigheden i at inddrage både sociale og naturlige systemer i bestemmelsen af sundhedsdeterminanter, hvilket, jeg ud fra den inddragede empiri finder, ikke er tilfældet. Disse præges derimod i høj grad af det sociale fremfor det naturlige system, hvilket underbygger tidligere antagelse om, at den sociale praksis beror sig på de sociale sundhedsdeterminanter og altså ikke inddrager de økologiske processer af menneskets økosystem. Dette er problematisk, idet de byggede og naturlige miljøer besidder forskellige sundhedsrisici, hvorfor begge miljøer bør inddrages i det sundhedsfremmende arbejde (Hancock, 2000:152). Aarhus kommune risikerer derfor at overse nogle potentielle sundhedsudfordringer, når fokus primært er på de sociale processer, og da hverken økologiske sundhedsdeterminanter eller naturlige miljøer medtænkes i de diskursive og sociale praksisser.

Jeg har undervejs i analysen fastslået, at der i både cykelhandlingsplan og fodgængerstrategien trækkes på en markedsdiskurs, hvor sundhed og bæredygtighed kobles til et økonomisk aspekt og fremstår som en effekt af markedet. Ifølge Hancock, Spady og Soskolne (2015:37) kan blandt andet markedet og dets fokus på økonomisk vækst anskues som en del af moderniseringen af nutidens samfund. Selvom økonomisk vækst anses af mange for at være positivt for samfundsudviklingen, er Hancock, Spady og Soskolne (2015:43) kritiske over for denne form for 'økonomisk imperativ', som præger den vestlige verden. Selvom økonomisk vækst kan lede til social udvikling, fremhæves der, hvordan denne bestræbelse på udvikling og vækst ligeledes fører til overforbrug af jordens ressourcer, ødelæggelse af økosystemer, og dermed øget social ulighed samt ulighed i sundhed i især lav- og middelindkomstlande (Hancock, 2011:ii170; Hancock, Spady og Soskolne, 2015:37). At der i så høj grad trækkes på en markedsdiskurs i forbindelse med kommunens mobilitetsstrategier, der ekspliciterer mål om at bedre både sundhed, klima og miljø, fremstår derfor paradoksalt ud fra den økosociale tilgang og kan få uønskede konsekvenser for både miljøet og borgernes sundhed. Jeg finder derfor, at Aarhus kommune ikke formår at basere deres mobilitetsstrategier på en økosocial tilgang, hvilket følgelig har betydning for deres muligheder og barrierer for at skabe en sund og bæredygtig mobilitet, hvilket jeg belyser i afsnit 7.4. Barrierer og muligheder

7.3.4. AFRUNDING

Ovenstående analyseafsnit viser, hvordan sundhed og bæredygtighed inddrages i både cykelhandlingsplan og fodgængerstrategi. Jeg argumenterer for, at der primært anvendes et socialt bæredygtighedsbegreb og en sundhedsforståelse, der trækker interdiskursivt på WHO's sociale sundhedsdeterminanter, og som har lighed i sundhed i fokus. Til gengæld inddrages hverken et miljømæssigt aspekt af bæredygtighed eller de økologiske sundhedsdeterminanter i særlig høj grad, hvilket indikerer, at den nuværende sociale praksis omkring mobilitetsstrategierne ikke bærer præg af økosocial tilgang. I stedet trækkes på en markedsdiskurs i beskrivelserne af bæredygtighed og sundhed, hvilket giver indtrykket af, at både sundhed og bæredygtig er sekundære til samt et resultat af markedet.

7.4. BARRIERER OG MULIGHEDER

Følgende afsnit har som formål at besvare tredje arbejdsspørgsmål, som lyder: I hvilken grad og hvordan påvirker de eksisterende sociale praksisser, der ses i relation til kommunens mobilitetsstrategier, mulighederne og barriererne for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet? Der inddrages i den forbindelse analysefund fra de forrige to afsnit, hvorfor afsnittet bærer præg af en diskuterende analyse.

7.4.1. SAMARBEJDET

Samarbejdets karakter og dets sociale praksisser skaber både muligheder og barrierer for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet i Aarhus. Som analysen i afsnit

7.2. Organisering viser, bærer fodgængerstrategien præg af et mere formaliseret arbejde end cykelhandlingsplanen, men om dette kan ses som en integreret del af kommunens sociale praksisser, eller om det blot er en kortvarig tendens. Anskues mobilitetsstrategierne udelukkende ud fra dokumenterne, er det ikke muligt at anslå i hvilken retning, samarbejdet udvikler sig i, men interviewene giver derimod et indblik heri. Som Gustav beskriver (bilag 5, s. 1), er en af de store forskelle på fodgængerstrategien fra 2014 og den, som nu er ved at blive udarbejdet, at Byrådet rent faktisk har afsat penge til at lave nogle fysiske ændringer i gaderum og på vejarealer. Derudover ses også en betydelig ændring i arbejdsstruktur og fokus for strategien, hvilket Gustav pointerer i følgende citat.

”[S]copet [...] bliver udvidet en lille smule også på sundhedsområdet, fordi det bliver et endnu tættere samarbejde. De [Sundhed og Omsorg] var også med til at udarbejde den sidste gang, men de var ikke en formaliseret del af en styregruppe for eksempel” (Gustav, bilag 5, s. 6)

Ovenstående indikerer, at der er sket en ændring i både Byrådets sociale praksisser samt i det konkrete arbejde med strategien. Dette underbygges af interviewet med Otto, der fortæller, at samarbejdet på tværs af sektorer generelt er forbedret, og *”at det er det, der gennemsyrrer Aarhus kommune lige nu”*, men han tilføjer, at det samtidig er noget, de arbejder meget hårdt for at styrke (Bilag 6, s. 9). At det er noget, som kommunens aktører arbejder aktuelt med, illustrerer, at det tværsektorielle samarbejde endnu ikke er en fuldstændig operationaliseret del af kommunens sociale praksisser omkring mobilitetsstrategierne, men at der alligevel udspiller sig en hegemonisk magtkamp i forsøget på at præge den aktuelle arbejdsgang i en mere tværsektoriel retning. Gustavs dobbeltrolle i fodgængerstrategiens arbejdsgruppe kan endvidere anskues som en del af den magtkamp og som et eksempel på, at der trods alt er sket en ændring i den sociale praksis siden første udkast af fodgængerstrategien fra 2014. Sammenholdes de nuværende sociale praksisser derfor med tidligere tendenser, skaber den nuværende praksis langt flere muligheder for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet, end det var tilfældet i 2014.

For at mindske og løse de komplekse sundhedsudfordringer, som præger det 21. århundrede, er det som sagt nødvendigt at *”govern through collaboration”* (Kickbusch og Gleicher, 2012:46). Som jeg har beskrevet i afsnit 6.2. Smart governance indebærer det, at der samarbejdes på tværs af politiske

områder og professionelle felter samt arbejdes mod fælles mål og ud fra en fælles agenda. Ud fra kontinuummet over det tværsektorielle samarbejde har jeg imidlertid konstateret, at arbejdet med cykelhandlingsplanen kan karakteriseret som 'cooperation', mens fodgængerstrategien placerer sig et sted mellem 'cooperation' og 'coordination'. Ud fra denne anskuelse arbejder kommunen ikke tværsektorielt nok i forhold til at løse sådanne komplekse problemstillinger, hvorfor den aktuelle sociale praksis kan betegnes som en barriere for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet. Hvis denne barriere skal nedbrydes, forudsætter det derfor, at de sociale praksisser ændres og udvikles yderligere, så samarbejdet i stedet får karakter af 'collaboration'.

Otto ytrer lidt af samme syn på kommunens tilgang til at arbejde på tværs af sektorer, hvilket afspejles i nedenstående citat:

"Men det, jeg synes, er vigtigt at sige, det er jo, at nogle gange kunne det godt være, at man skulle vælge at lave vinklen stærkt tværmagistratslig og så acceptere, at der kommer nogle andre perspektiver ind, som måske ikke lige var den faglighed, man lige selv havde startet med at angribe det med"

(Otto, bilag 6, s. 5)

Citatet illustrerer, hvordan Otto taler for en tværmagistratslig tilgang i forhold til at løse mobilitetsudfordringerne i kommunen på trods af de udfordringer, de måtte afføde. Han diskuterer i den forbindelse et behov for at gøre det legitimt at inddrage og række ud til hinandens dagsordener, og at den største forhindring herfor er den samarbejdskultur, der forefindes i kommunen. Derfor har Otto især fokus på den kultur, som han er med til at skabe på chefniveau, hvilket er et aspekt, som han ligeledes tager med i styregruppen for fodgængerstrategien, og hvor han sammen med både mobilitetschef og driftschef derfor er med til at præge samarbejdskulturen i kommunen (Bilag 6, s. 9). Udsagnene peger på, at Otto forsøger at ændre de sociale praksisser omkring arbejdsgangene i kommunen, og han indtager derfor en aktiv rolle i den hegemoniske magtkamp herom. I kraft af sine positioner som både sundhedschef, chef for sundhedsstyregruppen samt formand for 'Healthy Cities' i Danmark besidder Otto både en stor magt samt potentiale for at præge den nuværende kultur og sociale praksis i en mere tværsektoriel retning, som er udgangspunktet for en sund og bæredygtig mobilitet.

Selvom Aarhus kommune skulle formå at skabe en kultur og nogle strukturer, hvori det tværsektorielle samarbejde kan udfoldes som 'collaboration', er det ikke en garanti for, at det bliver en succes. I afsnit 6.2.4. har jeg beskrevet, hvordan tillid til hinanden og til værdien i det tværsektorielle samarbejde er et afgørende parameter for kvaliteten af samarbejdet, og netop tillid er

et aspekt, som går igen i interviewene. Ifølge Gustav er det ikke på forhånd givet, hvad fodgængerstrategien ender ud i, men han tilføjer: *"nu kaster vi os ud i det og ser, hvad sker der egentlig, når man laver en strategi, der bor i to forskellige magistratsafdelinger"* (Bilag 5, s. 6). Dette viser, at på trods af usikkerheden omkring resultatet af arbejdsformen afholder det ikke kommunen fra at prøve det af, hvilket netop afspejler den førømtalte tillid til værdien i det tværsektorielle samarbejde. Ligeledes udtrykker Otto, at han har tillid til både tilgangen og de andre aktører, hvilket ses i udsagnet: *"Jeg ved ikke, om der er nogle af dem, der vil sige, de har andre dagsordener, men jeg føler mig både værdsat og inddraget i de der ting"* (Bilag 6, s. 10). Tilliden afspejles også i Gustavs dobbeltrolle i arbejdsgruppen som repræsentant for både Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg, hvortil Otto giver udtryk for, at han har fuld tillid til, at Gustav og arbejdsgruppens andre aktører fra Teknik og Miljø tager sundhedsperspektiverne med. Ifølge Otto sikres dette især gennem dialoger mellem Gustav og Eva fra Sundhed og Omsorg, hvorfor de på den måde er *"linkede i hverdagen"* (Bilag 6, s. 4). Dette er i tråd med et andet afgørende parameter for at skabe et succesfuldt samarbejde; nemlig kontinuerlig dialog. Jeg argumenterer derfor for, at der på trods af, at samarbejdet på tværs af afdelinger og sektorer i kommunen endnu ikke kan karakteriseres som 'collaboration', alligevel ses en tendens til, at der inddrages flere af de afgørende parametre, der er med til at sikre, at samarbejdet er en succes. At disse allerede er tilstede i kommunen, anser jeg som et vigtigt potentiale og mulighed for, at en tværsektoriel tilgang kan operationaliseres og implementeres i Aarhus kommunes arbejde.

7.4.2. TILGANGEN TIL BÆREDYGTIGHED OG SUNDHED

Som jeg har pointeret i afsnit 7.3. Sundhed og bæredygtighed, trækkes der i både cykelhandlingsplan og fodgængerstrategi primært på et socialt bæredygtighedsbegreb og en sundhedsforståelse, der tager udgangspunkt i de sociale sundhedsdeterminanter. Derimod inddrages hverken miljømæssig bæredygtighed eller de økologiske sundhedsdeterminanter i særlig stor udstrækning. Ud fra en økosocial tilgang er dette problematisk i flere henseender.

For det første er de naturlige og sociale systemer så tæt forbundne, hvorfor en ændring i det ene system automatisk vil medføre en ændring i det andet. Disse systemer kan derfor ikke anskues for sig men bør i stedet betragtes som ét samlet socio-økologisk system (Hancock, Spady og Soskolne, 2015:13-14). Idet hverken den miljømæssige bæredygtighed samt de økologiske sundhedsdeterminanter inddrages i særlig høj grad i fodgængerstrategi eller cykelhandlingsplan, er det tvivlsomt, hvorvidt Aarhus kommune overhovedet får adresseret de reelle sundheds- og klimaudfordringer, som ses i relation til transport og mobilitet. For det andet pointerer Hancock, Spady og Soskolne (2015:80-81), at den økosociale tilgang ikke blot omhandler den nutidige

generation men også alle fremtidige generationer. Da de økosociale sundhedsdeterminanter ikke medtænkes i kommunens mobilitetsstrategier, lever Aarhus kommune ikke op til den moralske forpligtelse, vi alle har, for at sikre at fremtidige generationer har mulighed for at leve et tilfredsstillende og sundt liv. Ligeledes kan de resterende etiske principper, som jeg har beskrevet i afsnit 6.3.3. Økologiske sundhedsdeterminanter, anskues ikke at være respekteret. Idet Aarhus kommunes sociale praksisser omkring mobilitetsstrategierne ikke indbefatter en økosocial tilgang, anser jeg derfor som en barriere for at kunne opnå en sund og bæredygtig mobilitet.

I teoriafsnittet, hvor de etiske principper for en økosocial sundhedsfremmetilgang præsenteres, beskriver jeg ligeledes, hvordan et tværsektorielt samarbejde er nødvendigt for at inddrage førnævnte etiske aspekter i det sundhedsfremmende arbejde. Jeg ser derfor det tværsektorielle samarbejde som en potentiel indgangsvinkel og mulighed for at få implementeret en økosocial tilgang til mobilitetsstrategierne. Ved at inddrage andre sektorer end Teknik og Miljø samt Sundhed og Omsorg vil de forskellige diskursive og sociale praksisser, som de respektive sektorer trækker på, være med til at præge samt potentielt skubbe mobilitetsstrategierne i en økosocial retning.

En sidste men måske større barriere for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet kan identificeres i kraft af den markedsdiskurs, som går igen i både cykelhandlingsplanen og i fodgængerstrategien. Som jeg har pointeret i analysen af, hvordan sundhed og bæredygtighed inddrages i mobilitetsstrategierne, trækkes der i høj grad på en markedsdiskurs, hvilken får både sundhed og bæredygtighed til at fremstå sekundære til og som et resultat af markedet. Da Hancock (2015:e253) anser det nuværende socioøkonomiske system som roden til klodens globale sundheds- og klimaproblemer, kan det derfor ikke være en del af løsningen på disse, hvorfor vi i stedet er nødt til at ændre samfundsstrukturen, så vækst ikke længere er imperativet. Dette gøres, som citatet nedenfor pointerer, ved at udfordre markedet og erhvervssektorens magt og indflydelse, der får økonomisk vækst til at fremstå som en måde at opnå sundhed og bæredygtighed.

” In particular it means challenging the enormous power and influence of the corporate sector, whose huge financial interests promote the idea of economic growth as the solution to today’s problems in ways that rarely consider population or ecosystem health ”

(Hancock, Spady og Soskolne, 2015:47)

Hvis Aarhus kommune ønsker at skabe en sund og bæredygtig mobilitet, forudsætter det derfor en ændring i den diskursive praksis, som udtrykkes ved markedsdiskursordenen i de inddragede mobilitetsstrategier. Kommunen bør derfor udfordre markedsdiskursen ved at implementere en

økosocial tilgang, der ud fra Hancocks (2015:e254) perspektiv i stedet er socialt retfærdig og med til at sikre en økologisk bæredygtig udvikling af kommunen og dens borgere.

7.5. SAMMENFATNING AF ANALYSEAFSNIT

Dette afsnit opsummerer ovenstående afsnits analyser og forsøger der i gennem at besvare specialets problemformulering. Jeg har undervejs argumenteret for, at cykelhandlingsplanen og fodgængerstrategiens trækker på henholdsvis en markedsdiskurs og evidensdiskurs, som derfor præger de aktører, der er involverede hermed. Jeg finder endvidere, at cykelhandlingsplanen organiseres ud fra arbejdstilgangen 'cooperation', hvorimod arbejdsstrukturen i fodgængerstrategien kan placeres et sted mellem 'cooperation' og 'coordination' på kontinuummet over det tværsektorielle samarbejde. Jeg finder derfor, at nuværende sociale praksis i forhold til arbejdsstrukturen kan anses som en barriere for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet. I kraft af Ottos magtfulde positioner som sundhedschef, sundhedsstyregruppechef og formand for 'Healthy Cities' i Danmark spiller han derfor en aktiv og vigtig rolle i den hegemoniske magtkamp om at ændre kommunens sociale praksisser og dermed gøre arbejdsgangen mere tværmagistratslig, hvilket kan anskues som en mulighed for at sikre en sund og bæredygtig mobilitet. Desuden finder jeg, at både tillid og kontinuerlig dialog præger det aktuelle samarbejde, hvilke indikerer, at der er potentiale for at implementere og operationalisere et stærkt tværsektorielt samarbejde.

Afsnit 7.3. Sundhed og bæredygtighed er en analyse af, hvordan sundhed og bæredygtighed inddrages i de udvalgte mobilitetsstrategier. Jeg finder, at der primært anvendes et socialt bæredygtighedsbegreb samt en sundhedsforståelse med udspring i de sociale sundhedsdeterminanter. Derimod ses der ikke en særlig høj grad miljømæssig bæredygtighed eller økosocial sundhedsforståelse heri, hvorfor jeg argumenterer, at hverken diskursiv eller sociale praksis bærer præg af en økosocial tilgang. Imidlertid kobles sundhed og bæredygtighed i begge dokumenter til den føromtalte markedsdiskurs, hvilket jeg finder som den største og vigtigste barriere for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet. Da markedet og det socioøkonomiske system er årsag til samtidens mange sundheds- og klimaudfordringer, kan det ikke være løsningen herpå. I stedet er Aarhus kommune nødt til at ændre nuværende diskursive og sociale praksisser for at gøre op med det økonomiske imperativ samt fokus på vækst, som præger mobilitetsstrategierne, og i stedet implementere en økosocial tilgang. Hvis kommunen ikke formår dette, finder jeg det stærkt tvivlsomt, at de kan sikre en sund og bæredygtig udvikling af Aarhus.

8. DISKUSSION

Følgende afsnit er en diskussion af specialets metodologi, fund og potentialer. Det har som formål, at jeg kan forholde mig kritisk og reflektivt til opgaven. Afsnittet er struktureret omkring tre afsnit, hvor det første er en diskussion af opgavens metodologi, hvorunder jeg diskuterer både forskningsdesign og metoder. Efterfølgende diskuterer jeg de vigtigste fund fra analysen, hvorefter jeg kort beskriver, hvad specialet og dets resultater kan bruges til.

8.1. METODOLOGISK DISKUSSION

8.1.1. FORSKNINGSDESIGN

Specialets forskningsdesign er baseret på et casestudie, hvilket, som jeg har argumenteret for i afsnit 5.1. Casestudie giver forsker mulighed for at gå i dybden med og indfange kompleksiteten af en konteksts sociale processer og dermed opnå detaljeret viden herom. Dette gøres ved at basere forskningen på forskellige typer datakilder, hvilket gør casestudiet til et oplagt design for studier, der har et kritisk realistisk videnskabsteoretisk udgangspunkt. Ifølge Ackroyd og Karlsson (2014) optræder de generative mekanismer nemlig i mange forskellige situationer, hvorfor casestudiet i kraft af dets forskellige metodiske tilgange kan anvendes til at isolere og studere disse mekanismer. På baggrund af dette har jeg derfor fundet casestudiet som et oplagt forskningsdesign i undersøgelsen af, hvordan Aarhus kommune integrerer sundhed og bæredygtighed i udvalgte mobilitetsstrategier. Da casestudiet indebærer, at der tages udgangspunkt i et 'komplekst' tilfælde, forudsætter det, at forsker har en indgående viden om, hvad der er relevant og aktuelt at undersøge om den valgte case. For at sikre dette har jeg udover de indledende litteratursøgninger udført eksplorative pilotinterview i specialets opstart.

"Forskere har kun en chance for at være deres opgave voksen, hvis de besidder omfattende viden om emnet, sommetider erhvervet gennem en hel forskerkarriere og også mere direkte gennem tidligere interview med samme respondent eller med informanter"(Bourdieu et al. citeret i Kvale and Brinkmann, 2015:156)

Citatet ovenfor understreger vigtigheden af at besidde *omfattende* viden om det givne emne forud den metodiske tilgang, hvilket kan være problematisk for forskning, der tager udgangspunkt i konkrete cases, hvis forsker ikke har kendskab til felten på forhånd. Dette er tilfældet med dette speciale, idet jeg igennem litteratursøgninger kun kan indhente mere generel viden omkring mobilitet og aktiv transport og dets relationer til bæredygtighed og sundhed og derfor ikke på forhånd vide, hvad der er mest relevant og aktuelt for Aarhus Kommune. Vigtigheden af dette tydeliggøres i høj grad af, at

flere udsagn fra de eksplorative pilotinterview har påpeget, at samarbejde og et fælles sprog prioriteres i kommunen, hvilket imidlertid afviger fra flere forskningsartikler, jeg har fundet i forbindelse med litteratursøgningen. Disse peger derimod på, at der i en dansk kontekst ses tendenser til 'silo-tænkning' blandt politiske aktører, som hindrer integrationen af bæredygtighed og sundhed i strategier for at sikre en bæredygtig udvikling (Kjærgård, Land og Pedersen, 2013; Andersen, 2015; Jelsøe *m.fl.*, 2018). Jeg har på baggrund af dette vurderet, at netop integrationen af sundhed og bæredygtighed i kommunens mobilitetsstrategier er både aktuelt og relevant at undersøge nærmere ikke blot for kommunes videre arbejde men ligeledes for andre kontekster.

8.1.2. METODER

Interview anses som et vigtigt redskab for at få adgang til aktørers tanker, meninger og erfaringer, men denne tilgang kan ifølge kritiske realister ikke stå alene og anses ikke tilstrækkelig i at analysere en kompleks sociale virkelighed, hvorfor de bør suppleres med andre datakilder såsom observationer og dokumenter (Smith og Elger, 2014:119-122). Observationer er især en vigtig metodisk tilgang inden for kritisk realisme, da det først er gennem observationer af individers adfærd, at *"the precise nature of the generative mechanisms begin to emerge, understanding of their nature begin to be developed, and extent of their effects confirmed"* (Ackroyd og Karlsson, 2014:30).

Min oprindelige plan har derfor også været netop at gøre brug af interview, dokumenter og observation, men idet det møde, som jeg skulle have observeret, blev aflyst i sidste øjeblik, og jeg efterfølgende ikke har fået mulighed for at deltage i andre møder, har jeg været nødsaget til at begrænse min metodiske tilgang til interview og dokumentanalyse. Dette har naturligvis betydning for specialet, for hvis det, som Ackroyd og Karlsson (2014) pointerer, netop er observationer, der åbner op for de generative mekanismers natur, og at det er herigennem, at man kan få indblik i den sociale virkelighed, afspejler mine analysefund blot de empiriske og faktiske domæner fremfor det virkelige domæne.

Selvom jeg medkender, at observation er en vigtig metode, og at det sandsynligvis kunne have forstærket eller præget min analyse i en anden retning, argumenterer jeg alligevel for, at inddragelsen af observation ikke ville have gjort en forskel på det domæne, som mine analysefund afspejler. Mit argument for dette baseres på forståelsen af de tre domæner; det empiriske, det faktiske og det virkelige, idet jeg mener, at Ackroyd og Karlsson her fanges i egen argumentationsfælde og faktisk modsiger sig selv i følgende citat:

"Actually of course, mechanisms cannot be directly observed. In fact, idealized characterizations of the mare created using intuition to interpret the available

evidence. It is only the [operation] of mechanisms that can be identified from our empirical observations” (Ackroyd og Karlsson, s. 24)

De påpeger her, at mekanismer ikke kan observeres direkte, og observationer derfor i stedet blot vil give indblik i, hvordan mekanismerne operationaliseres og optræder fremfor deres egentlige karakter. Dette kan endvidere rettes som en kritik mod kritisk realismes ontologiske og epistemologiske anskuelser, idet ovenstående er gældende for alle tilgange og forsøg i at belyse den sociale virkelighed samt dens mekanismer og strukturer. Dette er derfor i tråd med Karl Poppers falsifikationsfilosofi, der foreskriver, at virkeligheden aldrig kan verificeres men kun falsificeres, hvorfor vi aldrig kan få indblik i virkelighedens dybeste domæner (Flyvbjerg, 2015:505-506).

Jeg finder derfor ikke, at det giver mig en dårligere forudsætning for at forstå de underliggende mekanismer og strukturer, fordi jeg blot har anvendt interview og dokumentanalyse. Jeg argumenterer derimod for, at det er kombinationen af flere metoder og perspektiver, der giver mig indblik i den sociale virkeligheds dybe domæne, idet jeg ud analysen af disse får et større indblik i Aarhus kommunens sociale praksisser omkring mobilitetsstrategierne, og hvorvidt de formår at integrere sundhed og bæredygtighed heri eller ej.

En vigtig del af diskussionen af forskningsdesign og metodevalg drejer sig om den empiri, jeg har inddraget, samt den valgte analysestrategi. Jeg finder det i den forbindelse vigtigt at diskutere mit valg og antal af respondenter til interviewene. Jeg har som sagt gennemført to eksplorative pilotinterview af Christina og Gustav, samt to dybdegående interview af Gustav og Otto. Både Christina og Otto er ansat i Sundhed og Omsorg, hvorimod Gustav har sin hovedfunktion under Teknik og Miljø. Jeg har derfor inddraget tre forskellige respondenter, hvoraf det dog primært er de dybdegående interview med Gustav og Otto, som jeg trækker på i analysen. Der findes ikke et endegyldigt svar på, hvor mange interview eller informanter, der bør inddrages. Det afhænger i stedet af projektets rammer, varighed og ressourcer (Tanggaard og Brinkmann, 2015:32). Selvom jeg godt kan argumentere for, at mit valg af to dybdegående interview er tilstrækkelige for at besvare problemformuleringen, idet det ikke er eneste inddragede empiri, og fordi Faircloughs kritiske diskursanalyse er en ressource- og tidskrævende analysetilgang, der går i dybden med hver tekst, finder jeg alligevel, at den metodiske tilgang kan styrkes. Det kunne blandt andet gøres ved at inddrage andre aktører, der befinder sig på andre horisontale eller vertikale niveauer i kommunen, hvormed jeg derved kunne sikre mig en bredere målgruppe. Dette kunne endvidere være med til at give et større indblik i de diskurser og diskursordener, der hersker omkring mobilitetsstrategierne. Det ville desuden være relevant at snakke med flere aktører, der har været involveret i udarbejdelsen

af både cykelhandlingsplanen, da hverken Otto eller Gustav har siddet med i arbejdsgrupper eller lignende herfor.

På samme måde finder jeg det relevant at argumentere for inddragelse af andre dokumenter udover de udvalgte mobilitetsstrategier. Dette skyldes, at forholdet mellem diskurser og den sociale virkelighed ifølge Fairclough (2008:155) ikke blot kan anskues ud fra en tekst i én bestemt historisk nedslag, idet diskurser er både socialt og historisk forankrede. Dette betyder, at diskursordener og den sociale virkelighed bedst anskues ved at inddrage tekster, der placerer sig i forbindelse med forskellige historiske epoker. Jeg finder derfor, at cykelhandlingsplanen fra 2007, som går forud for 2017-udgaven, ville have styrket min metode, ligesom interview med aktører involveret i den samt i fodgængerstrategien fra 2014 ville.

Grundet specialets omfang og tidsmæssige begrænsninger finder jeg imidlertid, at mængden af inddraget empiri er tilstrækkeligt for at belyse problemformuleringen.

8.2. ANALYSE

Forud for diskussionen af mine analysefund finder jeg det nødvendigt kort at kommentere på min rolle samt erfaringer med den anvendte analysestrategi. Den kritiske diskursanalyse udspringer nemlig af en lingvistisk tilgang, og Fairclough (2008) pointerer også i den forbindelse, at det ikke er en lettilgængelig metode, hvorfor den forudsætter en vis viden omkring sprog og lingvistiske analyser. Idet jeg ikke har nogen lingvistisk baggrund, kan det derfor tænkes, at en lingvist ville finde andre vigtige aspekter, men da den kritiske diskursanalyse ligeledes indebærer et samfundsperspektiv gennem inddragelse af sociale teorier, finder jeg mig derfor kvalificeret til at gennemføre denne. Jeg har desuden tidligere i mit studie anvendt samme tilgang, hvorfor jeg vurderer, at jeg har erfaringer og viden til at udføre gennemføre en fyldestgørende kritisk diskursanalyse.

8.2.1. FUND

Ud fra analysen af empirien har jeg fundet, at Aarhus kommunes nuværende sociale praksisser omkring mobilitetsstrategier, der involverer aktiv transport, viser tendenser til at være organiseret omkring et tværsektorielt samarbejde. Jeg har ligeledes fundet, at det primært drejer sig om de sociale aspekter af både bæredygtighed og sundhed fremfor miljømæssig bæredygtighed eller økologiske sundhedsdeterminanter, der integreres i disse, hvorfor jeg ikke anser hverken arbejde omkring eller forståelse af mobilitetsstrategierne til at bære præg af en økosocial tilgang. Jeg har i den forbindelse analyseret, at både det aktuelle samarbejde samt nuværende forståelser af sundhed og bæredygtighed kan anskues som barrierer for at sikre en sund og bæredygtig udvikling. Ud fra en artikel fra 2015

kan disse fund imidlertid anskues anderledes. Andersen (2015) diskuterer heri, hvordan en sund og bæredygtig fremtid kan opnås, og hun argumenterer i den forbindelse for, hvordan netop de sociale aspekter af sundhed og bæredygtighed *"can become the common language that can bridge between the fields of health and environmental sustainability"* (Andersen, 2015:72). Hvis dette er tilfældet, betyder det, at måden, hvorpå sundhed og bæredygtighed inddrages i de sociale praksisser omkring mobilitetsstrategierne, kan anskues som en mulighed fremfor en barriere for at opnå en sund og bæredygtig mobilitet i Aarhus kommune. I artiklen pointeres dog også, at et stærkt tværsektorielt samarbejde samt fælles mål og agenda er afgørende for, om det kan lykkes. Idet arbejdsstrukturen i Aarhus kommune omkring de udvalgte strategier ikke kan karakteriseres som et stærkt samarbejde, anser jeg det stadig som en barriere.

Et andet aspekt, der er vigtigt at fremhæve i diskussionen, er, at fodgængerstrategien endnu ikke er færdigudarbejdet. Som jeg har beskrevet i analysen, kan arbejdet med denne og altså de sociale praksisser anses som en igangværende hegemonisk magtkamp, hvor tidligere arbejdsstrukturer nu udfordres af nye praksisser, som synes at afspejle en højere grad af tværsektorielt samarbejde. I interviewene med Gustav og Otto ses flere eksempler på, at de endnu ikke ved, hvad fodgængerstrategien ender ud i, men da der i arbejds- og styregrupper er repræsentanter fra begge afdelinger, hvilket adskiller sig fra cykelhandlingsplanen, tyder det derfor på, at de underliggende strukturer for arbejdet er ved at ændre sig i en retning af et stærkere tværsektorielt samarbejde. Dette anser jeg som en vigtig pointe, idet det potentielt muliggør, at de kan skabe en sund og bæredygtig mobilitet.

Den største barriere, jeg har fundet, til at opnå en sund og bæredygtig mobilitet er det økonomiske imperativ og fokus på vækst, som præger begge strategier. Ifølge Hancock, og som jeg også pointerer med dette speciale, er Aarhus kommune nødt til at gøre op med denne forståelse for at kunne skabe en sund og bæredygtig mobilitet samt udvikling af byen, men hvis det økonomiske imperativ er en samfundstendens på globalt plan, som Hancock pointerer, og altså ikke kun i Aarhus kommune, hvordan kan Aarhus så overhovedet gøre en forskel og være med til at transformere det globale samfund i en mere økosocial retning?

Smart governance, som jeg har introduceret i teoriafsnit 6.2. Smart governance og som er udgangspunktet for analysen af kommunens måde at organisere sig på i forhold til mobilitetsstrategierne, kan anses som et modsvar til det økonomiske imperativ og New Public Management – og derfor også som et potentielt redskab til at være med til at transformere samfundet. Kickbusch og Gleicher (2012:38-39) diskuterer i den forbindelse, hvordan regeringer og politiske aktører i denne nye governance-tilgang påtager sig rollen som *"commander-in-chief"* og viser vejen,

i stedet for at lade markedet styre og regulere samfundet. Jeg argumenterer derfor for, at Aarhus kommunes opgave er at påtage sig denne rolle, styrke det tværsektorielle samarbejdet samt implementere en økosocial tilgang og derigennem tage del i en større samfundsændring, så vi kan sikre en sund og bæredygtig fremtid for alt nuværende og kommende liv på kloden.

8.3. SPECIALETS POTENTIALER

Nærværende speciale har ikke som formål at komme med et endegyldigt svar på problemformuleringen, men det skal i stedet anskues som en inspiration for yderligere forskning ikke blot i Aarhus kommune men ligeledes i andre kontekster. Specialet skal derfor anses som springbræt for yderligere forskning, der ønsker at undersøge muligheder og barrierer for en sund og bæredygtig udvikling.

Jeg har i opgaven blot fokuseret på whole-of-government som en del af Smart governance, men som jeg kort har beskrevet i afsnit 6.2. Smart governance, er det ikke det eneste aspekt. Whole-of-society er som sagt det andet bærende begreb, der påpeger, at governance i lige så høj grad indebærer civilsamfund og den private sektor udover de politiske aktører. Det indebærer derfor mere end blot samfundets institutioner; det tager højde for den globale kultur, medier, fællesskaber i både byer og på landet samt alle relevante politiske sektorer (Kickbusch og Gleicher, 2012). De sundheds- og klimaudfordringer, som relateres til transportsektoren og mobilitet, er så komplekse, at de kan betegnes som 'wicked problems', som ifølge Kickbusch og Gleicher (2011:28) "*require more than a whole-of-government approach: solutions require the involvement of many social stakeholders, particularly citizens*". Selvom citatet påpeger, at whole-of-government ikke alene kan løse vores tids komplekse problemstillinger, vurderer jeg alligevel, at whole-of-society begrebet ikke ville være anvendeligt i denne sammenhæng, idet fokus udelukkende er på kommunens arbejde med mobilitetsstrategierne. Grundet vigtigheden af whole-of-society finder jeg det dog særdeles relevant, at der ligeledes undersøges, om Aarhus kommune benytter sig af denne tilgang. Det kunne for eksempel gøres ud fra samme forskningsdesign som i denne opgave eller i form af aktionsforskning, hvor byens borgere og andre relevante aktører involveres aktivt i forskningsprocessen.

9. KONKLUSION

Aarhus overgår i øjeblikket fra at være en dansk, stor by til en europæisk storby. Denne overgang forventes at medføre en markant stigning i antallet af biler på vejene, som kan skabe store sundheds- og klimamæssige udfordringer, medmindre byen formår at finde alternativer til de motordrevne køretøjer. Dette er imidlertid en kompleks problemstilling, der forudsætter et stærkt samarbejde på

tværs af sektorer samt en integration af både sundhed og bæredygtighed i de politiske strategier. Eksplorative interview af aktører fra henholdsvis Sundhed og Omsorg samt Teknik og Miljø i Aarhus kommune peger på, at på trods af, at det tværsektorielle samarbejde er i fokus og præger arbejdsgangene, ses der stadig udfordringer med at arbejde på tværs grundet forskellige sprog og tilgange afdelingerne imellem.

På baggrund heraf har jeg i nærværende speciale undersøgt, hvordan Aarhus kommune integrerer sundhed og bæredygtighed i den aktuelle cykelhandlingsplan samt i fodgængerstrategien, som pt. er under udarbejdelse, samt hvilke muligheder og barrierer for en sund og bæredygtig mobilitet, dette afføder. For at besvare problemformuleringen har jeg anvendt Faircloughs kritiske diskursanalyse på dokumenter og interview, hvilken jeg har suppleret med Smart governance i form af dets whole-of-government perspektiv baseret på Kickbusch arbejde hermed samt Hancocks økosociale sundhedsforståelse.

I analysen viser jeg, hvordan organiseringen af mobilitetsstrategierne generelt præges af en lav grad af tværsektorielt samarbejde i form af 'cooperation' og 'coordination', men sammenlignes det nuværende arbejde med arbejdet af det første udkast af fodgængerstrategien fra 2014 samt cykelhandlingsplanen, ses der, hvordan de sociale praksisser har forandret sig til at indebære et mere formaliseret og struktureret arbejde på tværs af sektorer. Jeg argumenterer for, at denne udvikling kan anskues som en potentiel mulighed for at skabe en sund og bæredygtig mobilitet. Jeg finder ligeledes, at sundhed og bæredygtighed primært integreres i strategierne ud fra sociale forståelser heraf, hvilket indikerer, at hverken cykelhandlingsplan eller fodgængerstrategi baseres på en økosocial tilgang, hvorfor det anskues som en barriere for en sund og bæredygtig mobilitet. Den største udfordring og barriere, jeg identificerer i forbindelse med kommunens sociale praksisser omkring mobilitetsstrategierne, er imidlertid markedsdiskursordenen og det økonomiske imperativ, hvorfor jeg argumenterer for, at kommunen derfor er nødsaget til at gøre op med denne forståelse, hvis de skal have nogle muligheder for at sikre en sund og bæredygtig mobilitet.

Idet markedsdiskursen og det økonomiske imperativ er en del af en større, global samfundstendens, er spørgsmålet, om det overhovedet er muligt for Aarhus at ændre denne diskursorden. Jeg diskuterer i den forbindelse, hvordan Smart governance kan anskues som et modsvar hertil, og at Aarhus kommunes opgave derfor er at indtage rollen som "*commander-in-chief*" og vise vejen ved blandt andet at implementere en økosocial tilgang samt styrke det tværsektorielle samarbejde, hvorved de kan være med til at sikre en sund og bæredygtig fremtid for alt liv på kloden.

Specialet har ikke som formål at give et endegyldigt svar på problemformuleringen, idet jeg er velvidende om kompleksiteten af undersøgelsesområdet samt specialets metodiske og teoretiske begrænsninger, hvorfor specialet i stedet skal anskues som inspiration samt springbræt for yderligere forskning, der ligeledes ser vigtigheden i at undersøge, hvordan vi sikrer en sund og bæredygtig fremtid.

10. REFERENCER

Aarhus Cykelby (uden år) *8000 fordele ved at cykle*.

Aarhus Kommune (2014) *Mere gang i Aarhus. Fodgængerstrategi for Aarhus Kommune, 2014*. Aarhus.

Aarhus Kommune (2017) *8000 fordele ved at cykle. Cykelhandlingsplan 2017*. Aarhus.

Aarhus Kommune (2018a) *Cykelhandlingsplan*. Tilgængelig hos: <https://aarhus.dk/demokrati/politikker-og-planer/trafik-og-infrastruktur/cykelhandlingsplan/> (Set: 22. november 2018).

Aarhus Kommune (2018b) *Fortællingen om Aarhus*. Tilgængelig hos: <https://aarhus.dk/demokrati/politikker-og-planer/fortaellingen-om-aarhus/> (Set: 16. oktober 2018).

Aarhus Kommune (2018c) *Logo og byvåben*. Tilgængelig hos: <https://designguide.aarhus.dk/grundelementer/logo-og-byvaaben/#1> (Set: 22. november 2018).

Aarhus Kommune (2018d) *Plan og Miljø*. Tilgængelig hos: <https://aarhus.dk/om-kommunen/teknik-og-miljoe/plan-og-miljoe/> (Set: 20. december 2018).

Aarhus Kommune (2018e) *Teknik og Miljø*. Tilgængelig hos: <https://aarhus.dk/om-kommunen/teknik-og-miljoe/> (Set: 6. december 2018).

Aarhus Kommune og Sundhed og Omsorg (2015) *Sammen om sundhed - mere af det der virker*. Aarhus.

Aarhus Kommune og Teknik og Miljø (uden år) *Klimaplan 2016-2020*. Aarhus.

Aarhus Universitet (2019) *AU Library*. Tilgængelig hos: <http://library.au.dk/> (Set: 1. januar 2019).

Ackroyd, S. og Karlsson, J. C. (2014) "Critical Realism, Research Techniques, and Research Designs", i Edwards, P. K., O'Mahoney, J., og Vincent, S. (red.) *Studying Organizations Using Critical Realism: A Practical Guide*. Oxford: Oxford University Press, s. 21–45.

Andersen, H. L. M. (2015) "Social Health and Sustainability - What Conceptual Framing and Common Language Can Help Move a Shared Agenda Forward?", *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies*, 14(2), s. 65–75.

Arseni, O. og Racioppi, F. (2018) *Making THE (Transport, Health and Environment) Link*. København.

Bashkar, R. (1998) "Philosophy and Scientific Realism", i Archer, M. m.fl. (red.) *Critical Realism*:

- Essential Readings*. London: Routledge, s. 16–47.
- Bashkar, R. (2015) *The Possibility of Naturalism*. 4. udg. London: Routledge.
- Brinkmann, S. (2014) *Det kvalitative interview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Buch-Hansen, H. og Nielsen, P. (2008) *Kritisk realisme*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Cambridge Dictionary (uden år a) *Collaboration*, *Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus*. Tilgængelig hos: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/collaboration> (Set: 4. december 2018).
- Cambridge Dictionary (uden år b) *Cooperation*, *Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus*. Tilgængelig hos: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cooperation> (Set: 4. december 2018).
- Chouliaraki, L. og Fairclough, N. (2010) “Critical Discourse Analysis in Organizational Studies: Towards an Integrationist Methodology”, *Journal of Management Studies*, 47(6), s. 1213–1218.
- Creswell, J. W. *m.fl.* (2007) “Qualitative Research Designs: Selection and Implementation”, *The Counseling Psychologist*, 35(2), s. 236–264.
- Creswell, J. W. og Miller, D. L. (2000) “Determining Validity in Qualitative Inquiry”, *Theory Into Practice*, 39(3), s. 124–130.
- Danmarks Statistik (2018) *By1: Folketal 1. januar efter byområder, landdistrikter, alder og køn*. Tilgængelig hos: <http://www.statistikbanken.dk/BY1> (Set: 27. september 2018).
- Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (uden år) *gang i den*, *Den Danske Ordbog*. Tilgængelig hos: [https://ordnet.dk/ddo/ordbog?mselect=59003003&query=gang i den](https://ordnet.dk/ddo/ordbog?mselect=59003003&query=gang%20i%20den) (Set: 11. december 2018).
- European Centre for Environment and Health (2013) *Review of evidence on health aspects of air pollution – REVIHAAP Project*. Bonn.
- European Environment Agency (2017) *Air quality in Europe - 2017 report, EEA Technical Report*. København. doi: 10.2800/22775.
- Fairclough, N. (2003) *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. Oxon, Canada, and New York, USA: Routledge.
- Fairclough, N. (2008) *Kritisk diskursanalyse*. Redigeret af E. H. Jensen. København: Hans Reitzels Forlag.
- Fairclough, N. (2010) “Critical discourse analysis, organisational discourse and change”, i Fairclough,

N. (red.) *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. 2. udg. London: Routledge, s. 347–373.

Fairclough, N., Mulderrig, J. og Woda, R. (2011) “Critical Discourse Analysis”, i van Dijk, T. A. (red.) *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London: SAGE Publications, s. 394–469.

Flyvbjerg, B. (2015) “Fem misforståelser om casestudiet”, i Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (red.) *Kvalitative metoder. En grundbog*. 2. udg. København: Hans Reitzels Forlag, s. 497–520.

FN (2015) *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. doi: 10.1007/s13398-014-0173-7.2.

FN (2018) *Climate Action*. Tilgængelig hos: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climatechange/> (Set: 17. oktober 2018).

Garrard, J., Rissel, C. og Bauman, A. (2012) “Health Benefits of Cycling”, i Pucher, J. og Buehler, R. (red.) *City Cycling*. MIT Press, s. 31–56. doi: <http://dx.doi.org/10.20851/cycling-futures>.

Hallal, P. C. m.fl. (2012) “Global physical activity levels: surveillance progress, pitfalls, and prospects”, *The Lancet*, 380, s. 247–257.

Hancock, T. (1985) “The mandala of health: a model of human ecosystem”, *Family & Community Health*. Toronto, Canada, 8(3), s. 1–10.

Hancock, T. (1993) “Health, human development and the community ecosystem: three ecological models”, *Health Promotion International*, 8(1), s. 41–47.

Hancock, T. (2000) “Healthy Communities Must Also Be Sustainable Communities”, *Public Health Reports*, 115, s. 151–156.

Hancock, T. (2011) “It’s the environment, stupid! Declining ecosystem health is THE threat to health in the 21st century”, *Health Promotion International*, 26(SUPPL. 2), s. 168–172.

Hancock, T. (2015) “Population health promotion 2.0: An eco-social approach to public health in the Anthropocene”, *Canadian Journal of Public Health*, 106(4), s. e252–e255.

Hancock, T. og Perkins, F. (1985) “The Mandala of Health: A Model of the Human Ecosystem”, *Family & Community Health*, s. 8–10.

Hancock, T., Spady, D. W. og Soskolne, C. L. (red.) (2015) *Global Change and Public Health: Addressing the Ecological Determinants of Health. The Report in Brief*. The Authors.

Hart, C. (2001) “The Purpose of Searching the Literature”, i *Doing a literature search: A*

comprehensive guide for the social sciences. London: SAGE, s. 2–20.

Holm, J., Kjærgaard, B. og Jelsøe, E. (2015) “Politics of Coordination in Environmental Health”, *Journal of Transdisciplinary Environmental Studies*, 14(2), s. 1–16.

Jelsøe, E. *m.fl.* (2018) “A future task for health-promotion research: Integration of health promotion and sustainable development”, *Scandinavian Journal of Public Health*, 46(Suppl 20), s. 99–106. doi: 10.1177/1403494817744126.

Juel, K., Sørensen, J. og Brønnum-Hansen, H. (2006) *Risikofaktorer og folkesundhed i Danmark*. København.

Kickbusch, I. og Behrendt, T. (2013) *Implementing a Health 2020 vision: governance for health in the 21st century. Making it happen*. København.

Kickbusch, I. og Gleicher, D. (2012) *Governance for health in the 21st century: a study conducted for the WHO Regional Office for Europe*. København.

Kickbusch, I. og Gleicher, D. (2014) *Smart governance for health and well-being: the evidence*. København.

Kjærgård, B., Land, B. og Pedersen, K. B. (2013) “Health and sustainability”, *Health Promotion International*, 29(3), s. 558–568. doi: 10.1093/heapro/das071.

Kuckartz, U. (2014) *Qualitative Text Analysis. A Guide to Methods, Practice and Using Software*. Marburg, Tyskland: SAGE Publications Ltd.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015) *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 3. udg. København: Hans Reitzels Forlag.

Launsø, L., Rieper, O. og Olsen, L. (2017) *Forskning om og med mennesker. Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning*. 7. udg. København: Forfatterne og Munksgaard.

Lynggaard, K. (2015) “Dokumentanalyse”, i *Kvalitative metoder*. 2. udg. København: Hans Reitzels Forlag, s. 153–167.

Pedersen, B. K. og Andersen, L. B. (2011) *Fysisk aktivitet - håndbog om forebyggelse og behandling*. København.

Rambøll (uden år) *Om os*. Tilgængelig hos: <https://dk.ramboll.com/om-os> (Set: 11. december 2018).

REX (uden år) *Hvad indeholder REX?: Information til din søgning*. Tilgængelig hos: <https://kub.kb.dk/c.php?g=659327&p=4653855> (Set: 23. oktober 2018).

- Schweizer, C., Racioppi, F. og Nemer, L. (2014) *Developing national action plans on transport, health and environment. A step-by-step manual for policy-makers and planners*. København.
- Smith, C. og Elger, T. (2014) “Critical Realism and Interviewing Subjects”, i Edwards, P. K., O’Mahoney, J., og Vincent, S. (red.) *Studying Organizations Using Critical Realism: A Practical Guide*. Oxford: Oxford University Press, s. 109–131.
- Sundhedsstyrelsen (2011) *Tænk sundhed ind i miljøet: Et prioriteringsværktøj og inspiration til kommuners forebyggende indsats*. København.
- Tanggaard, L. og Brinkmann, S. (2015) “Interviewet: Samtalen som forskningsmetode”, i Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (red.) *Kvalitative metoder*. 2. udg. København: Hans Reitzels Forlag, s. 29–53.
- Teknik og Miljø (2018) *Mobilitetsplan. Aarhus Midtby*. Aarhus.
- Transport- Bygnings- og Boligministeriet (2018) *Ekspertgruppen Mobilitet for fremtiden*. København.
- UNECE og World Health Organization Regional Office for Europe (2015) *Transport, Health and Environment Pan-European Programme*. Genève.
- WHO (1946) *Constitution of The World Health Organization*. New York, USA.
- WHO (2011) *Rio Political Declaration on Social Determinants of Health*. Rio de Janeiro.
- World Health Organization (2018a) *Global action plan on physical activity 2018-2030: more active people for a healthier world*. Genève, Schweiz.
- World Health Organization (2018b) *Noncommunicable diseases*. Tilgængelig hos: <http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases> (Set: 21. august 2018).
- World Health Organization (2018c) *Prevalence of insufficient physical activity, Global Health Observatory (GHO) data*. Tilgængelig hos: http://www.who.int/gho/ncd/risk_factors/physical_activity_text/en/ (Set: 21. august 2018).

11. BILAG

- 1) Eksplorativt pilotinterview – Christina Fuergaard
- 2) Eksplorativt pilotinterview – Gustav Friis
- 3) Interviewguide – eksplorativt pilotinterview
- 4) Interviewguide – dybdegående interview
- 5) Dybdegående interview – Gustav Friis
- 6) Dybdegående interview – Otto Ohrt